

HENKILÖVAHINKOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN SUOSITUKSIA

VAHINGONKORVAUSLAIN 5 LUVUN
SÄÄNNÖSTEN NOJALLA KIVUSTA JA SÄRYSTÄ
SEKÄ MUUSTA TILAPÄISESTÄ HAITASTA,
PYSYVÄSTÄ HAITASTA SEKÄ KÄRSIMYKSESTÄ
SUORITETTAVIEN KORVAUSTEN MÄÄRISTÄ

2. PAINOS

ISBN 978-952-259-157-9

Esipuhe 2. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan edellinen suosituskokoelma ilmestyi kesäkuussa 2008. Neuvottelukunnan saaman palautteen mukaan suosituksia käytetään yleisesti apuna tuomittaessa korvausta aineettomasta vahingosta. Oikeuskäytäntö osoittaa, että suosituksia on noudatettu ohjeellisesti, mutta esitetyistä korvaustasoista on myös poikettu. Suositukset ovatkin tarkoitettu vain korvauksen määrittämisen lähtökohdaksi. Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu viime kädessä tuomioistuimille.

Uuden suosituskokoelman suositukset on muodostettu vuoden 2009 oikeuskäytännön pohjalta. Myös edellisen suosituskokoelman perusteena ollutta oikeuskäytäntöä on hyödynnetty suositusten muodostamisessa soveltamisohjeissa tarkemmin kuvatulla tavalla.

Uuteen suosituskokoelmaan sisältyy neuvottelukunnan selvitys pysyvän toiminnallisen haitan korvaamisesta. Samassa yhteydessä esitetään korvausharkinnan avuksi erilaisia käytössä olevia korvausvastuuta määritteleviä järjestelmiä. Kyse ei kuitenkaan ole suosituksesta. Varsinaisia suosituksia pysyvistä haitasta on annettu ainoastaan pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Lisäksi suosituskokoelman uuteen painokseen on otettu eräitä uusia tilapäisen haitan korvaamista koskevia suosituksia (30.1 §, 31 §, 33 §, 38 §, 39 §). Suosituksia on myös eräiltä osin järjestelty uudelleen. Kaikkien näiden muutosten seurauksena suositusten numerointi on muuttunut edellisestä painoksesta. Suositusten loppuun on sisällytetty vastaavuustaulukko vanhojen ja uusien suositusten vertaamisen helpottamiseksi.

Varsinaisiin suosituksiin tehtyjen lisäysten ja päivitysten lisäksi suosituskokoelmaan on tehty eräitä rakenteellisia muutoksia, joiden tarkoituksena on ollut helpottaa suositusten käyttämistä. Edellisen suosituskokoelman johdanto ja perustelut -osiot on saadun palautteen johdosta yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Näin syntyneiden *soveltamisohjeiden* tarkoituksena on helpottaa suositusten soveltamista ja tarjota samalla välineet suositusten avointa ja kriittistä arviointia varten.

Ensimmäisen suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen korkein oikeus on antanut yhden ennakkopäätöksen, jossa on ollut kysymys loukkauksella (tapon yritys) aiheutetun kärsimyksen määrän korvaamisesta. Yhdessä ratkaisussa korkein oikeus on nimenomaisesti ottanut kantaa surmansa saaneen läheiselle kärsimyksenä aiheutuneen vahingon määrään. Korkein oikeus on antanut lisäksi muutaman ennakkoratkaisun loukkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuudesta. Neuvottelukunta on huomionnut nämä ratkaisut, joskaan niillä ei ole ollut välitöntä vaikutusta neuvottelukunnan suosittamiin korvaustasoihin.

Neuvottelukunta on pyrkinyt osaltaan edistämään henkilövahinkojen korvaamisesta käytävää keskustelua. Neuvottelukunta muun muassa järjesti syksyllä

2009 laajan seminaarin aineettomien vahinkojen korvaamisesta. Seminaarissa keskusteltiin muun muassa suositusten asemasta ja neuvottelukunnan roolista.

Uuteen suosituskokoelmaan ei liity mitään suositusten ajallista soveltamista koskevaa ohjetta. Suositukset ovat vallitsevaa oikeuskäytäntöä kuvaava informaatiolähde. Uutta suosituskokoelmaa voidaan käyttää apuna kaikissa suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen ratkaistavissa tapauksissa siitä riippumatta, koska vahinko on aiheutunut.

Vuonna 2006 ensimmäisen kerran asetetun neuvottelukunnan toimikausi päättyi 31.12.2010. Uusi neuvottelukunta on asetettu vuoden 2011 alusta. Edellisen neuvottelukunnan jäsenet Pirkko Mikkola ja Ulla Lahtinen jäivät pois neuvottelukunnasta ja heidän tilalleen nimettiin hovioikeudenneuvos Helena Lindgren Itä-Suomen hovioikeudesta ja kärjätuomari Riitta Savolainen Helsingin kärjäoikeudesta. Näiden suositusten valmisteluun ovat osallistuneet sekä neuvottelukunnasta pois jääneet että heidän tilalleen nimitetyt neuvottelukunnan jäsenet. Neuvottelukunnan pääsihteerinä on toiminut 31.1.2011 asti varatuomari Jarkko Männistö, jonka toimikauden aikana suositusten valmistelutyö on tehty.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on toiminut LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto).

Neuvottelukunnan tavoitteena on ollut luoda käytännön tarpeita vastaava apuväline aineettoman vahingon suuruuden määrittämistä varten tuomioistuinten ja asianosaisten käyttöön. Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*

Helsingissä 26. toukokuuta 2011

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Wilhelm Norrman

Esipuhe 1. painokseen

Taustaa

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on lakisääteinen toimielin ja se on perustettu henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi (laki henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta 1 §, 513/2004). Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä on antaa yleisiä suosituksia vahingonkorvauslain 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä suoritettavien korvausten määrästä (2 §:n 1 momentin 2 kohta). Nämä suositukset ovat ensimmäiset neuvottelukunnan mainitun lainkohdan nojalla antamat suositukset.

Suosittelun antaminen liittyy olennaisesti vahingonkorvauslain henkilövahinkojen korvaamista koskevien säännösten uudistamiseen. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleen lainuudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli yhtenäistää aineettomien vahinkojen ja kärsimyksen korvauskäytäntöä. Tätä tavoitetta pyrittiin edistämään ottamalla lakiin aikaisempaa täsmällisempiä säännöksiä niistä perusteista, joilla korvaus henkilövahingosta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta samoin kuin henkilöön kohdistuneen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä määrätään.

Korvaus aineettomasta vahingosta haluttiin lainuudistuksessa määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella. Näin korvaukset katsottiin voitavan määrätä mahdollisimman yhdenmukaisesti vahingon tosiasiallisen laadun perusteella, sillä subjektiivisesti koetun henkilövahingon tai loukkauksen aiheuttaman haitan tai kärsimyksen määrä ei ole mitattavissa tai vertailtavissa ja lisäksi ihmisten kyky kuvailla tuntemuksiaan vaihtelee. Toisaalta ei pidetty käytännössä tarkoituksenmukaisena säännellä tyhjentävästi lain tasolla korvausten määriä, koska korvausten määräämisperusteet olisi silloin määriteltävä suppeasti ja korvaukset muodostuisivat liian kaavamaisiksi.

Lain esitöiden mukaan säännösten ohella tarvittiinkin muunlaista oikeus- ja korvauskäytännön ohjaamista (HE 167/2003). Vaikka tärkein merkitys oikeuskäytännön ohjaamisessa on korkeimmalla oikeudella, sen mahdollisuuksia pidettiin kuitenkin tässä tehtävässä rajallisena. Jotta aineettomista vahingoista suoritettavien korvausten määriä koskevaa oikeus- ja korvauskäytäntöä voitaisiin tehokkaasti ohjata korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla, korkeimman oikeuden käsiteltäväksi olisi jatkuvasti tultava varsin suuri määrä erityyppisiä henkilöön kohdistuvia vahinkoja koskevia asioita. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että tosiseikastonsa ja prosessuaalisen asetelmansa suhteen soveltuvia korvausmääriä koskevia tapauksia ei jatkossakaan tule riittävästi ennakkoratkaisun kohteeksi. Näin pelkästään korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla ei voida saavuttaa riittävää ohjausvaikutusta.

Lainuudistuksessa tarkasteltiin myös erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivien lautakuntien tehtävää korvauskäytännön ohjaamisessa ja sen yhtenäisyyden ylläpitämisessä toimialoillaan. Tässä suhteessa erityisen suuri merkitys käytännössä on tunnetusti niillä liikennevahinkolautakunnan normeilla, jotka koskevat henkilövahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta suoritettavia korvauksia. Johtopäätös oli kuitenkin, että liikennevahinkolautakunnan asema henkilövahinkojen korvauskäytäntöä yleisesti ohjaavana toimielimenä voitiin perustellusti kyseenalaistaa. Liikennevahinkolautakuntaa ei ole perustettu eikä sen kokoonpanoa ole muodostettu tällaisen tehtävän suorittamista varten. Liikennevahinkolautakunnan normien laajan soveltamisen tekee ongelmalliseksi myös se, että normit on laadittu vain liikennevahinkoja silmällä pitäen eikä normeja toisaalta ole kärsimyskorvauksia varten.

Erityisesti edellä mainituista syistä aineellisten korvaussäännösten uudistamisen ohella ehdotettiin perustettavaksi erityinen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on edistää henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus ja korvauskäytännön yhtenäisyyttä.

Neuvottelukunnan tehtävä ilmaistiin hallituksen esityksessä siten, että neuvottelukunnan tulisi ”hankkia selvitystä oikeus- ja korvauskäytännössä määrättävien korvausten määristä ja julkaista tämän selvityksen perusteella laadittuja lähinnä yhteenvedon omaisia suosituksia korvausten määristä.” Hallituksen esityksessä korostettiin myös, että neuvottelukunnan harkintavallan suositusten antamisessa tulee olla suppeata ja että suositukset tulee sitoa oikeus- ja korvauskäytännössä vallitsevaan tasoon. Neuvottelukunnan toimivaltaan ei kuulu suositusten muodostaminen oman itsenäisen oikeuspoliittisen harkinnan perusteella. Lakivaliokunnankin mukaan näin neuvottelukunnan tehtävä olisi korostetun suppea, mikä osaltaan sopivalla tavallaan korostaisi tuomioistuinten ratkaisutoiminnan riippumattomuutta (LaVM 1/2004). Lakia säädettäessä pidettiin myös perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtäväkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia.

Jo perustuslaista johtuu, että neuvottelukunta voi antaa vain yleisiä suosituksia ja että sen suositukset eivät ole tuomioistuimia sitovia.

Neuvottelukunnasta ja sen toiminnan järjestämisestä

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta annetun lain mukaan neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä. Lakia säädettäessä pidettiin perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtäväkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia. Puheenjohtajan ja kolmen jäsenen tuleekin lain mukaan olla vakinaisia tuomareita. Heidät valtioneuvosto määrää tehtävänsä kerrallaan enintään viideksi vuodeksi. Neuvottelukunnan jäseniä ovat lisäksi liikennevahinkolautakunnan ja potilasvahinkolautakunnan puheenjohtajat.

Neuvottelukunta asetettiin 15.3.2006. Sen puheenjohtajaksi nimitettiin hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä sekä jäseniksi hovioikeudenneuvos Pirkko Mikkola, kärjätuomari Ulla Lahtinen ja vakuutus oikeustuomari Aija Peltola. Neuvottelukunnan jäseniä ovat myös puheenjohtajat Kyösti Vihermaa (liikennevahinkolautakunta) ja Juhani Kaivola (potilasvahinkolautakunta). Neuvottelukunnan pääsihteeriksi valittiin kesäkuussa 2006 tutkija, varatuomari Jarkko Männistö. Neuvottelukunta on kutsunut asiantuntijoikseen oikeustieteen tutkijoita sekä lääke- ja tilastotieteen edustajia, asianajajia ja syyttäjiä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on lain mukaan myös seurata henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä (2 §:n 1 momentin 1 kohta). Neuvottelukunta onkin oikeuskäytännön selvittämiseksi ja suositusten laatimiseksi tehnyt laajapohjaisen tietojen keruun kärjäoikeuksien aineetonta vahinkoa ja kärsimyskorvausta koskevista tuomioista. Neuvottelukunnalla on lain mukaan ollut oikeus saada käyttöönsä myös salassa pidettävät tuomiot (2 §:n 2 momentti). Kärjäoikeuksien korvaustuomioihin kohdistuneesta tutkimuksesta on tarkoitus julkaista myöhemmin erillinen raportti.

Ennen tätä aineiston keruuta neuvottelukunta suoritti ensin vain muutamaan kärjäoikeuteen kohdistuvan ns. pilottitutkimuksen saadakseen kokemusta laajempaa tietojen keruuta varten. Tästä pilottitutkimuksesta kertynyttä tietoa korvauskäytännöstä ei ole julkistettu.

Neuvottelukunta tulee jatkossakin seuraamaan toimialallaan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä. Seurannassa tullaan erityisesti keskittymään niihin vahinkoihin, joita koskevasta korvauskäytännöstä on ollut saatavissa niukemmin aineistoa. Suositusten uusimistarpeeseen vaikuttavat myös rahanarvon muuttuminen sekä korvauskäytännön perusteena olevien arvostusten muuttuminen ja mahdollisesti myös uudenlaisten vahinkojen ilmaantuminen. Neuvottelukunnan tämän hetkisen arvion mukaan seuraavat suositukset tullaan julkaisemaan vielä vuoden 2010 aikana.

Suosituksissa esitetystä henkilövahinkojen lääketieteellisestä luokittelusta ja kuvauksesta on vastannut pääosin LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Työssä ovat lisäksi avustaneet LT Timo Juutilainen, ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri (ylilääkäri HUS, Peijas-Rekolan sairaala), LT Markus Henriksson, psykiatrian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus), HLL Hanna-Leena Tefke, erikoishammaslääkäri (ylihammaslääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Neuvottelukunta esittää heille lämpimät kiitokset heidän merkittävästä panoksestaan suositusten aikaansaamiseksi.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*.

Sisällys

Esipuhe 2. painokseen	i
Esipuhe 1. painokseen	iii
Sisällys	vi
I TILAPÄINEN HAITTA	1
1 Kudosten vammoja	1
1 § Pinnalliset vammat	1
2 § Yksinkertaiset haavat	2
3 § Lihavammat	2
4 § Hermovammat	3
5 § Verisuonivammat	4
6 § Palovammat	4
7 § Ampumavammat	5
2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	5
8 § Kallonlaen murtuma	5
9 § Kallonpohjan murtuma	6
10 § Nenäluun murtuma	6
11 § Yläleuan tai poskiluun murtuma	6
12 § Alaleukaluun murtuma	7
13 § Leuan nyrjähdys tai venähdys	7
14 § Silmäkuopan pohjan murtuma	7
3 Hammasvammat	8
15 § Hampaan siirtymä	8
16 § Hampaan murtuma	8
4 Kallonsisäiset vammat	9
17 § Aivovammat	9
18 § Kallonsisäinen verenvuoto	9
5 Näkö- ja kuuloelinten vammat	10
19 § Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma	10
20 § Silmän haava	10
21 § Silmän ruhje	10
22 § Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä	10
23 § Tärykalvon repeämä	11
6 Rintakehän vammat	11
24 § Kylkiluun murtuma	11
25 § Rintalastan murtuma	11
7 Yläraajan vammat	12
26 § Olkanivelen sijoiltaanmeno	12
27 § Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno	12
28 § Solislun murtuma	12
29 § Olkaluun varren murtuma	13
30 § Kynnärvarren murtuma	13
31 § Ranteen veneluun murtuma	13
32 § Ranteen nyrjähdys tai venähdys	14
33 § Kämmentaluun murtuma	14
34 § Sormen nyrjähdys tai venähdys	14

35 §	Sormen sijoiltaanmeno	14
36 §	Sormen murtuma	15
37 §	Sormen jännevamma	15
8	Lantion ja alaraajan vammat.....	16
38 §	Lantion vammat	16
39 §	Ristiluun vammat	16
40 §	Reisiluun yläosan murtuma	16
41 §	Reisiluun varren murtuma	17
42 §	Reisiluun alaosan murtuma	17
43 §	Polvilumpion murtuma	18
44 §	Polvilumpion sijoiltaanmeno	18
45 §	Polven nivelsiteiden revähdys	18
46 §	Sääriluun yläosan murtuma	18
47 §	Sääriluun varren murtuma	19
48 §	Sääriluun alaosan murtuma	20
49 §	Nilkkamurtuma	20
50 §	Nilkan nyrjähdys	21
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat.....	21
51 §	Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma	21
52 §	Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma	21
53 §	Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma	21
54 §	Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.....	22
55 §	Selkäytimen tai hermojuurien vaurio	22
10	Sisäelinvammat.....	22
56 §	Sydämen vamma	22
57 §	Keuhkon vamma	23
58 §	Vatsaontelon sisäiset vammat	23
11	Traumaattiset amputoitumiset	24
59 §	Sormen amputoituminen	24
60 §	Ranteen amputoituminen.....	24
61 §	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä	24
62 §	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä.....	25
63 §	Päänahan irtirepeäminen.....	25
64 §	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen	25
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosvauriota	25
65 §	Kipu, johon ei liity kudosvauriota.....	25
66 §	Särky, johon ei liity kudosvauriota.....	26
13	Mielenterveyden häiriöt	27
67 §	Akuutti stressireaktio	27
68 §	Traumaperäinen stressihäiriö	27
69 §	Sopeutumishäiriö	27
70 §	Masennus	27
II	PYSYVÄ HAITTA.....	29
1	Toiminnallinen haitta	29
2	Kosmeettinen haitta.....	31
71 §	Kasvoarpi.....	31

72 §	Vartalon arpi	31
73 §	Nenän epämuotoisuus	32
74 §	Hampaan värimuutos	32
III	LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS.....	33
1	Vapaus	33
75 §	Raiskaus	33
76 §	Pakottaminen seksuaaliseen tekkoon	33
77 §	Seksuaalinen hyväksikäyttö	33
78 §	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	34
79 §	Vapaudenriisto	34
80 §	Panttivangin ottaminen.....	34
81 §	Lapsen omavaltainen huostaanotto	35
82 §	Ihmiskauppa.....	35
83 §	Laiton uhkaus	35
84 §	Pakottaminen.....	35
85 §	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	35
86 §	Ryöstö	35
87 §	Kiristys	36
2	Rauha	36
88 §	Kotirauhan rikkominen.....	36
89 §	Varkaus	36
90 §	Lähestymiskiellon rikkominen	36
3	Kunnia	37
91 §	Kunnianloukkaus	37
92 §	Väärä ilmianto.....	37
4	Yksityisyys.....	37
93 §	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	37
94 §	Salassapitorikos	38
95 §	Salakuuntelu ja salakatselu	38
96 §	Viestintäsalaisuuden loukkaus	38
97 §	Henkilörekisteririkos.....	38
5	Syrjintä.....	38
98 §	Syrjintä.....	38
99 §	Työsyrjintä	38
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	39
100 §	Henkirikoksen yritys	39
101 §	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus	39
102 §	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus	39
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	39
103 §	Henkirikoksen yritys	39
104 §	Vaaran aiheuttaminen	39
105 §	Heitteillepano.....	40
106 §	Pelastustoimen laiminlyönti	40
107 §	Määräysvallan väärinkäyttäminen.....	40
IV	SURMANSA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS.....	41
108 §	Lapsen kuolema	41

109 § Vanhemman kuolema.....	41
110 § Sisaruksen kuolema	41
111 § Puolison kuolema	41
SOVELTAMISOHJEET	43
Soveltamisosojien sisältö	43
Mitä suositukset ovat.....	44
Tilapäinen haitta	48
Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset	48
Korvauksen laskeminen.....	50
Yleinen korvaustaso.....	52
1 Kudosten vammoja.....	53
2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot.....	63
3 Hammasvammat	67
4 Kallonsisäiset vammat	69
5 Näkö- ja kuuloelinten vammat	71
6 Rintakehän vammat	74
7 Yläraajan vammat	75
8 Lantion ja alaraajan vammat.....	82
9 Selkärangan ja selkäytimen vammat	90
10 Sisäelinvammat.....	93
11 Traumaattiset amputoitumiset	95
12 Kipu ja särky, joihin ei liity kudonvauriota.....	98
13 Mielenterveyden häiriöt	101
Pysyvä haitta	105
Oikeuskäytäntö	105
Muu korvauskäytäntö.....	105
Pysyvän toiminnallisen haitan korvaaminen.....	109
Kosmeettinen haitta	110
Loukkauksen aiheuttama kärsimys.....	114
Säännökset kärsimyskorvauksesta.....	114
Korvauksen laskeminen	114
Yleinen korvaustaso.....	115
1 Vapaus	116
2 Rauha	133
3 Kunnia.....	137
4 Yksityisyys	140
5 Syrjintä	145
6 Henkilökohtainen koskemattomuus.....	148
7 Muu ihmisarvon vakava loukkaus.....	151
Surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys	156
LIITE: ICD-10-KOODIT	161
LIITE: SUOSITUSTEN VASTAAVUUSTAULUKKO	176
HAKEMISTO.....	178

I TILAPÄINEN HAITTA

1 Kudosten vammoja

1 § Pinnalliset vammat

ICD S00.0, S00.2, S00.3, S00.4, S00.5, S00.7, S00.8, S00.9, S10.0, S10.1, S10.7, S10.8, S10.9, S20.0, S20.1, S20.2, S20.3, S20.4., S20.7, S20.8, S20.9, S30.0, S30.1, S30.2, S30.7, S30.8, S30.9, S40.0, S40.7, S40.8, S40.9, S50.0, S50.1, S50.7, S50.8, S50.9, S60.0, S60.1, S60.2, S60.7, S60.8, S60.9, S70.0, S70.1, S70.7, S70.8, S70.9, S80.0, S80.1, S80.7, S80.8, S80.9, S90.0, S90.1, S90.2, S90.3, S90.7, S90.8, S90.9, T00.0, T00.1, T00.2, T00.3, T00.6, T00.8, T00.9

1.1 *Lievät pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **100–200 €**

1.2 *Kohtalaiset pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–500 €**

1.3 *Vaikeat pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **500–1 500 €**

2 § Yksinkertaiset haavat

ICD S01.0, S01.1, S01.2, S01.3, S01.4, S01.40, S01.41, S01.50, S01.51, S01.59, S01.7, S01.8, S01.9, S11.0, S11.1, S11.2, S11.7, S11.8, S11.9, S21.0, S21.1, S21.2, S21.7, S21.8, S21.9, S31.0, S31.1, S31.2, S31.3, S31.4, S31.5, S31.7, S31.8, S41.0, S41.1, S41.7, S41.8, S51.0, S51.7, S51.8, S51.9, S61.0, S61.1, S61.7, S61.8, S61.9, S71.0, S71.1, S71.7, S71.8, S81.0, S81.7, S81.8, S81.9, S91.0, S91.1, S91.2, S91.3, S91.7, T01.0, T01.1, T01.2, T01.3, T01.6, T01.8, T01.9

2.1 Pinnallinen haava (nirhauma). Vain ihon pöällimmäinen kerros (epiteelikerros) on vaurioitunut. Ei vaadi ompeleita. Aiheuttaa tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 100–300 €

2.2 Siisti haava. Ei merkittäviä ihonalaisen kudoksen vaurioita. Vaatii iho-ompeleita, mutta ei ihonalaisen kudoksen erityistä korjaamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. 300–800 €

2.3 Repaleinen tai ihonalaisiin kudoksiin ulottuva haava. Haavaan ei liity hermo-, lihas- tai jännevammaa. Vaatii ihonalaisten kudosten korjaamista tai haavan ruhjoutuneiden reunojen poisleikkäamista ja saattaa vaatia päivittäisiä hoitotoimenpiteitä tulehduksen seurauksena. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 800–2 000 €

3 § Lihavvammat

ICD S16, S46.0, S46.1, S46.2, S46.3, S46.7, S46.8, S46.9, S56.0, S56.1, S56.2, S56.3, S56.4, S56.5, S56.7, S56.8, S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9, S76.0, S76.1, S76.2, S76.3, S76.4, S76.7, S86.0, S86.1, S86.2, S86.3, S86.7, S86.8, S86.9, S96.0, S96.1, S96.2, S96.7, S96.8, S96.9, T09.5, T11.5, T13.5, T14.6

3.1 Lievä lihavvamma. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 200–500 €

3.2 Kohtalainen lihasvamma. Lihaksen sisäinen verenvuoto vaatii lihaskalvon avauksen tai verenvuotauksen poiston pistämällä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 1 000–3 000 €

3.3 Vaikeat lihasvamma. Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 3 000–6 000 €

4 § **Hermovammat**

ICD S04.0, S04.1, S04.2, S04.3, S04.4, S04.5, S04.6, S04.7, S04.80, S04.81, S04.88, S04.9, S14.0, S14.1, S14.2, S14.3, S14.4, S14.5, S14.6, S24.0, S24.1, S24.2, S24.3, S24.4, S24.5, S24.6, S34.0, S34.1, S34.2, S34.3, S34.4, S34.5, S34.6, S34.8, S44.0, S44.1, S44.2, S44.3, S44.4, S44.5, S44.7, S44.8, S44.9, S54.0, S54.1, S54.2, S54.3, S54.7, S54.8, S54.9, S64.0, S64.1, S64.2, S64.3, S64.4, S64.7, S64.8, S64.9, S74.0, S74.1, S74.2, S74.7, S74.8, S74.9, S84.0, S84.1, S84.2, S84.7, S84.8, S84.9, S94.0, S94.1, S94.2, S94.3, S94.7, S94.8, S94.9, T09.3, T09.4, T11.3, T13.3, T14.4

4.1 Lievä hermovamma. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 100–500 €

4.2 Kohtalainen hermovamma. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. 1 000–3 000 €

4.3 Vaikea hermovamma. Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta. 3 000–15 000 €

5 § Verisuonivammat

ICD S15.0, S15.1, S15.2, S15.3, S15.7, S15.8, S15.9, S25.0, S25.1, S25.2, S25.3, S25.4, S25.5, S25.7, S25.8, S25.9, S35.0, S35.1, S35.2, S35.3, S35.4, S35.5, S35.7, S35.8, S35.9, S45.0, S45.1, S45.2, S45.3, S45.7, S45.8, S45.9, S55.0, S55.1, S55.2, S55.7, S55.8, S55.9, S65.0, S65.1, S65.2, S65.3, S65.4, S65.5, S65.7, S65.8, S65.9, S75.0, S75.1, S75.2, S75.7, S75.8, S75.9, S85.0, S85.1, S85.2, S85.3, S85.4, S85.5, S85.7, S85.8, S85.9, S95.0, S95.1, S95.2, S95.7, S95.8, S95.9, T11.4, T13.4, T14.5

5.1 Lievä verisuonivamma. Suonen sitominen tai korjaaminen suoritettavissa poliklinikalla. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **300–600 €**

5.2 Kohtalainen verisuonivamma. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

5.3 Vaikea verisuonivamma. Vaatii pitkää sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–15 000 €**

6 § Palovammat

ICD T20.0, T20.1, T20.2, T20.3, T20.4, T20.5, T20.6, T20.7, T21.0, T21.1, T21.2, T21.3, T21.4, T21.5, T21.6, T21.7, T22.0, T22.1, T22.2, T22.3, T22.4, T22.5, T22.6, T22.7, T23.0, T23.1, T23.2, T23.3, T23.4, T23.5, T23.6, T23.7, T24.0, T24.1, T24.2, T24.3, T24.4, T24.5, T24.6, T24.7, T25.0, T25.1, T25.2, T25.3, T25.4, T25.5, T25.6, T25.7, T26.0, T26.1, T26.2, T26.3, T26.4, T26.5, T26.6, T26.7, T26.8, T26.9, T27.0, T27.1, T27.2, T27.3, T27.4, T27.5, T27.6, T27.7, T28.0, T28.1, T28.2, T28.3, T28.4, T28.5, T28.6, T28.7, T28.8, T28.9, T29.0, T29.1, T29.2, T29.3, T29.4, T29.5, T29.6, T29.7, T95.0, T95.1, T95.2, T95.3, T95.4, T95.8, T95.9

6.1 Lievä palovamma. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–800 €**

	6.2 <i>Kohtalainen palovamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–4 000 €
	6.3 <i>Vaikea palovamma.</i> Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	4 000–18 000 €
7 §	Ampumavammat	
	ICD X74, X95, Y24	
	7.1 <i>Lievä ampumavamma.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	400–800 €
	7.2 <i>Kohtalainen ampumavamma.</i> Ei laajaa kudostuhoa. Vaatii haavan puhdistusta sekä mahdollisesti lihaksen sisäisen verenvuodon hoitamista. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–4 000 €
	7.3 <i>Vaikea ampumavamma.</i> Vakavia kudოსvaurioita (iho, hermo, verisuoni, sisäelin, luu). Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	8 000–18 000 €
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	
8 §	Kallonlaen murtuma	500–1 500 €
	ICD S02.0	
	<i>Kallonlaen murtuma.</i> Ei vakavia kallonsisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

9 §	Kallonpohjan murtuma	1 000–4 000 €
	ICD S02.1	
	<i>Kallonpohjan murtuma.</i> Ei vakavia kallonsisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
10 §	Nenäluun murtuma	
	ICD S02.2	
	10.1 <i>Nenäluun (os nasale) kärjen hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Ei vaadi paikalleen asettamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–500 €
	10.2 <i>Nenäluun murtuma.</i> Vaatii paikalleen asettamisen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	500–1 500 €
	10.3 <i>Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta.	1 500–2 500 €
11 §	Yläleuan tai poskiluun murtuma	
	ICD S02.4	
	11.1 <i>Poskiluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Ei vaadi leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €
	11.2 <i>Poskipään tai poskikaaren sijoiltaan mennyt murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen (hermovamma, silmän liikevaurio).	1 500–2 500 €
	11.3 <i>Yläleuan murskamurtumat (Le Fort I–III).</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (suun liikkeet, pureminen).	3 500–7 000 €

12 §	Alaleukaluun murtuma	
	ICD S02.6	
	12.1 Alaleukaluun hyväsentoinen, vakaa murtuma. Vaatii leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	12.2 Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, epävakaa murtuma. Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).	2 000–3 000 €
	12.3 Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, erittäin epävakaa monimurtuma. Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).	3 000–7 000 €
13 §	Leuan nyrjähdys tai venähdys	400–700 €
	ICD S03.4	
	<i>Leuan yksinkertainen nyrjähdys tai venähdys.</i> Ei leukanivelen sisäisiä vaurioita. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisen paikalleen asettamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
14 §	Silmäkuopan pohjan murtuma	1 000–2 500 €
	ICD S02.3	
	<i>Silmäkuopan pohjan murtuma.</i> Vammaan voi liittyä silmän ruhje. Voi edellyttää leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa (näkökyky, silmän liikerajoitukset, ihohermo-oireet) 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	

3 Hammasvammat

15 § Hampaan siirtymä

ICD S03.2

15.1 Hampaan tärähtäminen ja löystyminen. 300–700 €
Hammas liikkuu kuopassaan, mutta on pysynyt paikallaan. Hoidetaan mahdollisesti kiskottamalla hammas viereisiin hampaisiin 2–3 päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

15.2 Hampaan siirtyminen pois paikaltaan (lukaatio, intruusio, ekstruusio). 500–1 200 €
Vaatii hampaan paikalleen asettamisen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 2–6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

15.3 Hampaan täydellinen irtirevähtäminen (eksartikulaatio). 1 000–2 000 €
Vaatii hampaan takaisinistutuksen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 3–4 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

16 § Hampaan murtuma

ICD S02.5

16.1 Hampaan kiilteen tai kruunun murtuma. Ei yhteyttä hampaan ytimeen. 200–1 000 €
Vaatii paikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

16.2 Hampaan kruunun tai hampaan juuren murtuma. Yhteys hampaan ytimeen. 800–2 000 €
Vaatii hampaan juurihoitoa. Juurimurtuma vaatii lisäksi hampaan kiskottamista viereisiin hampaisiin 3 kuukauden ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (hampaan menetys).

4 Kallonsisäiset vammat

17 § Aivovammat

ICD S06.0, S06.1, S06.2, S06.3

17.1 Hyvin lievä aivovamma (aivotärähdys). Ei tajunnanmenetystä. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa muutaman päivän ajan. Ei pysyvää haittaa. 400–800 €

17.2 Lievä aivovamma. Enintään 30 minuutin tajunnanmenetys. Oireenmukainen hoito. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–12 kuukauden ajan. Lyhyt muistikatko mahdollinen. Ei pysyvää haittaa. 1 000–3 000 €

17.3 Aivovamma. Lyhytaikainen, mutta yli 30 minuutin tajuttomuus. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 4 000–9 000 €

17.4 Aivoruhje. Vammaan liittyy usein kallonsisäistä verenvuotoa tai verenpurkaumaa (aivojen sisäistä ja ulkopuolista verenvuotoa), joka ei ole leikkauksella kokonaisuudessaan hoidettavissa. Vammaan liittyy useiden vuorokausien mittainen tajuttomuus. Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja kuntoutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. 12 000–25 000 €

18 § Kallonsisäinen verenvuoto 2 500–5 000 €

ICD S06.4, S06.5, S06.6

Kallonsisäinen verenvuoto. Ei vakavia aivovammoja. Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

19 §	Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma	200–500 €
	ICD S00.1	
	<i>Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma.</i> ("musta silmä"). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
20 §	Silmän haava	
	ICD S05.0, S05.6	
	20.1 Pinnallinen sidekalvon, sarveiskalvon tai kovalkalvon haava. Ei lävistävä vamma. Vaatii silmän peittohoitoa 1–2 vuorokautta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	400–1 200 €
	20.2 Lävistävä sidekalvon, sarveiskalvon tai kovalkalvon haava. Silmän sisärakenteet vioittuneet. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	1 500–2 500 €
21 §	Silmän ruhje	500–1 500 €
	ICD S05.1	
	<i>Silmämunan tai silmäkuopan kudosten ruhje.</i> Verenvuoto silmän etukammioon (hyfeema). Uusintavuodot mahdollisia. Vaatii silmänsisäisten vaurioiden selvittämistä sairaalahoidossa. Hoitona silmän lamauttaminen silmätipoilla. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
22 §	Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä	1 000–3 000 €
	ICD S05.3	
	<i>Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä.</i> Ei silmänsisäisten kudosten ulostyöntymistä tai menetystä. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	

23 § **Tärykalvon repeämä** 500–1 000 €

ICD S09.2

Tärykalvon traumaattinen repeämä. Saattaa vaatia tärykalvon reunan ylösnostamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

6 Rintakehän vammat

24 § **Kylkiluun murtuma**

ICD S22.3, S22.4, S22.5

24.1 *Yksittäinen kylkiluun murtuma* (1–2 kylkiluuta). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 800–1 500 €

24.2 *Usean kylkiluun murtuma.* Ei merkittävää keuhkovammaa. Vaatii lyhyttä sairaalahoitoa muutaman päivän ajan ja mahdollisesti veri- tai ilmarinnan hoidon imuletkua käyttäen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 1 000–2 000 €

24.3 *Sarjakylkiluunmurtuma ja varstarinta.* Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan. Rintakehä tuetaan hoidon ajaksi hengityskonehoidolla ja yleensä alkuvaiheessa veri- tai ilmarinta tyhjennetään keuhkopussin imulla. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkokudoksen sidekudosmuodostus). 2 000–5 000 €

25 § **Rintalastan murtuma** 800–1 500 €

ICD S22.2

Rintalastan murtuma. Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

7 Yläraajan vammat

26 § Olkanivelen sijoiltaanmeno 800–1 500 €

ICD S43.0

Olkanivelen sijoiltaanmeno. Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Vammasta voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa.

27 § Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno

ICD S43.1

27.1 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno. Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 1 000–1 500 €

27.2 Vaikea olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno. Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 2 000–3 000 €

28 § Solislun murtuma

ICD S42.0

28.1 Yksinkertainen solislun murtuma. Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 1 000–2 000 €

28.2 Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solislun murtuma. Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 2 000–3 000 €

28.3 Pois paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen solislun murtuma. Liitännäisvammoja (hermo- tai verisuonivamma). Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 3 000–6 000 €

29 §	Olkaluun varren murtuma	
	ICD S42.3	
	<i>29.1 Yksinkertainen olkaluun varren murtuma.</i>	1 000–2 000 €
	Vaatii 6 viikon kipsihoidon ja vartalosidosta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
	<i>29.2 Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun varren murtuma.</i>	2 500–3 500 €
	Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–12 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
	<i>29.3 Vaikea olkaluun varren murtuma.</i>	3 500–6 000 €
	Liitännäisvammoja (värtingähermon vaurio). Vaatii yleensä leikkaushoitoa ja joskus hermovapautusleikkauksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
30 §	Kyynärvarren murtuma	
	ICD S52.0, S52.1, S52.2, S52.3, S52.4, S52.5, S52.6, S52.7, S52.8, S52.9	
	<i>30.1 Ranteen tyyppimurtuma.</i>	1 000–2 000 €
	Värtingäluun pään hyväasentoinen murtuma. Vaatii 6 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
	<i>30.2 Kyynärvarren murtuma.</i>	1 000–2 500 €
	Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
	<i>30.3 Vaikea kyynärvarren murtuma.</i>	3 500–6 000 €
	Liitännäisvammoja (värtingähermon vaurio). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
31 §	Ranteen veneluun murtuma	
	ICD S62.0	
	<i>31.1 Ranteen veneluun murtuma.</i>	1 500–2 000 €
	Vaatii 9–12 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	

	31.2 <i>Vaikea ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luunsiirto). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
32 §	Ranteen nyrjähdys tai venähdys	400–600 €
	ICD S63.5	
	<i>Ranteen nyrjähdys tai venähdys.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
33 §	Kämmenluun murtuma	
	ICD S62.2, S62.3, S62.4	
	33.1 <i>Kämmenluun kaulan murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikoilleen ja 3–4 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 €
	33.2 <i>Muu kämmenluun murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikalleen ja 5–8 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
34 §	Sormen nyrjähdys tai venähdys	100–500 €
	ICD S63.6	
	<i>Sormen nyrjähdys tai venähdys.</i> Sormi voidaan las-toittaa viereiseen sormeen muutamaksi päiväksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
35 §	Sormen sijoiltaanmeno	500–1 000 €
	ICD S63.1	
	<i>Sormen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii sormen asettamisen paikoilleen ja 3 viikon lastahoidon tai metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

36 § Sormen murtuma

ICD S62.5, S62.6, S62.7

36.1 Sormen murtuma. Vaatii 3 viikon lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **500–1 000 €**

36.2 Vaikea sormen murtuma. Vaatii välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **2 000–3 500 €**

37 § Sormen jännevamma

ICD S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9

37.1 Lievä jännevamma. Vaatii 6 viikon ajan lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **500–1 000 €**

37.2 Kohtalainen jännevamma. Vaatii leikkaushoitoa ja jälkihoitona aktiivilastan 3 viikon ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. **1 000–2 000 €**

37.3 Vaikea jännevamma. Vaatii useita korjausleikkauksia, mahdollisesti jännesiirteitä ja jälkihoitona aktiivilastan yli 3 viikon ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. **2 000–4 000 €**

8 Lantion ja alaraajan vammat

38 § Lantion vammat

ICD S30, S32, S33.4, S33.6, S33.7, S34.8, S38.1, S39

38.1 *Lievä lantion vamma.* Ruhjeet jääneet vähäiksi, liikkuminen on mahdollista ilman ulkoisia apuvälineitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 200–800 €

38.2 *Vaikea lantion vamma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 2 500–5 000 €

39 § Ristiluun vammat

500–1 000 €

ICD S32.2, S33.2

Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma. Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

40 § Reisiluun yläosan murtuma

ICD S72.0, S72.1, S72.2

40.1 *Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu puolitekonivelleikkauksella.* Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Lievä pysyvä haitta. 1 000–2 000 €

40.2 *Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu luunkiinnitysleikkauksella.* Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 1 500–3 500 €

	40.3 <i>Vaikea reisiluun yläosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (iskiashermon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittynyt kivuliaisuus).	3 500–6 000 €
41 §	Reisiluun varren murtuma	
	ICD S72.3	
	41.1 <i>Reisiluun varren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–3 500
	41.2 <i>Vaikea reisiluun varren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (reisishermon tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus).	3 500–6 000 €
42 §	Reisiluun alaosan murtuma	
	ICD S72.4	
	42.1 <i>Reisiluun alaosan murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsin tai polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–3 500
	42.2 <i>Vaikea reisiluun alaosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelriikko).	3 500–6 000 €

43 §	Polvilumpion murtuma	
	ICD S82.0	
	<i>43.1 Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva polvilumpion murtuma. Vaatii kipsihylsyn tai saranapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	1 000–2 000 €
	<i>43.2 Paikaltaan siirtynyt polvilumpion murtuma. Vaatii leikkausta sekä kipsihylsyn tai saranapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen).</i>	2 000–3 000 €
44 §	Polvilumpion sijoiltaanmeno	1 000–2 000 €
	ICD S83.0	
	<i>Polvilumpion sijoiltaanmeno. Vaatii paikalleen asettamisen tai leikkaushoitoa sekä polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	
45 §	Polven nivelsiteiden revähdys	
	ICD S83.3, S83.4, S83.5, S83.6, S83.7	
	<i>45.1 Polven nivelsiteiden revähdys ilman nivelen sisäistä vammaa. Vaatii polvituen käyttöä 3–6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	1 000–2 000 €
	<i>45.2 Polven nivelsiteiden revähdys ja nivelen sisäinen vamma (verinivel). Vaatii kaksivaiheista tähtytysleikkausta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	2 000–3 000 €
46 §	Sääriluun yläosan murtuma	
	ICD S82.1	
	<i>46.1 Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva sääriluun yläosan murtuma. Vaatii polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi sekä mahdollisesti leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	1 500–2 500 €

<p>46.2 Paikaltaan siirtynyt sääriluun yläosan murtuma. Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>2 500–3 500 €</p>
<p>46.3 Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun yläosan murtuma. Liitännäisvammoja (pohjehermion tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelriikko).</p>	<p>3 500–6 000 €</p>
<p>47 § Sääriluun varren murtuma</p>	
<p>ICD S82.2</p>	
<p>47.1 Paikallaan oleva sääriluun varren murtuma. Vaatii kipsihoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–9 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>1 500–2 500 €</p>
<p>47.2 Paikaltaan siirtynyt sääriluun varren murtuma. Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>2 500–3 500 €</p>
<p>47.3 Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun varren murtuma. Liitännäisvammoja (pohjehermion tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve, tulehdus). Vaatii leikkaushoitoa (yleensä useassa vaiheessa suoritettu leikkaushoito). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelriikko).</p>	<p>3 500–6 000 €</p>

48 § Sääriluun alaosan murtuma

ICD S82.3

48.1 Sääriluun alaosan murtuma. Vaatii leikkaushoitoa sekä nilkkanivelen tukemista saapaskipsillä tai nilkkatuella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**

48.2 Vaikea sääriluun alaosan murtuma, johon liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (pitkittänyt kivuliaisuus, nilkkanivelriikko). **3 500–6 000 €**

49 § Nilkkamurtuma

ICD S82.5, S82.6

49.1 Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma. Vaatii kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–1 500 €**

49.2 Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma. Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen). **1 500–2 500 €**

49.3 Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma. Vaatii leikkaushoitoa. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paranemista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (nivelpintojen kuluminen). **3 500–6 000 €**

50 § Nilkan nyrjähdys 500–1 000 €

ICD S93.4

Nilkan nivelsidevamma. Vaatii nilkan tukisidoksen käyttöä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

9 Selkärangan ja selkäytimen vammat

51 § Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma 500–2 000 €

ICD S13.4

Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma. Vaatii niskan tukemista pehmeällä kaulatuella muutaman päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

52 § Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma 2 000–5 000 €

ICD S12.0, S12.1, S12.2, S12.7, S12.8, S12.9, S13.0, S13.1, S13.2

Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma. Ei merkittävää hermovauriota. Vaatii tukikauluksen tai kalloon kiinnitettävän kehikon (”pyhimyskehä”) käyttöä 3 kuukauden ajan. Vaihtoehtoisesti leikkauksella hoidettuna muutaman viikon tukikaulushoito. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.

53 § Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma 500–1 000 €

ICD S23.3

Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma. Oireenmukainen hoito (tulehduskipulääke, fysioterapia, ylösnousun ohjaus, kylmäpakkaushoidot tms.). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

- 54 § Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma**
- ICD S22.0, S22.1, S23.0, S23.1, S32.0, S32.7, S32.8, S33.0, S33.1, S33.3, S33.5, S33.7
- 54.1 Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.** Vaatii selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. **1 500–4 000 €**
- 54.2 Vaikea rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.** Vaatii aina leikkaushoitoa ja selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **4 000–8 000 €**
- 55 § Selkäytimen tai hermojuurien vaurio** **10 000–20 000 €**
- ICD S14.0, S14.1, S14.2
- Selkäytimen tai hermojuurien vaurio.* Vaatii leikkaushoitoa ja pitkän sairaalahoidon sekä kuntoutuslaitoshoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.

10 Sisäelinvammat

- 56 § Sydämen vamma**
- ICD S26.0, S26.8, S26.9
- 56.1 Lievä sydämen ruhjevamma.** Vaatii sairaalahoitoa rytmihäiriötaipumuksen vuoksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–3 000 €**
- 56.2 Kohtalainen sydämen ruhjevamma.** Vaatii elvytyshoitoa ja sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **3 000–4 500 €**

	<p>56.3 Vaikea sydämen ruhjevamma tai sydämen pistovamma. Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, sydämen rytmihäiriötaipumus).</p>	4 500–8 000 €
57 §	Keuhkon vamma	
	ICD S27.0, S27.1, S27.2, S27.3, S27.4, S27.5, S27.6, S27.7, S27.8, S27.9	
	<p>57.1 Lievä keuhkovamma. Vaatii sairaalahoitoa, mutta ei keuhkopussinontelon kanavointia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	800–1 500 €
	<p>57.2 Kohtalainen keuhkovamma. Vaatii keuhkopussinontelon kanavoinnin ja sairaalahoitoa 1–2 viikkoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	1 500–3 500 €
	<p>57.3 Vaikea keuhkovamma. Vaatii leikkaushoitoa ja mahdollisesti hengityskonehoitoa sekä sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkojen sidekudosmuodostus).</p>	3 500–8 000 €
58 §	Vatsaontelon sisäiset vammat	
	ICD S36.0, S36.1, S36.2, S36.3, S36.4, S36.5, S36.6, S36.7, S36.8, S36.9	
	<p>58.1 Lievä vatsaontelon sisäinen vamma. Vaatii sairaalahoitoa ja tutkimuksia, mutta ei vatsaontelon avausta. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	1 000–2 000 €
	<p>58.2 Kohtalainen vatsaontelon sisäinen vamma. Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa 1–2 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	2 000–4 500 €

58.3 Vaikea vatsaontelon sisäinen vamma. Vaatii leikkaushoitoa verenvuodon tyrehtyttämiseksi ja mahdollisesti tehohoitoa. Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan ja mahdollisesti uusintaleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (tulehdusherkkyyys, toimintahäiriö, tyrä). 5 000–12 000 €

11 Traumaattiset amputoitumiset

59 § Sormen amputoituminen

ICD S68.0, S68.1, S68.2

59.1 Sormen amputoituminen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta. 500–3 000 €

59.2 Sormen takaisinistutus. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 2 000–5 000 €

60 § Ranteen amputoituminen

ICD S68.3, S68.4, S68.8, S68.9

60.1 Ranteen amputoituminen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Pysyvä haitta. 2 500–6 000 €

60.2 Ranteen takaisinistutus. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. 4 000–8 000 €

61 § Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä

ICD S98.0, S98.1, S98.2, S98.3, S98.4

61.1 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä mukaan lukien varpaat. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta. 500–4 000 €

61.2 Jalkaterän takaisinistutus. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. 1 000–6 000 €

62 §	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä	
	ICD S78.0, S78.1, S78.9, S88.0, S88.1, S88.9	
	62.1 Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 500–10 000 €
	62.2 Alaraajan takaisinistutus. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.	3 500–18 000 €
63 §	Päänahan irtirepeäminen	1 000–10 000 €
	ICD S08.0	
	<i>Päänahan irtirepeäminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
64 §	Korvlehden tai nenän irtirepeäminen	
	ICD S08.1, S08.8	
	64.1 Korvlehden irtirepeäminen. Vaatii tyypistämistä tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	500–3 500 €
	64.2 Nenän irtirepeäminen. Vaatii korjausleikkausta tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–5 000 €

12 Kipu ja särky, joihin ei liity kudonvauriota

65 §	Kipu, johon ei liity kudonvauriota	
	ICD R52.0, R52.9	
	65.1 Lyhytaikainen kivun tunne. Ei havaittavissa olevia kudonvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehonalueeseen kohdistuvasta ärsykkeestä.	50–100 €

<p>65.2 Voimakas lyhytaikainen kivun tunne. Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudოსvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta lyhytkestoisesta, mutta suhteellisen voimakkaasta ärsykkeestä.</p>	<p>100–400 €</p>
<p>65.3 Erittäin voimakas ja hetkellistä pitkäaikaisempi kivun tunne. Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudოსvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta suhteellisen pitkäkestoisesta ja voimakkaasta ärsytyksestä.</p>	<p>400–1 500 €</p>
<p>66 § Särky, johon ei liity kudოსvauriota</p>	
<p>ICD F45.4, M79.1, M79.2, M79.6, R52.1, R52.2, R52.9</p>	
<p>66.1 Kiputila. Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudოსvaurioita. Hallittavissa tavallisilla käsikauppalääkkeillä. Kiputila kestää enintään 1 kuukauden. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>500–1 500 €</p>
<p>66.2 Voimakas kiputila. Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudოსvaurioita. Hallittavissa vain terveydenhuollon ammattihenkilön määräämillä vahvoilla särky-lääkkeillä. Kiputila kestää 2 viikkoa – 6 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>1 000–6 000 €</p>
<p>66.3 Sietämätön kiputila. Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudოსvaurioita. Haittaa vakavasti jokapäiväistä elämää. Ei ole täysin hallittavissa vahvoillakaan särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 kuukautta – 2 vuotta. Pysyvä haitta mahdollinen.</p>	<p>4 000–12 000 €</p>

13 Mielen terveyden häiriöt

- 67 § Akuutti stressireaktio** 300–1 000 €
- ICD F43.0
- Akuutti stressireaktio.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 vuorokauden ajan. Ei pysyvää haittaa.
- 68 § Traumaperäinen stressihäiriö** 1 500–7 500 €
- ICD F43.1
- Traumaperäinen stressihäiriö.* Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielen terveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.
- 69 § Sopeutumishäiriö** 500–2 000 €
- ICD F43.2
- Sopeutumishäiriö.* Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielen terveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.
- 70 § Masennus**
- ICD F32
- 70.1 Lievä masennus.** Vaatii lääkehoitoa tai muuta terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielen terveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa enintään 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. 500–2 000 €
- 70.2 Keskivaikea masennus.** Vaatii tiiviin, enintään 12 kuukauden psykiatrisen hoitosuhteen tai pitkäkestoisen, enintään 12 kuukauden lääkehoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. 2 000–4 000 €

70.3 *Vaikea masennus.* Vaatii sairaalahoitoa tai säännöllisesti toistuvaa psykiatrista hoitosuhdetta yli 12 kuukauden ajan. Toipuminen kestää yli 12 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.

4 000–9 000 €

II PYSYVÄ HAITTA

1 Toiminnallinen haitta

Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu *tuomioistuimille*. Mikäli korvaus halutaan perustaa johonkin ulkopuoliseen korvausnormistoon, korvauksen suuruuden määrittämisessä voidaan käyttää *apuna* liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita tai tapaturmavakuutuslain mukaisen haittarahan korvaustasojä.

Neuvottelukuntanan käytettävissä oleva aineisto ei anna neuvottelukunnalle toistaiseksi perusteita esittää asiasta omia suosituksia. Perusteluosiossa on käsitelty tarkemmin pysyvän haitan korvaamiseen liittyviä kysymyksiä.

HAITTA- TA- LUOKKA	LIIKENNEVAHIN- KOLAUTAKUNNAN NORMIT JA OHJEET ¹	TAPATURMAVAKUU- TUSLAIN MUKAISET KORVAUSTASOT ²
1	3 250€	3 430€
2	6 500€	6 770€
3	9 750€	10 021€
4	13 000€	13 182€
5	16 250€	16 254€
6	19 500€	19 237€
7	22 750€	22 130€
8	26 000€	24 933€
9	29 250€	27 647€
10	32 500€	30 272€
11	35 750€	38 771€
12	39 000€	47 719€
13	42 250€	56 666€
14	45 500€	65 613€
15	48 750€	74 561€
16	57 200€	95 437€
17	66 300€	116 314€
18	76 050€	137 191€
19	86 450€	158 068€
20	97 500€	178 945€

Haittaluokituksesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetusta haittaluokituksesta (1649/2009). Ajantasaiset korvaustaulukot löytyvät osoitteista

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2011, 18-vuotias.

² Tapaturmavakuutuslain haittarahan kertakorvaus 2010, 18-vuotias nainen.

- www.liikennevahinkolautakunta.fi > Normit ja ohjeet > Pysyvä haitta
- www.tvl.fi > Tiedotteet ja ohjeet > Haittarahan kertakorvaus

2 Kosmeettinen haitta

71 § Kasvoarpi

ICF s8100

71.1 Lähes huomaamaton kasvoarpi. Sopeutuu muuhun ihoon hyvin ja on sijaintinsa vuoksi vain vaikeasti havaittavissa. 100–300 €

71.2 Heikosti erottuva kasvoarpi. Sopeutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijaintinsa vuoksi havaittavissa. 300–800 €

71.3 Erottuva kasvoarpi. Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä erityistä huomiota. 800–2 000 €

71.4 Selvästi erottuva kasvoarpi. Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä mutta ei kuitenkaan vääristä kasvojen piirteitä. 2 000–5 000 €

71.5 Huomiota herättävä kasvoarpi. Erottuu selvästi muusta ihosta ja vääristää kasvojenpiirteitä tai ilmehdintää. 5 000–15 000 €

72 § Vartalon arpi

ICF s8101, s8102, s8103, s8104, s8105, s8106, s8108, s8109

72.1 Heikosti erottuva vartalon arpi. Sopeutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijaintinsa vuoksi havaittavissa. 100–300 €

72.2 Erottuva vartalon arpi. Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä huomiota. 300–800 €

72.3 Selvästi erottuva vartalon arpi. Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä. 800–2 000 €

72.4 Huomiota herättävä vartalon arpi. Erottuu selvästi muusta ihosta tai aiheuttaa jonkinasteista epämuotoisuutta. 2 000–8 000 €

73 §	Nenän epämuotoisuus	800–3 000 €
	ICF s3100	
	Nenän murtumisesta seuraava nenän epämuotoisuus.	
74 §	Hampaan värimuutos	400–1 000 €
	ICF s3200	
	Hampaan sisäisen verenvuodon aiheuttama hampaan pysyvä värimuutos.	

III LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS

1 Vapaus

75 § Raiskaus

RL 20:1, 20:2, 20:3

75.1 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Tunkeutumista loukatun kehoon ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. 2 000–4 000 €

75.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä, taikka tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä, taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. 4 000–7 000 €

75.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vakavana. Tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. 7 000–16 000 €

76 § Pakottaminen seksuaaliseen tekoon 800–2 000 €

RL 20:4

Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Seksuaalista tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.

77 § Seksuaalinen hyväksikäyttö

RL 20:5

77.1 *Seksuaalinen teko.* Tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. 1 000–2 000 €

	77.2 Sukupuoliyhteys. Teko voi olla erityisen nöyryyttävä, taikka teko-olosuhteisiin voi liittyä erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	2 000–5 000 €
78 §	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	
	RL 20:6, 20:7	
	78.1 Yksittäiset seksuaaliset teot. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin lähellä suojaikärajaa olevan lapsen kanssa.	1 000–3 500 €
	78.2 Yksittäiset sukupuoliyhteydet. Pitkään jatkuneet ja lukuisat seksuaaliset teot.	3 500–10 000 €
	78.3 Pitkään jatkuneet ja lukuisat sukupuoliyhteydet. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin nuoren lapsen kanssa.	10 000–30 000 €
79 §	Vapaudenriisto	
	RL 25:1, 25:2, 25:6	
	79.1 Vapaudenriistoa on pidettävä lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon liittyy enintään vähäistä väkivaltaa tai sen uhkaa.	200–800 €
	79.2 Vapaudenriistoa ei voida pitää lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa.	800–2 000 €
	79.3 Vapaudenriistoa on pidettävä pitkäaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä merkittävää väkivaltaa tai sen uhkaa.	2 000–7 000 €
80 §	Panttivangin ottaminen	2 000–20 000 €
	RL 25:4	
	Loukatun henkeen ja terveyteen on kohdistettu loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi liittyä vakavaa väkivaltaa.	

81 §	Lapsen omavaltainen huostaanotto	500–2 000 €
	RL 25:5, 25:5 a	
	Lapsi on eristetty laillisesta huoltajastaan sekä muusta perheestään omavaltaisen huostaanoton ajaksi. Huostaanottotilanteeseen voi liittyä vähäistä kolmanteen henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa.	
82 §	Ihmiskauppa	5 000–25 000 €
	RL 25:3, 25:3 a	
	Loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön, eikä loukkausta voida pitää sen sisältöön nähden lyhytaikaisena.	
83 §	Laiton uhkaus	
	RL 25:7	
	83.1 Ei välitöntä vakavan väkivallan uhkaa.	100–800 €
	83.2 Välitön vakavan väkivallan uhka.	800–1 500 €
84 §	Pakottaminen	500–2 000 €
	RL 25:8	
	Tekoon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa.	
85 §	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	
	RL 15:9	
	85.1 Ei välitöntä vakavan väkivallan uhkaa.	400–1 200 €
	85.2 Välitön vakavan väkivallan uhka.	1 200–2 500 €
86 §	Ryöstö	
	RL 31:1, 31:2	
	86.1 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Tekoolosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	300–1 000 €

	86.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä, taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	1 000–2 000 €
	86.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on teon laatuun nähden pidettävä vakavana. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	2 000–4 000 €
87 §	Kiristys RL 31:3, 31:4 Loukattua tai tämän läheistä on uhattu väkivallalla tai muulla oikeudettomalla teolla.	500–2 000 €
2 Rauha		
88 §	Kotirauhan rikkominen RL 24:1, 24:2 88.1 Rikottu rauhaa metelöimällä, heittämällä esineitä, soittamalla puheluita tai muulla vastavalla tavalla taikka kieltäydytty poistumasta kotirauhan suojaamasta paikasta. 88.2 Tunkeuduttu asuttuun asuntoon häiritsemistarkoituksessa.	100–1 000 € 500–2 000 €
89 §	Varkaus RL 28:1, 28:2 Murtauduttu asuttuun asuntoon anastamistarkoituksessa.	500–1 000 €
90 §	Lähestymiskiellon rikkominen RL 16:9 a Rikottu lähestymiskielloa tavalla, joka on rikkonut loukatun rauhaa.	200–500 €

3 Kunnia

91 § Kunnianloukkaus

RL 24:9, 24:10

91.1 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin kahdenkeskisessä kanssakäymisessä tai siten, että teko tulee vain vähäisen henkilöpiirin tietoon. **200–1 000 €**

91.2 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan rajoitetun, mutta ei aivan vähäisen henkilöpiirin tietoon. **800–2 000 €**

91.3 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiirin tietoon. **1 500–5 000 €**

91.4 Esitetty erityisen vahingollinen, valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin erittäin vakavasti siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiirin tietoon. **5 000–10 000 €**

92 § Väärä ilmianto **1 000–6 000 €**

RL 15:6

Väärä ilmianto teosta, josta voi seurata vankeutta. Ilmianto on johtanut ainakin esitutkinnan suorittamiseen.

4 Yksityisyys

93 § Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

RL 24:8

93.1 Toimitettu yksityiselämää koskeva tieto lukuisten ihmisten saataville. **500–1 500 €**

	93.2 Levitetty yksityiselämää koskeva tieto joukkotiedotusvälinettä käyttämällä.	2 000–5 000 €
94 §	Salassapitorikos RL 38:1 Paljastettu yksityiselämää koskevia arkaluonteisia tietoja.	500–1 500 €
95 §	Salakuuntelu ja salakatselu RL 24:5, 24:6	
	95.1 Salakuuntelu.	200–1 000 €
	95.2 Salakatselu.	500–1 500 €
96 §	Viestintäsalaisuuden loukkaus RL 38:3 Toisen yksityiselämään liittyvän viestin avaaminen oikeudettomasti.	400–800 €
97 §	Henkilörekisteririkos RL 38:9 Käsitelty arkaluonteisia henkilötietoja oikeudettomasti.	300–800 €
5 Syrjintä		
98 §	Syrjintä RL 11:11 Kieltäydytty palvelemasta loukatun etnisen alkuperän takia.	300–1 500 €
99 §	Työsyrjintä RL 47:3 Asetettu loukattu epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana ilman hyväksyttävää syytä.	500–1 500 €

6 Henkilökohtainen koskemattomuus

100 § Henkirikoksen yritys 2 000–6 000 €

RL 21:1, 21:2, 21:3

Yritetty surmata loukattu aiheuttaen tälle ruumiinvamma.

101 § Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus 700–3 500 €

RL 21:5, 21:6, 21:7, 21:10, 21:11

Loukattu ruumiillista koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.

102 § Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus 700–3 500 €

RL 21:5, 21:6, 21:7

Loukattu henkistä koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.

7 Muu ihmisarvon vakava loukkaus

103 § Henkirikoksen yritys 2 000–4 000 €

RL 21:1, 21:2, 21:3

Yritetty surmata loukattu aiheuttamatta tälle ruumiinvammaa.

104 § Vaaran aiheuttaminen 500–1 500 €

RL 21:13

Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan vaaraa aiheuttamalla.

- 105 § Heitteillepano** 500–1 500 €
- RL 21:14
- Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan jättämällä tämä avuttomaan tilaan.
- 106 § Pelastustoimen laiminlyönti** 300–1 000 €
- RL 21:15
- Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan olemalla antamatta tai hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.
- 107 § Määräysvallan väärinkäyttäminen** 500–1 500 €
- RL 45:16, 45:17, 40:9
- Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan aiheuttamalla tälle asemaan perustuvaa määräysvaltaa väärinkäyttäen tarpeetonta kärsimystä tai vaaraa terveydelle.

IV SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS

108 §	Lapsen kuolema	2 000–10 000 €
	Vanhemmalle tuomittava korvaus lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
109 §	Vanhemman kuolema	2 000–15 000 €
	Lapselle tuomittava korvaus vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
110 §	Sisaruksen kuolema	1 000–7 000 €
	Korvaus sisaruksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
111 §	Puolison kuolema	3 000–8 000 €
	Korvaus puolison ³ kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	

³ Puolisolla tarkoitetaan surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

SOVELTAMISOHJEET

Soveltamisohjeiden sisältö

Soveltamisohjeissa käsitellään suosituksia sekä niiden taustalla olevaa sääntelyä ja sen merkitystä suositusten rakenteen ja sisällön kannalta. Lisäksi esitellään sitä, mihin seikkoihin suositusten luokittelu ja esitetty korvaustaso perustuvat.

Soveltamisohjeissa on kuvattu kunkin suosituksen taustalla olevaa tapausaineistoa erilaisten tunnuslukujen avulla. Käytettyjä tunnuslukuja ovat *tapausten määrä* (N), tuomittujen korvausten *vaihteluväli* (min, max), tuomittujen korvausten *keskiarvo* (ka) sekä keskiarvon *virhemarginaali* (\pm) 95 % luottamustasolla. Satunnaisotoksesta laskettu tuomittujen korvausten keskiarvo poikkeaa todellisesta keskiarvosta korkeintaan virhemarginaalin verran 95 %:n todennäköisyydellä. Keskiarvon luottamusväli lasketaan lisäämällä ja vähentämällä ilmoitettu virhemarginaali keskiarvosta ($ka \pm x$).

Tuomittujen korvausten jakaumaa on kuvattu *fraktiilien* eli prosenttipisteiden avulla. Fraktiilit jakavat suuruusjärjestykseen asetetun aineiston kahteen osaan siten, että korkeintaan p-fraktiilin suuruisia havaintoja on p % kaikista havainnoista. Esimerkiksi pinnallisten vammojen aiheuttaman tilapäisen haitan 50 % fraktiili eli mediaani on 322,5 euroa. Se tarkoittaa, että 50 % pinnallisista vammoista tuomituista korvauksista on korkeintaan 323 euroa. Alaleukaluun murtuman aiheuttaman tilapäisen haitan korvauksen 90 % fraktiili on 4 000 euroa. Näin ollen 90 % alaleukaluun murtuman perusteella tuomituista tilapäisen haitan korvauksista on suuruudeltaan korkeintaan 4 000 euroa.

Tunnusluvut ja jakaumat on esitetty taulukkomuodossa kutakin suositusta koskevan soveltamisohjeen yhteydessä.

Tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien lisäksi perusteluissa on lyhyesti kuvattu, millaisia aineistoon valikoituneet tapaukset ovat vakavuudeltaan. Aineistoon valikoituneilla tapauksilla on olennainen merkitys sen kannalta, millaiseksi tutkimusaineiston mukainen korvaustaso yksittäisen vahingon osalta muodostuu. Aineistoon valikoituneet tapaukset eivät esimerkiksi välttämättä kata vahingon kaikkia muotoja tai ne saattavat olla voimakkaasti painottuneet vakavuudeltaan määrätyn kaltaisiin tapauksiin. Tämä valikoituminen on huomiotava, jotta yksittäistä vahinkoa koskevan korvaustason oikeellisuutta voidaan arvioida suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Yksittäisiä suosituksia on myös pyritty havainnollistamaan eräiden tutkimusaineistosta poimittujen esimerkkitapausten perusteella.

Mitä suositukset ovat

Suosistusten perusta

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset koskevat vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä (jäljempänä aineeton vahinko) suoritettavien korvausten määriä.

Suosituksia on tarkoitettu korvausharkinnan apuvälineeksi eivätkä ne voi milloinkaan osin korvata tuomioistuimen yksittäistapausta koskevaa omaa harkintaa.

Suosituksia perustuvat *oikeuskäytännössä* muodostuneisiin korvaustasoihin, joiden pohjalta neuvottelukunta on pyrkinyt muodostamaan johdonmukaiset suositukset erityyppisten vahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta tuomittavien korvausten suuruudesta. Neuvottelukunta ei ole käyttänyt omaa harkintaa siinä, millainen aineettomien vahinkojen *yleisen korvaustason* tulisi olla. Tällainen itsenäinen oikeuspoliittinen harkinta ei kuulu neuvottelukunnan toimivaltaan.

Yleisen korvaustason selvittämisessä tutkimusaineistona ovat olleet käräjäoikeuksien tuomiot. Suosituskokoelman toista painosta varten neuvottelukunta on kerännyt tiedot kaikista Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2009 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Lisäksi on otettu huomioon ensimmäistä suosituskokoelmaa varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–30.6.2007. Aineistot yhdistämällä on voitu täydentää kuvaa etenkin harvinaisempia tapauksia koskevasta oikeuskäytännöstä.

Tarkoituksena on ollut saada suositusten pohjaksi mahdollisimman kattava ja vertailukelpoinen sekä samanlaisten ajallisten kriteereiden mukaan määräytyvä otos oikeuskäytännöstä. Ylempien oikeusasteiden käsiteltäväksi valikoituvat keskimääräistä vakavimmat tapaukset. Kuva oikeuskäytännössä yleisesti noudatettavista korvaustasoista olisi muodostunut todellista korkeammaksi, mikäli aineisto olisi kerätty esimerkiksi hovioikeuksista. Mahdollista ei ollut myöskään seurata sitä, miten tutkimusaineistoon kuuluvat käräjäoikeuden korvaustuomiot ehkä muuttuvat ylempien oikeusasteissa. Korkeimmassa oikeudessa henkilövahingoista tuomittujen korvausten määrästä annetaan lisäksi niin vähän ratkaisuja, ettei aineistoa olisi saatu kerättyä riittävästi pitkälläkään aikavälillä. Toisaalta ylempien tuomioistuinten ja erityisesti korkeimman oikeuden ennakkoratkaisujen yleistä oikeuskäytäntöä ohjaava merkitys ilmenee käräjäoikeuden ratkaisuissa.

Myös vakuutuslaitosten ratkaisut samoin kuin eri korvausjärjestelmien sitovat tai suositusluonteiset ratkaisut on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Suosituksissa ratkaiseva merkitys on lain esitöissä esitettyä kantaa noudattaen annettu nimenomaan yleisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä muodostuneelle yleiselle korvaustasolle. Muiden korvausjärjestelmien tapausaineisto poikkeaa lisäksi

siinä määrin yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä tapauksista, ettei aineistoa voida pitää kaikilta osin vertailukelpoisena.

Vuodelta 2009 oleva tutkimusaineisto muodostuu yhteensä 6 219 sellaisesta tuomiosta, jossa on tuomittu korvausta vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pysyvästä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n mukaan surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n mukaan loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Näissä tuomioissa on käsitelty yhteensä 9 240 erillistä *vahinkoa*⁴, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 11 340 *korvausta*⁵ eri vahinkolajien perusteella. Korvaukset jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

- tilapäinen haitta 6 498 korvausta
- pysyvä haitta 1 118 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 3 593 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 131 korvausta

Vuoden 2009 ja 2007 tuomioista yhdistetty aineisto koostuu kaikkiaan 9 403 tuomiosta, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 17 196 korvausta. Korvaukset jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

- tilapäinen haitta 9 972 korvausta
- pysyvä haitta 1 714 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 5 203 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 307 korvausta.

Aineistojen yhdistäminen

Jotta vuoden 2007 aineisto saatiin vertailukelpoiseksi vuoden 2009 aineiston kanssa, vuoden 2007 aineiston korvaukset kerrottiin *muuntokertoimella*. Muuntokertoimena käytettiin kunkin korvausaiheen vuosien 2007 ja 2009 korvaustasojen keskiarvojen merkitsevyytasolla painotettua suhdelukua.

Kun esimerkiksi tilapäisen haitan korvaukset olivat vuonna 2009 keskimäärin 20 prosenttia korkeammat kuin vuonna 2007 ja ero on tilastollisesti merkitsevä yli 99 prosentin luottamustasolla, kaikki vuoden 2007 korvaukset korotettiin noin 20 prosentilla aineistojen yhdistämisen yhteydessä. Tämä muunnos perustuu *oletukseen* siitä, että korvaustasoissa tapahtuneet muutokset heijastelevat toisaalta tuomioistuinten suhtautumista ensimmäisessä suosituskokoelmassa esi-

⁴ Vahingolla tarkoitetaan tässä sellaista tapahtumaa, joka on mielekkäästi yksilöitävissä samaa vahingonkärsijää kohdanneista muista mahdollisista henkilövahingoista tekijöiden tai teon ajankohdan perusteella. Yhdellä teolla aiheutuu pääsääntöisesti vain yksi vahinko, mutta yhdessä tuomiossa voidaan käsitellä monta vahinkoa.

⁵ Korvauksella tarkoitetaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta, surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä tuomittua korvausta. Yhden vahingon perusteella voidaan tuomita monta korvausta.

tettyihin korvaustasoihin sekä toisaalta erilaisia yhteiskunnallisissa olosuhteissa tapahtuneita muutoksia, kuten inflaatio sekä arvojen ja arvostusten muutokset.

Korvaustasot sekä havaittujen muutosten luottamustasot ja niistä johdetut muunnoskertoimet voidaan esittää seuraavassa taulukossa:

KORVAUSAIHE	KA (2009)	KA (2007)	SUHDE	L.TAS.	M.KER.
Tilapäinen haitta	851	696	1,22	100 %	1,22
Pysyvä haitta	2562	2287	1,12	59 %	1,07
Kärsimys	8993	7461	1,21	49 %	1,10
Läheiskärsimys	1063	1180	0,90	63 %	0,94

Muitakin vaihtoehtoja suositusten muodostamiseen olisi ollut, mutta neuvottelukunnan arvion mukaan valittu ratkaisu edustaa parasta mahdollista kompromissia aineistojen eri ominaisuuksia korostavien vaihtoehtojen välillä.

Ensinnäkin suositukset olisi voitu antaa vain yhden vuoden aineiston perusteella. Tällöin korvaustasoissa tapahtuneille muutoksille olisi neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian suuri paino, sillä huomattava osa muutoksesta on oletettavasti pelkkää satunnaisvaihtelua. Tilastollisesti merkitseviä muutoksia aineistoon ei juurikaan sisällynyt eräitä kaikkein runsaslukuisimpia vammatyyppejä lukuun ottamatta.

Toiseksi aineistot olisi voitu yhdistää sellaisenaan. Tällöin korvauskäytännössä tapahtuneille muutoksille olisi kuitenkin neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian vähän merkitystä siitä riippumatta, millaiset seikat muutosten taustalla olivat.

Aineistojen yhdistäminen edellä kuvatulla tavalla muunnettuna on neuvottelukunnan arvion mukaan omiaan auttamaan erottamaan korvaustasoissa tapahtuneet todelliset muutokset satunnaisvaihtelusta. Tämä menettely on tasapainoinen yhdistelmä kummankin menettelyn hyvistä ja huonoista puolista. Suositusten aineistopohja täydentyy, mutta ei silti muutu staattiseksi.

Suosituksenkoelman seuraavassa painoksessa tulee ratkaistavaksi se, kuinka pitkältä ajalta kerättyä aineistoa suositusten pohjana voidaan käyttää.

Suositusten muodostaminen

Suosituksien on muodostettu ensisijaisesti *samanlaatuisista* vahingoista tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien perusteella. Käytetty luokitteluperuste vaihtelee korvausaiheittain ja se on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Tilapäisen haitan osalta luokitteluperusteena on käytetty vamman laatua, joka ilmenee vamman lääketieteellisenä diagnoosina. Kärsimyskorvauksen perusteena olevan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen luokitteluperusteena on käytetty loukattua oikeushyvää sekä loukkauksen laatuun liittyviä keskeisiä tunnusmerkkejä. Surmansa saaneen läheiselle aiheutuneen kärsimyksen luokitteluperusteena on ollut surmansa saaneen ja läheisen suhteen laatu.

Tilapäistä haittaa, pysyvää kosmeettista haittaa, kärsimystä sekä surmansa saaneen läheiselle aiheutunutta kärsimystä koskevat korvaussuosituksset on ilmaistu *normaalikorvausvyöhykkeen* avulla, joka on tarvittaessa jaettu kahteen tai useampaan osaan vahingon vakavuuden perusteella. Vyöhyke on pääsääntöisesti muodostettu määrätynlaatuisen vahingon oikeuskäytännön mukaisesta jakaumasta jättämällä kummastakin ääripäästä pois 5–25 prosenttia tapauksista.⁶ Näin vyöhyke kuvaa sitä *vaihteluväliä*, jonka rajoissa korvauksen suuruus voidaan *normaalitapauksissa* määrätä.

Neuvottelukunta on lisäksi jokaisen suosituksen osalta erikseen harkinnut, onko oikeuskäytännön mukainen korvaustaso oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Suosituksissa on tietoisesti poikettu oikeuskäytännön mukaisesta korvaustasosta *yksittäisen* vahingon osalta silloin, kun sen oikeuskäytännön mukainen korvaustaso poikkeaa *selkeästi* muita vastaavia vahinkoja koskevasta korvaustasosta. Eri vahinkoja koskevan oikeuskäytännön keskinäinen painoarvo ratkeaa tapausten lukumäärän perusteella. Mitä runsaslukuisempi vahinkoa koskeva oikeuskäytäntö on, sitä suurempi painoarvo tätä vahinkoa koskevalla oikeuskäytännöllä on ollut suosituksia laadittaessa. Esimerkiksi tilapäisen haitan osalta pinnallisia päänvammoja koskeva oikeuskäytäntö muodostaa runsaslukuisuutensa vuoksi perustason, johon kaikkia muita vammoja koskevat suositukset on viime kädessä suhteutettu.

Monista suosituksiin sisältyvistä vahingoista on ollut kuitenkin riittämättömästi ratkaisuja korvaustason luotettavaa tilastollista määrittelyä varten. Näissä tapauksissa suositeltu korvaustaso on muodostettu suhteuttamalla se sellaisista vahingoista annettuihin suosituksiin, joista on ollut riittävästi oikeuskäytäntöä korvaustason tilastollista määrittelyä varten. Tällöin suositus perustuu neuvottelukunnan arvioon siitä, mikä olisi johdonmukainen korvaus kyseisessä suosituksessa tarkoitettusta vahingosta muu oikeuskäytäntö huomioon ottaen. Tilapäisen haitan korvaustasoja näin suhteutettaessa on käytetty hyväksi lääketieteellistä asiantuntemusta.

Pysyvän haitan luokitteluperusteena on käytetty tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettua haittaluokitusta. Korvausharkinnan avuksi esitetyt korvaustasot perustuvat liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä tapaturmavakuutuslain mukaisiin korvaustasoihin.

Korvauksen suuruuden määrittäminen

Kukin suositus sisältää sen soveltamisalueelle sijoittuvan vahingon *keskeiset tunnusmerkit*. Niiden tarkoituksena on kuvata, millaiseen vahinkoon suositeltu korvaus neuvottelukunnan näkemyksen mukaan soveltuu. Oikeuskäytännössä va-

⁶ Poisjätettyjen tapausten tarkka prosentuaalinen osuus koko aineistosta riippuu aineiston koosta ja tuomittujen korvausten hajonnasta. Mitä suurempi tuomittujen korvausten hajonta ja mitä pienempi aineisto on ollut, sitä suurempi on ollut poisjätettyjen tuomioiden prosentuaalinen osuus.

hingot voivat tietenkin poiketa vakavuudeltaan tällaisessa tunnusmerkistössä kuvattua vahingosta suuntaan tai toiseen. Tällöin suosituksessa esitetty normaali-korvausvyöhyke ei lähtökohtaisesti sellaisenaan sovellu, mutta suositusta voidaan tietenkin käyttää harkinnan tukena.

Vahingonkorvauslaissa kunkin vahinkolajin perusteella on tarkoitettu tuomittavaksi vain yksi korvaus vahinkoa kohden. Silloin, kun vahinkoa kärsineelle aiheutuu samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmä, joudutaan näistä määräämään *yhteinen korvaus*. Esimerkkejä tällaisista vahingoista ovat jalan ja käden murtuma tai kotirauhan rikkominen ja sen yhteydessä tehty törkeä pahoinpitely.

Suosituksissa ei pääsääntöisesti oteta kantaa samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmiin. Tällöin aineettoman vahingon suuruus määritettäisiin yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti vahingon *kokonaisarvioinnin perusteella* eikä yksinomaan eri osatekijöidensä summana.

Tätä kokonaisarviointia on käsitelty tarkemmin jäljempänä eri korvausaiheita käsittelevien esitysten yhteydessä.

Suositusten suhde liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin

Neuvottelukunnan suositukset eivät ole ainoa tilapäisen haitan korvaamiseen soveltuva ohjeisto. Tuomioistuimet ovat perinteisesti soveltaneet tilapäisen haitan korvaamiseen liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita, joiden rinnalle ovat vuonna 2008 tulleet henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ovat itsenäisiä, eikä niitä ole mitenkään sovitettu yhteen liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisten korvaustasojen kanssa. Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vaikutus näkyy henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksissa sikäli kuin tuomioistuimet ovat niitä omassa käytännössään seuranneet.

Vallitsevaan oikeuskäytäntöön perustuvat henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ja liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Niiden taustalla oleva tapausaineisto sekä suositusten tarkoittamat vahingot saattavat poiketa toisistaan merkittävästikin.

Tilapäinen haitta

Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset

Vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vahinkoa kärsineellä on oikeus korvaukseen kivusta ja särystä sekä muusta *tilapäisestä haitasta*.

Lainkohta kattaa *kaikki* fyysisen ja psyykkisen terveydentilan epäedulliset muutokset, jotka ovat lääketieteellisen tietämyksen perusteella ymmärrettävissä

henkilövahingoiksi. Näitä ovat erityisesti epämiellyttävät somaattiset tuntoaistimukset (kipu ja särky), kehon normaalia toimintaa haittaavat rakenteelliset muutokset tai muut toimintahäiriöt (toiminnallinen haitta), kehon ulkomuodon kielteiset muutokset (kosmeettinen haitta) sekä mielenterveyden häiriöt (psykykinen haitta).

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella, joista keskeisimmät ovat:

- henkilövahingon laatu
- henkilövahingon vaikeusaste

Henkilövahingon laadulla tarkoitetaan sitä, millaisena vamma tai sairaus ilmenee (esimerkiksi ruhje, haava, luunmurtuma). Tämä tarkoittaa käytännössä vamman *lääketieteellistä diagnoosia*, joka on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä kansainvälisen ICD-10 diagnoosikoodiston avulla.⁷

Sanottu ei kuitenkaan tarkoita, että henkilövahinko olisi aina pystyttävä näyttämään *lääketieteellisesti* toteen. Esimerkiksi kivun osalta riittävä näyttö haitasta on se, että tietynlaisesta teosta lääketieteellisten *kokemussääntöjen* mukaan aiheutuu kipua, vaikka kivun aiheutumista yksittäistapauksessa ei kyetä lääketieteellisin tutkimusmenetelmin näyttämään toteen.

Samanlaatuisten vammojen kesken korvauksen suuruus määrittyy vahingon *vaikeusasteen* eli sinänsä samaan pääluokkaan kuuluvien vammojen aste-erojen perusteella (esimerkiksi hyväasentoinen murtuma, pirstaleinen murtuma). Myös vaikeusasteen arviointi tapahtuu lääketieteellisen tiedon varassa.

Tätä arviointia täydentävät kolme muuta kriteeriä, jotka ovat:

- henkilövahingon edellyttämän hoidon laatu
- hoidon kesto
- tilapäisen haitan kesto

Hoidon laadulla viitataan vahinkoa kärsineeseen kohdistuneisiin sairaanhoitollisiin toimenpiteisiin. Tämän kriteerin arviointi tapahtuu lääketieteellisen tietämyksen varassa. Arviointi ei kohdistu niihin hoitotoimenpiteisiin, joihin henkilövahingon johdosta on tosiasiallisesti ryhdytty, vaan siihen, millaisia hoitotoimenpiteitä voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuina kyseisen henkilövahingon johdosta. Näin ollen henkilövahingon mahdollisella yli- tai alihoidolla ei ole merkitystä vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän aineettoman vahingon korvauksen suuruuden kannalta.

Hoidon kestolla tarkoitetaan sitä ajanjaksoa, jonka aikana vahinkoa kärsinyt joutuu olemaan hoidettavana tai suorittamaan itse hoitotoimenpiteitä (haavan puhdistus, kuntoutusharjoitukset). Myös tätä kriteeriä arvioidaan sen perusteella, millaista hoidon kestoa voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuna. Hoidon

⁷ ICD-koodi perustuu kansainväliseen tautiluokitukseen (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision, Geneva 1992), joka on ollut käytössä Suomessa 1.1.1996 lähtien.

keskeyttäminen liian aikaisin tai jatkaminen tarpeettoman pitkään ei vaikuta vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän korvauksen suuruuteen.

Tilapäisen haitan kestolla viitataan siihen ajanjaksoon, jonka aikana henkilövahinkoa kärsinyt voi havaita henkilövahingosta johtuvia epäedullisia muutoksia terveydentilassaan. Edellisistä kriteereistä poiketen haitan kesto on puhdas tosiasiakysymys, eikä sinänsä edellytä erityistä lääketieteellistä arviointia. Haitan kesto on tärkeä erottaa vamman paranemiseen kuluva ajasta, sillä useimmiten vamman aiheuttama haitta häviää ennen kuin vamma voidaan pitää biologisesti tarkastellen parantuneena.

Nämä kriteerit auttavat toisaalta erottamaan samanlaatuisten vammojen keskinäisiä eroja eli ne kuvaavat epäsuorasti vamman vaikeusastetta. Toisaalta kriteerit auttavat myös ottamaan huomioon vahinkoa kärsineiden henkilöstä tai muista olosuhteista johtuvia henkilövahingon vakavuuden arviointiin vaikuttavia eroavaisuuksia.

Vamman aiheutumistapa on merkityksellinen vain siltä osin kuin *vammamekanismi* vaikuttaa vahingonkärsijälle aiheutuvaan haittaan. Esimerkiksi repimähaavan ja viiltohaavan kivuliaisuus ja paranemisaika poikkeavat toisistaan selvästi. Teon yleisen moitittavuuden merkitys korvauksen suuruuden kannalta on tarkoitettu huomioitavaksi vain mahdollisen kärsimyskorvauksen suuruutta arvioitaessa.

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen vamman osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuimien suhteuttaa korvausvaatimuksen taustalla olevan vamman vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvattuun vammaan ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä vammasta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettujen vamman lääketieteellinen diagnoosi sekä sen mahdolliset täsmennykset, vamman edellyttämän hoidon laatu sekä tilapäisen haitan kesto. Lisäksi suosituksessa on maininta siitä, jääkö suosituksessa tarkoitettua vammasta pysyvä haittaa.

Tunnusmerkistö ei määrittele vammaa tyhjentävästi. Vamma voi siis ilmentyä sekä suosituksessa kuvattua lievempänä että vaikeampana. Tällöin suositus ei sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus kuitenkin määrätään kokonaisharkinnan perusteella ja koska yksittäiseen vammaan saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi *pääasiallisen*, vakavinta haittaa aiheuttavan vamman perusteella. Aivan lievimpiä ruumiinvammoja lukuun ottamatta vammaan liittyy usein *oheisvammoja*. Oheisvammoilla tarkoitetaan pääasialli-

seen vammaan liittyvää vammaa, joka on pääasiallista vammaa lievempi. Määrätessä korvausta puukonlyönnin aiheuttaman sisäelinvamman perusteella korvauksen laskemisessa ei määrätä erikseen korvausta sisäelinvammaan liittyvän ihoaavaan tai muun kudoksen haavan (oheisvamma) perusteella, vaan korvaus oheisvammasta sisältyy pääasiallista vammaa eli sisäelinvammaa koskevaan korvaussuositukseen.

Oheisvammoista tulee erottaa *seurannaisvamma* (sekundaarivamma), jolla tarkoitetaan suoranaisten vammaenergian aiheuttamista kudosaivourioista aiheutuvia patofysiologisia ilmiöitä. Esimerkiksi kallonpohjan murtuman seurannaisvammassa on usein verenvuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan. Seurannaisvammoilla on merkitystä ennen kaikkea vamman vaikeusasteen arvioinnin kannalta. Tietyissä tapauksissa seurannaisvamma muodostaa kuitenkin vakavimman ja siten pääasiallisen haitan. Esimerkki tällaisesta seurannaisvammasta on kallomurtumaan liittyvä kallonsisäinen verenvuoto.

Useiden vammojen yhdistelmissä vahinkoa kärsineelle on voinut aiheutua myös kaksi toisiinsa liittymätöntä vammaa. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilanteesta on esimerkiksi pään ruhje ja käden murtuma. Tällöinkin eri vammoja voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena ja niistä voidaan määrätä yksi yhteinen korvaus.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu vakavinta vammaa koskeva suositus. Tämän jälkeen korvausta voidaan korottaa muita vammoja koskevien suositusten perusteella siten, että tuomittava korvaus on oikeassa suhteessa vammoista *kokonaisuutena* aiheutuvaan haittaan.

Vammojen yhdistelmästä kokonaisuutena aiheutuva haitta voi olla pienempi, yhtä suuri tai suurempi kuin sen osien yhteenlaskettu haitta. Kokonaisarvioinnin lopputulos riippuu siitä, kuinka suurelta osin eri vammojen aiheuttama haitta on päällekkäistä.

Lähes täydellisestä päällekkäisyydestä on kyse esimerkiksi siinä tapauksessa, että vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vaikea hermovamma sekä eräitä vähäisiä pinnallisia vammoja. Pinnallisten vammojen ei tässä tilanteessa voida katsoa lisäävän vahinkoa kärsineen kokonaisuudessa kärsimää haittaa, jolloin korvaus voidaan määrätä yksinomaan hermovamman perusteella.

Toisinaan taas eri vammojen aiheuttamat haitat poikkeavat niin olennaisesti toisistaan, ettei päällekkäisyyttä ole. Käytännössä esiintyvä esimerkki tällaisesta tilanteesta on fyysisen ja psyykkisen vamman yhdistelmä. Tällöin korvaus voidaan pääsääntöisesti määrätä kummankin vamman perusteella täysimääräisesti.

Tietyissä tapauksissa toinen vamma lisää myös toisesta vammasta aiheutuvaa haittaa, jolloin on kyse negatiivisesta päällekkäisyydestä. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on molempien käsien murtuma. Tällöin kummankin vamman perusteella voidaan määrätä täysimääräinen korvaus, jota voidaan vielä korottaa vammojen yhteisvaikutuksesta aiheutuvan haitan huomioimiseksi.

Yleinen korvaustaso

Esitetyt suositukset perustuvat oikeuskäytäntöön. Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 9 421 tilapäisestä haitasta tuomittua korvausta. Tuomitut korvaukset vaihtelevat 1 eurosta 36 600 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät vammat vaihtelevat vähäisistä mustelmista vaikeisiin aivovaurioihin.

Tutkimusaineistoon sisältyvät vammat painottuvat voimakkaasti lieviin vammoihin ja vastaavasti tuomitut korvaukset sijoittuvat jakauman alapäähän.

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	122	244	450	854	1830	3000

Yleinen korvaustaso voidaan esittää yksinkertaista seuraavan taulukon mukaan. Esimerkkeinä mainitut vammat on ryhmitelty suositellun korvauksen alarajan mukaisesti ja suositeltu korvaus saattaa myös ylittää tässä taulukossa esitettyyn ryhmittelyyn liitetyn korvauksen. Yksittäisistä vammoista suositellut täsmälliset korvaukset käyvät ilmi vammaa koskevista suosituksista.

Vammasta aiheutuu vain hyvin vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan alle 2 viikossa. <i>Esimerkkejä:</i> vähäinen kasvojen punoitus, hiertymä, kipu.	50–200 €
Vammasta aiheutuu vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan 2–3 viikon kuluessa. <i>Esimerkkejä:</i> Tavanomaiset ruhjeet, yksinkertaiset haavat, hampaan tärähtäminen ja löystyminen, hampaan kiilteen murtumat, lievä aivotärähdys, vähäinen silmävamma.	200–500 €
Vammasta aiheutuu olennaista haittaa, joka häviää useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 3 viikon – 3 kuukauden kuluessa. <i>Esimerkkejä:</i> Laajat ruhjeet, syvät ja pitkät haavat, yksinkertaiset kallonmurtumat, nenäluun murtumat, hampaan ytimeen ulottuvat murtumat, muut kasvojen luiden hyväasentoiset murtumat, lievää vaikeampi aivotärähdys, silmävammat, hyväasentoiset luunmurtumat, lievät jännevammat, yksinkertaiset sijoiltaanmenot, lievät psyykkiset vammat, lievien vammojen yhdistelmät.	500–2 000 €

<p>Vammasta aiheutuu vakavaa haittaa 3–6 kuukauden ajan ja vammasta voi jäädä myös pysyvää haittaa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Kasvojen luiden sijoiltaan menneet murtumat, lievää vaikeammat kallonmurtumat, kallonsisäinen verenvuoto, lievät aivovammat, pitkien luiden murtumat, vaikeat jännevammat, vaikeat sijoiltaanmenot, keuhkovammat, sisäelinvammat, hermovammat, vaikeat psyykkiset vammat, vammojen yhdistelmät.</p>	2 000–7 500 €
<p>Vammasta aiheutuu hyvin vakavaa haittaa 6 kuukauden – 2 vuoden ajan ja vammasta todennäköisesti jää jonkin tasoinen pysyvä haitta.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Vaikeat aivovammat, vaikeat hermovammat, selkäydinvammat, erittäin vaikeat psyykkiset vammat, vaikeiden vammojen yhdistelmät.</p>	7 500–20 000 €
<p>Vammasta aiheutuu erittäin vakavaa haittaa yli 2 vuoden ajan ja vammasta jää pysyvää haittaa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Erittäin vaikeat aivovammat, vaikeat selkäydinvammat, erittäin vaikeiden vammojen yhdistelmät.</p>	20 000–40 000 €

1 Kudosten vammoja

1 § Pinnalliset vammat

Pinnalliset vammat ilmenevät kehon eri alueiden ruhjeina ja turvotuksena. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi pinnalliset vammat saattavat aiheuttaa särkyä ja toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Kasvojen alueella pinnalliset vammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta.

Pinnalliset vammat ovat ylivoimaisesti yleisin oikeuskäytännössä esiintyvä vammatyyppejä. Pinnallisia vammoja esiintyy lisäksi lähes kaikkien ruumiinvammojen oheisvammoina. Suositus tulee kuitenkin sovellettavaksi vain silloin, kun pinnallista vammaa voidaan pitää itsenäisenä vammana. Jos vahinkoa kärsineellä on tätä vakavampia itsenäisiä vammoja, pinnallisen vamman korottava vaikutus yhteiseen korvaukseen jää yleensä pieneksi.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi yksittäiset mustelmat kehon eri alueilla tai kasvojen lyhytaikainen punoitus ja turvotus. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi

näkyvä ja aristava ruhje (mustelma) poskipäässä tai liikkumista jonkin verran vaikeuttava yksittäinen syvä ruhje kehon alueella (pakaraseutu, reiden alue, säären alue). Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi useisiin kehonalueisiin ulottuvat aristavat ruhjeet, jotka ovat selvästi tavanomaista laajempia ja vaikeuttavat liikkumista.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
3774	450	19	1	17000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	122	200	323	500	877	1200

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat pinnallisten vammojen kaikki vaikeusasteet painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste pinnallisista vammoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 § Yksinkertaiset haavat

Yksinkertaisella haavalla tarkoitetaan kehon kudoksen katkosta tai kudospuutosta, joka käsittää vain ihon ja ihonalaisen kerroksen. Mikäli haavassa on vaurioitunut merkittäviä syvempiä kudoksia (lihas, hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) kyse on komplisoituneesta haavasta, jolloin korvaus on tarkoitettu määrättäväksi näitä kudospuutoksia koskevan suosituksen perusteella.

Yksinkertaisesta haavasta aiheutuu kivun ja säryn lisäksi toiminnallista ja kosmeettista haittaa. Yksinkertaisen haavan paraneminen kestää haavan tyypistä riippuen alle kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Lievistä haavoista ei todennäköisesti jää pysyvää kosmeettista haittaa, kun taas vaikeimmista haavoista jää todennäköisesti pysyvä kosmeettinen haitta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman aiheutumismekanismi
- haavan syvyys ja pituus
- haavan reunojen siisteys
- kudospuutoksen määrä
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *pinnallisia haavoja* ovat esimerkiksi kaatumisen seurauksena syntyneet ihon tai limakalvon verinaarmut. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *siistejä haavoja* ovat esimerkiksi veitsellä viiltämällä tai teräväpäisellä astalolla lyömällä aiheutuneet haavat, jotka eivät ulotu ihonalaisiin

kudoksiin. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *repaleisia tai syviä haavoja* ovat esimerkiksi pullolla lyömällä aiheutettu syvä ja repaleinen haava päänahassa tai veitsellä viiltämällä aiheutettu syvä haava.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
1940	700	35	20	14000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	183	300	500	800	1300	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset haavat painottuen siisteihin haavoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapaus-ten vaikeusaste yksinkertaisista haavoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 § *Lihavammat*

Lihavammat ilmenevät lihaksen pistovammana, lihasrepeämänä, suljettuna ruhjeena tai lihaskalvon sisäisenä turvotuksena. Jos lihavammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi lihaksen ruhjeet tai jänneen repeämä saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla jokapäiväistä toimintaa tai liikkumista. Kasvojen alueella lihasruhjeet aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Lievillä lihasruhjeille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Vaikea-asteiset lihas- tai jännevammat vaativat sairaalahoitoa ja leikkaustoimenpiteitä lihaksen toiminnan palauttamiseksi.

Lievät lihavammat paranevat ruhjeen syvyydestä riippuen 1–4 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lihavammat paranevat 1–3 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat kehon eri alueilla sijaitsevat yksittäiset lihasruhjeet, jotka aiheuttavat tunnusteltaessa ja lihasta jännittäessä paikallista kipua.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi reiden tai pohkeen alueen ruhje- tai pistovamma ja siihen liittyvä lihasaitiopaineoireyhtymä, joka hoidetaan lihaskalvon avauksella, sekä liikkumista jonkin verran vaikeuttava yksittäinen lihaksen sisäinen verenpurkauma (pakaraseutu, suoran vatsalihaksen alue), joka vaatii verenpurkauman poistotoimenpiteen (leikkaus tai punktio).

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi lihaksen murskavamma (*crush*-oireyhtymä), johon voi liittyä lihaspunan aiheuttama munuaisten äkillinen vajaatoiminta, sekä lihaksen tai jänteen laaja repeämä, joka vaatii korjausleikkauksen ja liikkumattomaksi tekemisen 3–6 viikon ajaksi (nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen katkeaminen, reiden lähentäjäjänteen repeämä tai irtiruhtaisu, akillesjännerepeämä).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
38	1567	473	61	6100

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
193	305	500	988	2257	3794	5055

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset lihasvammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste lihasvammoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 § *Hermovammat*

Hermovammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään hermovamma on hermon lyhytaikaisesta puristuksesta tai ruhjeesta johtuva muutamia minuutteja kestävä hermon toimintahäiriö, joka aiheuttaa ihotunnon muutoksia (tunnottomuus, pistely) ihohermotusalueella ja mahdollisesti lihaksen vajaatoimintaa (osittainen halvaus). Vaikeaan hermovammaan liittyy ihotunnon puutos, ruumiinosan halvaus ja mahdollisesti toipumisvaiheessa pitkäaikaista kipua. Jos hermovammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Hermon vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta, tylpästi ruhjovan tai venyttävän voiman seurauksena ja myös palovamman tai sähköiskuvamman aiheuttamana. Terävän esineen aiheuttamat hermovammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella (sormihermot, keskihermo, kynnärhermo), venytyk-

sen seurauksena syntyvät vammat olkavarren (värttinähermo), hartiaseudun (hartiapunos) ja lonkan (lonkkahermo) sekä polven seudun alueella (pohjehermo). Aivohermojen vammat liittyvät yleensä kallonmurtumiin. Selkäytimen vammat ovat hermovammoista vaikeimpia ja liittyvät yleensä selkärangan murtumiin (ks. 55 §).

Hermovammat luokitellaan yleensä kolmeen pääluokkaan sen mukaan, onko hermo tai sen sisäosat katkenneet: 1) hermon johtokyvyn häiriintyminen ilman hermossa todettavaa selvää rakennemuutosta (neurapraksia) syntyy hermon puristuksen, ruhjeen tai venytyksen seurauksena; 2) hermon viejähaarakkeen (aksoni) vaurio, jossa hermon sidekudostuppi jää ehyeksi (aksonotmeesi), syntyy tylpän ruhjevamman seurauksena; 3) hermon täydellinen anatominen katkos (neurotmeesi) syntyy yleensä leikkaavan esineen vaikutuksesta.

Neurapraksian jälkeen toiminta palautuu yleensä normaaliksi kolmessa kuukaudessa. Aksonotmeesin jälkeen toiminta palautuu hitaammin 3 kuukauden – 1 vuoden kuluessa eikä palautuminen ole aina täydellistä. Neurotmeesi vaatii aina hermovamman korjausta leikkauksellisesti, ja täydellinen toiminnan palautuminen ei yleensä ole mahdollista.

Syntytilanteeseen liittyvän tunnottomuuden ja halvaustilan lisäksi hermovammoihin voi liittyä paranemisvaiheeseen liittyvää pitkäaikaista kipua (neuropaattinen kipu, CRPS⁸ eli kausalgia, ks. 66 §).

Hermovamman aiheuttama toiminnallinen häiriö määräytyy vaurioituneen hermon mukaan ja ilmenee siten, että vamma voi vaikeuttaa liikkumista ja joka-päiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella aivohermon vaurio (kasvohermo) voi aiheuttaa lisäksi kosmeettista häiriötä.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman anatominen sijainti
- vammaan liittyvät oireet

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi ohimenevä ranteen keskihermon puristustila sekä kynnärhermon tai värttinähermon toimintahäiriö hermoon kohdistuneen iskun tai puristuksen seurauksena.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi olkavarren alueen tai polven alueen iskuvammaan liittyvä värttinähermon tai pohjehermon toimintahäiriö (pareesi), joka kuitenkin on ohimenevä, mutta vaikeuttaa käden käyttöä tai liikkumista 1–6 kuukauden ajan.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtumaan liittyvä hermovamma (reisi, sääri, polvi, käsivarsi, olkavarsi), kallo-aivovamma ja siihen liittyvä aivohermovaurio, selkärankamurtumaan liittyvä selkäydinvamma halvaustiloineen, olkapunoksen revähdyksellä, kaularankamurtumaan liittyvä neli- tai alaraajahalvaus.

⁸ Complex Regional Pain Syndrome.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
35	3340	1083	100	14640

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
166	253	733	2440	5000	7128	10928

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset hermovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapauksien vaikeusaste hermovammasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 § Verisuonivammat

Verisuonivammojen kirjo on hyvin laaja. Lievimmillään verisuonivamma on pään tai raajan alueen pikkuvaltimoverisuonen tai pikkulaskimoverisuonen vamma, joka voidaan hoitaa sulkemalla verisuoni sitomalla (ligeeraus). Vaikeaan verisuonivammaan liittyy raajan tai ruumiinosan verenkierron vajoitus, joka vaatii nopeita hoitotoimenpiteitä verenkierron elvyttämiseksi. Jos verisuonivammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, hermo, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Verisuonen vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta tai tylpästi ruhjovan, kiertävän tai venyttävän voiman seurauksena. Osa verisuonivammoista liittyy oheisvammaksi luunmurtumiin (kyyräpään alue, olkavarso, kylkiluut, reisiluun alaosa). Terävän esineen aiheuttamat verisuonivammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella sekä kaulan, vatsan ja rintakehän alueella.

Verisuonivammat voidaan luokitella terävän esineen aiheuttamiin verisuonen seinämän repeämiin (laseraatio eli osittainen repeämä, transsektio eli katkeaminen) ja tylpän väkivallan aiheuttamiin verisuonen ruhjeisiin (sisäkalvon repeämä, verisuonen seinämänsisäinen verenpurkauma, verisuonen hyytymätukos, verisuonen ulkopuolinen puristus).

Pääsääntöisesti raajojen isojen valtimo- ja laskimorunkojen ja kaulan alueen verisuonien vamma vaatii korjausleikkausta, jonka laajuus vaihtelee vaurion suuruuden mukaan. Lihassettimot voidaan sulkea sitomalla. Verisuonen korjausleikkaustoimenpiteen jälkeen verenkierto yleensä palautuu lähes välittömästi ja leikkaushaavan paraneminen tapahtuu 1–3 viikon kuluessa.

Syntytilanteeseen liittyvän paikallisen kivun lisäksi verisuonivammoihin ei yleensä liity merkittävää toiminnallista haittaa, ellei verenkierron puutteesta ole ehtinyt syntyä lihas- tai hermovaurioita.

Leikkauksella hoidettu verisuonivamma paranee yleensä pysyvää haittaa jättämättä 2–6 viikon kuluessa, ja pääasiallinen tilapäinen haitta aiheutuu leikkaus-
haavan paranemisesta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti
- seurannaisvammat

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi viilto-
haavan aiheuttama valtimo- tai laskimosuonen vamma, pään haavaan liittyvä
ohimovaltimon vaurio tai sormen alueen yksittäisen pikkuvaltimon vaurio puu-
kon viiltohaavan seurauksena (ei hermovammaa).

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi
ranteen, kynnärvarren tai polven alueen verisuonivammaan liittyvä raajan 1–2
kuukautta kestävä toimintahäiriö, joka aiheutuu verisuonivamman edellyttämäs-
tä raajan immobilisaatiosta ja haavan paranemisesta.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi suur-
ten verisuonien vamma (aortta, ylä- tai alaonttolaskimo, kaulavaltimo tai -
laskimo, solisvaltimo), vammat, joiden korjausleikkaus edellyttää suurta ku-
dosavausta (rintaontelon tai vatsaontelon avaus), tai vammat, joihin liittyy ve-
renkierron vajauksesta johtuva kohde-elimien vaurio (lihasnekroosi, aivohalvaus,
raajahalvaus), joka voi olla osittain ohimenevä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
24	2784	836	1000	8540

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1000	1000	1200	2420	3050	6550	8155

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat kohtalaiset ja sitä vaikeammat ve-
risuonivammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen
huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste verisuonivammoista tuo-
mittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen
korvaustasoon nähden.

6 § Palovammat

Pinnalliset palovammat ilmenevät ihon punoituksena ja turvotuksena. Jos palo-
vammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni,
lihas, luu) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi palovammat saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella palovammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Kohtalaiset ja vaikeat palovammat vaativat aina sairaalahoitoa. Vaikeisiin palovammoihin liittyy usein vakavia psyykkisiä häiriötiloja, jotka edellyttävät psykiatrista hoitoa. Psyykkisistä vammoista aiheutuva haitta on tarkoitettu määriteltäväksi erikseen (ks. 67–70 §).

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikossa pysyvää haittaa jättämättä ja kohtalaiset 2–4 viikon kuluessa. Vaikeiden palovammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta, ja niistä jää yleensä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Pinnalliset, alle 2 % koko kehon pinta-alasta olevat palovammat voidaan hoitaa kotihoidossa. Pinnalliset, alle 10 % kehon pinta-alasta olevat vammat hoitetaan polikliinisesti ja yli 10 % lyhyellä sairaalahoidolla. Syvät (2.–3. asteen) palovammat vaativat yleensä lyhyen sairaalahoitajakson, vaikka palanut alue olisi alle 20 % koko kehon pinta-alasta. Yli 20 % kehon pinta-alasta käsittävät palovammat kuuluvat aina sairaalahoitoon, jonka pituus vaihtelee vamman laajuuden ja syvyysasteen mukaan (viikkoja–kuukausia).

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi 1. asteen palovamma (altistuminen UV-valolle, hiertymä), yksittäisiä punoittavia alueita kehon eri alueilla, lyhytaikaista punoitusta ja turvotusta kasvoissa tai kädessä, hankaus- tai hiertymävamma. Vammalle on tyypillistä, että se ei välttämättä edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä neuvontaa lukuun ottamatta.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi 2. asteen palovamma (kuuman veden tai muun nesteen aiheuttama palovamma, pitkäaikainen altistuminen UV-valolle), palovamma kasvoissa, raajoissa tai vartalolla, useita palovammoja (rakkuloita) eri kehonalueilla, liikkumista, syömistä tai henkilökohtaisen hygienian hoitamista vaikeuttava palovamma (esim. genitaalialue, pakaraseutu, reiden alue, kädet). Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä. Myös palavan tupakan aiheuttaman 3. asteen palovamman voidaan katsoa kuuluvan tähän kohtaan vamman erittäin paikallisen sijainnin vuoksi.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi 2.–3. asteen palovamma (laajat kuuman veden aiheuttamat palovammat, liekki-, happo tai emäspalovamma, sähköpalovamma), kosketus kiukaan kylkeen, sähköisku.

Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä useiden päivien tai viikkojen sairaalahoitoa ja palovamma-alueen kirurgisia puhdistus- tai korjausleikkaustoimenpiteitä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
21	1935	856	183	7500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
189	255	590	1400	2720	5360	7320

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset palovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste palovammoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7 § Ampumavammat

Ampumavammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään ampumavamma on ihonaarmu, ja vaikeisiin ampumavammoihin liittyy kehonosan lävistävän haavan lisäksi laajaa kudostuhoa.

Pinnallinen vamma ilmenee ihonaarmuna, ihon punoituksena ja turvotuksena. Luodin läpäistessä raajanosan tai vartalon luodin kulkureitille jää usein likaa, joka aiheuttaa hoitamattomana tulehduksen. Kulkureitin saastutuksen (kontaminaatio) lisäksi luodin aiheuttama paineaalto aiheuttaa ympäröivään kudokseen joskus huomattavaakin tuhoa. Raajojen alueella seurauksena on hyvin usein lihasaitiopaineen nousu ja siihen liittyvä lihasverenkierron vaikeutuminen, jonka hoito edellyttää lihaskalvon avaamista (ks. myös 3 §).

Jos ampumavammaan liittyy merkittävä syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, lihas, luu) vaurio, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi ensisijaisesti näitä kudolvaurioita koskevan suosituksen perusteella. Tällöin on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että ampumavamman seurauksena syntynyt luun murtuma käyttäytyy paranemisen suhteen kuten avomurtuma (hidas paraneminen, tulehdusriski kohonnut, useita korjausleikkauksia) ja usein johtaa luupuutoksen kehittymiseen. Haulikon ammus aiheuttaa lähietäisyydeltä ammuttuna huomattavan laajan ihon, ihonalaiskudoksen ja alla olevien kudosten vaurion sen lisäksi, että yksittäiset haulit vaurioittavat useita eri rakenteita (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet).

Syntytilanteeseen liittyvän 1–2 viikkoa kestävä kivun lisäksi ampumavammoihin saattaa liittyä pidempiaikaisia hermovammasta johtuvia kiputiloja (ks. 66

§). Vamma aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja joka-päiväiseen toimintaan liittyviä asioita (ruokailu, puhtaanapito). Kasvojen alueella ampumavammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille ampumavammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä (jäykkäkouristusprofylaksian tarkistamista lukuun ottamatta). Keski- vaikeat ja vaikeat ampumavammat vaativat aina sairaalahoitoa.

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä, keskivaikeat 2–6 viikon kuluessa ja vaikeiden ampumavammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi luodin aiheuttama ihonaarmu, ilmakiväärin luodin jälki säären etupinnalla (pinnallinen ihoruhje, ei verenvuotoa). Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi raajan tai kehon pintaosan lävistävät ampumavammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtuma ampumavamman seurauksena, ampumavammaan liittyvä sisäelinvamma (rinta- tai vatsaontelon elimet), kallo-aivovamma, selkärankaan kohdistunut ampumavamma, nivelen ampumavamma.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
38	5489	1618	250	20740

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
488	895	2056	3708	6450	15000	17263

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ampumavammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste ampumavammoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot

8 § Kallonlaen murtuma

Kallonlaen murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja voi syntyä päällellei kohdistuneen iskun seurauksena. Kallonlaen murtumaan liittyy usein päänahanalainen verenpurkauma.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä. Murtumaan liittyvät oireet paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 1–2 viikon kuluessa, vaikka murtuma näkyy röntgenkuivissa huomattavasti pitempään. Kallonmurtumaan sinänsä voidaan katsoa liittyvän pään haavan, ruhjevamman jäljen ja lievän aivotärähdyksestä johtuvan päänsärky- tai pahoinvointioireiston.

Kallonlaen murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (esim. kallonsisäinen verenvuoto 18 §, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
8	2627	1168	1000	4880

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1000	1000	1265	2598	3660	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yhtä sisään painunutta murtumaa (impressiomurtuma) lukuun ottamatta yksinkertaista kallonlaen murtumaa.

Yksinkertaista kallonlaen murtumaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian korkeana yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään. Huolimatta vakavalta kuulostavasta nimestään yksinkertainen kallonlaen murtuma ei ole laadultaan erityisen vakava vamma. Mahdolliset tekotapaan liittyvät tekijät tulisi huomioida kärsimyskorvauksen määrässä.

9 § Kallonpohjan murtuma

Kallonpohjan murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja syntyy yleensä kaatumisen seurauksena.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Murtumat paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä. Kallonpohjan murtumaan liittyy usein selvästi nähtävät verenpurkaumat molempien silmien ympärillä (Brillen hematooma) ja siihen saattaa liittyä veren ja selkäydinnesteen vuotoa nenästä tai korvasta. Lisäksi siihen voi liittyä hajuaistin menetys, kuulonalenema, huimausoireita ja joskus silmähermo-oireita.

Kallonpohjan murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvam-
moista (veren tai selkäydinnesteen vuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan, täry-
kalvon, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio).

Yksinkertainen kallonpohjan murtuma paranee 1–3 kuukaudessa oireenmu-
kaisella hoidolla (tulehduskipulääke, tarvittaessa antibioottiprofylaksia sel-
käydinnestevuototapauksissa) pysyvää haittaa jättämättä. Luomivverenpurkaumis-
ta on kosmeettista haittaa 3–4 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
7	1819	1098	183	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
183	183	1220	1500	2500	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yksinkertaista kallonpohjan mur-
tumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kal-
lonpohjan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa
suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden, kun kallonpohjan murtumaa on pidet-
tävä kallonlaen murtumaa vakavampana vammana.

10 § Nenäluun murtuma

Nenäluun murtuma on tyypillinen oikeuskäytännössä esiintyvä kasvojen luiden
murtuma. Sellainen syntyy yleensä nenään kohdistuneen iskun (kaatuminen,
lyönti nyrkillä) vaikutuksesta. Nenäluun murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä
sekä kosmeettista ja toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset murtumat eivät aina vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä.
Verenvuoto nenästä lakkaa muutaman tunnin kuluessa. Vinoon kääntyneen ne-
nän paikalleen asettamisen jälkeen nenä voidaan joutua tukemaan tamponein
muutaman päivän ajaksi. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman
korjaaminen edellyttää leikkaushoitoa ja nenän väliseinän korjaamista.

Murtuma paranee 1–6 viikon kuluessa. Yksinkertaisesta nenäluun murtu-
masta ei aiheudu pysyvää haittaa. Nenäluun tyven tai rustoisen osan murtumasta
saattaa aiheutua jonkinasteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
309	988	72	61	3660

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
244	366	500	800	1220	1830	2440

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nenän murtumat painottuen nenäluun murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenän murtumasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11 § Yläleuan tai poskiluun murtuma

Yläleuan tai poskiluun murtuma syntyy kasvoihin kohdistuneen voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, voimakas nyrkinisku, puotamistapaturma). Nyrkiniskun seurauksena syntyy useimmiten poskikaaren (*zygomaticus*-kaari) murtuma. Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista häiriötä.

Yksinkertaiset poskikaaren murtumat ilmenevät poskipään painumisena. Murtumat vaativat yleensä sairaalassa tapahtuvan paikalleen asettamisen ja joissakin tapauksissa paikalleen kiinnittämisen luun kiinnitysvälineellä.

Poskikaaren murtumat paranevat paikalleen asettamisen jälkeen yleensä pysyvää häiriötä jättämättä 3–4 viikon kuluessa. Yläleuan vaikea-asteiset murtumat paranevat 1–3 kuukaudessa.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettut Le Fortin jaottelun mukaiset murtumat ovat: Yläleuan poikkimurtuma hampaiden yläpuolelta nenänpohjan tasossa (Le Fort I). Pyramidimurtuma, jossa murtumapinta kulkee leukaluun kyhmystä poskiontelon ja silmäkuopan pohjan kautta nenän tyveen (Le Fort II). Poskiluiden murtuma, jonka seurauksena kasvojen keskikolmanneksen luusto on irronnut kallosta (Le Fort III).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
88	2348	409	244	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	609	1000	1830	3000	6010	7320

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat poskiluun hyväasentoiset ja sijoiltaan menneet murtumat yhtä suurin painoin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yläleuan tai poskiluun murtumista tuomittujen

korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12 § Alaleukaluun murtuma

Alaleukaluun murtuma syntyy leukaan kohdistuneen iskun vaikutuksesta (nyrkkinisku, kaatuminen, liikennetapaturma). Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Alaleukaluun murtuma edellyttää kaikkein lievimpiä tapauksia lukuun ottamatta alaleuan kiinnittämistä yläleukaan hampaisiin kiinnitettävillä metallikkoilla 4–6 viikon ajaksi. Hoito aiheuttaa merkittävää toiminnallista haittaa vaikeuttamalla syömistä ja puhumista. Lisäksi kipua ja särkyä aiheutuu, mikäli murtuman korjaaminen edellyttää leikkausta. Sijoiltaan menneistä murtumista jää yleensä jonkin asteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
85	2406	286	244	7000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
630	854	1500	2000	3025	4000	4964

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset alaleukaluun murtumat painottuen alaleukaluun hyväasentoisiin ja sijoiltaan menneisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste alaleukaluun murtumista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13 § Leuan nyrjähdys tai venähdys

Leukanivelen nyrjähdys tai venähdys syntyy yleensä leuan kärkeen kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta, jonka seurauksena leukanivelen nivelsiteet ja puremalihakset venyttyvät.

Yksinkertaiset nyrjähdykset, joihin ei liity leukanivelen sisäisiä vaurioita (rustolevy, nivelnasta, vrt. edellä alaleukaluun murtuma), eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Sijoiltaanmeno saattaa vaatia paikalleen asettamisen. Vammasta aiheutuu kipua ja lievää toiminnallista haittaa 1–3 viikon ajan.

Tutkimusaineistoon sisältyy kolme leuan nyrjähdys tai venähdyksen perusteella tuomittua korvausta (500, 732 ja 1000 euroa).

14 § Silmäkuopan pohjan murtuma

Silmäkuopan pohjan murtuma (*blow out* -murtuma) syntyy tylpän, silmään kohdistuneen vammun seurauksena (nyrkinisku, pallo). Silmäkuopan pohjan murtuman seurauksena osa silmäkuopan sisällöstä työntyy poskionteloon.

Murtumasta seuraa silmän sisään painuminen, silmän liikerajoitus ylöspäin katsottaessa ja kaksoiskuvien näkemistä. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi murtumaan saattaa liittyä silmän ruhjevamma ja lyhytkestoinen tai pidempiaikainen näkökyvyn heikkeneminen tai jopa näkökyvyn menetys. Vammun hoito edellyttää leikkausta.

Vammasta aiheutuu särkyä 1–2 viikon ajan ja se aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Vammun paraneminen kestää 1–6 kuukautta. Ihohermon (silmänalustuntohermo) toipumista voi tapahtua kahden vuoden ajan vahingosta. Vammasta voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
75	1692	227	200	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
353	560	1000	1500	2200	3150	3728

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä silmäkuopan pohjan murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste silmäkuopan pohjan murtumista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Hammasvammat

15 § Hampaan siirtymä

Hampaan siirtymä syntyy hampaaseen kohdistuvan iskun seurauksena. Hampaan siirtymällä tarkoitetaan hampaan siirtymistä pois paikaltaan (hammas heiluu liikuteltaessa). Tässä vammassa hammas itsessään säilyy ehjänä kudოსvaurioiden kohdistuessa hammasta ympäröivään kudokseen. Hammas on voinut siirtyä eteen, taakse, sivulle (luksaatio), painua sisään (intruusio), työntyä ulos (ekstruusio) tai revähtää täydellisesti irti (eksartikulaatio). Vamma hoidetaan asettamalla hammas paikalleen ja kiskottamalla se viereisiin hampaisiin.

Tutkimusaineisto

	N	KA	±	MIN	MAX
15.1	16	1035	397	300	2500
15.2	7	781	360	488	1464
15.3	48	1573	633	200	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
15.1	300	346	422	732	1678	2458	.
15.2	488	488	500	500	1098	.	.
15.3	366	500	708	1000	1748	3111	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan tärähtämistä, pois paikaltaan siirtymistä ja kuopasta irtoamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan siirtymisestä ja täydellisestä irtirevähtämisestä tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Hampaan tärähtämistä koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian korkeana yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

16 § Hampaan murtuma

Hampaan murtumalla tarkoitetaan hampaan kiilteen tai hammasluun katkosta. Hampaan murtuman vaikeusaste riippuu kudosaaurion laajuudesta ja sijainnista. Lievintä vammaa edustavat kiilteen halkeamat, kun taas hampaan ytimeen (pulpaan) ulottuvat murtumat sekä hampaan juuren murtumat ovat vaikeita hampaan murtumia. Usein hampaan murtuman oheisvammana on posken tai huulen haava.

Hampaan murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä. Murtuma hoidetaan paikkaamalla tai kiskottamalla murtunut hammas viereisiin hampaisiin. Hampaan ytimeen ulottuva murtuma ja hampaan juuren murtuma edellyttävät yleensä juurihoitoa eli hampaan ydinkanavassa olevan hermo- ja verisuonikudoksen poistamista ja ydinkanavan täyttämistä keinoaineella. Hampaan murtumasta saattaa jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

	N	KA	±	MIN	MAX
16.1	123	993	280	85	15000
16.2	40	1277	530	92	9760

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
16.1	244	244	366	600	1000	2000	2864
16.2	305	378	500	824	1190	2666	4900

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kiilteen tai hampaan kruunun murtumaa ja hampaan ytimeen ulottuvaa kruunun murtumaa sekä juuren murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste hampaan murtumista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 Kallonsisäiset vammat

17 § Aivovammat

Aivovamma aiheutuu tavallisimmin päähän kohdistuneesta iskusta (kaatuminen, isku päähän lyömäaseella, putoaminen korkeudesta, liikenneonnettomuus). Sen merkkienä on aina jonkinasteinen aivovammaan viittaava oireisto, kuten lyhyt tajuttomuus, tapaturman jälkeen ilmaantuva päänsärky, huimaus tai pahoinvointi ja joskus selvät paikalliset neurologiset puutosoireet (tuntohäiriö tai halvausoire). Aivovammaan saattaa liittyä myös muistiaukko.

Hyvin lievistä aivovammasta eli *aivotärähdyksestä* aiheutuu ohimenevää haittaa (pahoinvointi, päänsärky) 1–2 viikon ajan. Niissä tapauksissa, joissa ei ole ollut tajunnanmenetystä, oireet häviävät yleensä muutamassa päivässä. *Lievässä* aivovammassa (alle 30 minuutin tajunnanmenetys) saattaa mainittuja oireita olla pitempään, aina 6–12 kuukauden ajan. Siitä aiheutuva haitta on kuitenkin vähenen.

Keskivaikeasta tai *vaikeasta* aivovammasta toipuminen kestää muutamasta viikosta kahteen vuoteen, ja siitä voi jäädä pysyvää haittaa. Tilapäistä haittaa voi aiheutua pahoinvoinnin ja päänsärlyn lisäksi muistin häiriöistä, raajojen halvausoireista tai tasapainohäiriöistä.

Tutkimusaineisto

	N	KA	±	MIN	MAX
17.1	132	758	160	100	9000
17.2–4	55	9063	2191	200	36600

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
17.1	305	378	500	824	1190	2666	4900
17.2–4	580	952	3000	6100	14640	20000	25520

Aineistoon valikoituneet erittäin lievät aivovammat edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tapausta. Aineistoon valikoituneet muut aivovammat kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset aivovammat painottuen vaikeusasteeltaan keskivaikeisiin ja vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste aivovammoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

18 § *Kallonsisäinen verenvuoto*

Tavallisimmat pään iskuvamman seurauksena syntyvät kallonsisäiset verenvuodot ovat kovakalvonulkopuolinen verenvuoto (epiduraalivuoto), kovakalvonalainen verenvuoto (subduraalivuoto) ja aivojen sisäinen verenvuoto (intracerebraalivuoto).

Epiduraalivuoto (S06.4) tulee yleensä valtimosuonista ja tila pahenee nopeasti. Iskuvamma on usein lievä, oireena on nopea tajunnantilan heikkeneminen, halvauspuolioireet ja pupillan laajeneminen. Vamma vaatii nopeaa leikkaushoitoa ja, mikäli liitännäisvammoja ei ole, toipuminen on yleensä nopea ja täydellinen.

Subduraalivuoto (S06.5) voi olla äkillinen (akuutti) tai pitkän ajan kuluessa kehittynyt (krooninen) ja yleensä se liittyy aivoruhjeeseen. Äkillisen subduraalivuodon oireet liittyvät aivoruhjeeseen (alun perin vamman jälkeen tajuttomalla potilaalla paheneva toispuoleinen halvaus, laajentunut mustuainen). Kroonisen subduraalivuodon oireet kehittyvät yleensä vasta yli kahden viikon kuluttua alkuperäisestä vammasta, joka yleensä on kaatuminen ja jonka potilas on yleensä jo vähäisyyden vuoksi unohtanut. Verenpurkauma hoidetaan yleensä leikkauksella. Toipuminen kestää 1–3 kuukautta, ellei muusta vammasta muuta aiheudu.

Intracerebraalivuoto (S06.3) syntyy päähän kohdistuneen iskun ja aivoruhjeeseen seurauksena. Tilapäinen ja mahdollinen pysyvä haitta määrätty aivoruhjevammasta aiheutuvan haitan mukaisesti (ks. 17.4).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
35	4428	1253	244	18000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
649	1698	2440	3200	5000	8800	15312

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kallonsisäiset verenvuodot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallonsisäisestä verenvuodosta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

19 § Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma

Jo vähäisenkin tylpän iskun seurauksena saattaa silmäluomiin ja sidekalvon alle kehittyä turvotus ja verenvuoto. Syntynyt sinipunainen ”musta silmä” aiheuttaa lähinnä kosmeettisen haitan, joka paranee ja häviää 1–2 viikon kuluessa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
193	356	33	10	1500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	122	200	300	500	700	800

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

20 § Silmän haava

Silmän haavoja ovat silmän kovakalvon (sclera) haava tai repeämä, silmän sidekalvohaava ja sarveiskalvon haava. Pinnallinen haava syntyy raapaisun seurauksena. Silmän kovakalvon repeämä aiheutuu voimakkaan tylpän iskun seurauksena tai terävän esineen iskusta.

Pinnalliset silmän kovakalvon haavaumat paranevat muutamassa päivässä antibioottivoiteella. Silmän kovakalvon repeämä suljetaan ompeleilla ja se vaatii aina sairaalahoitoa.

Pienet sidekalvohaavat paranevat itsestään muutamassa päivässä. Jos repeämä on laaja, haava ommellaan ohuella elimistössä liukenevalla langalla. Paraneminen tapahtuu 1–2 viikon kuluessa.

Pinnalliset sarveiskalvohaavat (naarmut) paranevat vuorokauden mittaisella peittohoidolla ja antibioottivoiteella pysyvää haittaa jättämättä. Syvään haavaan

saattaa liittyä liitännäisvammoja, ja sarveiskalvon puhkaisevat vammat kuuluvat sairaalahoitoon. Niistä todennäköisesti jää jonkinasteinen pysyvä haitta.

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon pinnallisesta haavasta aiheutuu ohimenevää haittaa 1–2 viikon ajan (peittohoito 1–2 vuorokautta, silmän punoitus, kutina, rähmiminen ja näöntarkkuuden heikentyminen).

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon syvä haava paranee 1–3 kuukauden aikana. Tilapäinen haitta ilmenee kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
18	942	293	183	2000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
183	238	466	800	1281	2000	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat silmän pinnalliset haavat. Aineistoon ei sisälly yhtään silmän lävistävää haavaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmän haavasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

21 § Silmän ruhje

Silmän ruhjeeseen liittyy silmän etukammion verenvuoto (hyfeema). Se vaatii aina sairaalaselvittelyjä. Ruhje syntyy silmään edestäpäin kohdistuneen iskun seurauksena. Hoitona on silmän peittohoito ja silmän sädekehän ja värikanavan (iiris) lamauttaminen silmätipoilta. Uusintavuodot ovat mahdollisia. Vammaan saattaa liittyä linssin siirtyminen pois paikaltaan ja verenvuoto silmän lasiaiseen. Vammasta saattaa jäädä pysyvää haittaa.

Jos silmän ruhjeeseen liittyy silmäkuopan pohjan murtuma, korvaus vammasta on tarkoitettu määrättäväksi silmäkuopan pohjan murtumaa koskevan suosituksen (14 §) perusteella.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
15	1210	711	122	4270

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
122	122	500	610	1220	3977	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyyppillisiä silmän ruhjeita. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmän ruhjeesta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

22 § Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä

Silmämunan rikkoutuminen on yleensä silmään kohdistuvan terävän väkivallan seurausta (terävä metalliesine, kimmoke tms.). Tylpän voiman aiheuttamaan vammaan liittyy yleensä silmänpohjan murtuma (ks. 14 §).

Silmän lävistävä vamma vaatii sairaalahoitoa. Vammat paranevat 1–3 kuukaudessa ja niistä jää usein pysyvää haittaa. Vaikeissa tapauksissa silmämuna voidaan joutua poistamaan.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Aineistoon ei sisälly yhtään silmämunan rikkoutumisen tai repeämän perusteella tuomittua korvausta.

23 § Tärykalvon repeämä

Tärykalvo voi vaurioitua siihen suoraan osuneesta esineestä tai äkillisestä paineen muutoksesta. Painevaurion voi aiheuttaa jo melko lievä läimäys korvalle. Muita syitä ovat ympäristön paineen muutokset esimerkiksi lennettäessä ja sukeltaessa.

Tärykalvon puhkeamisesta voi seurata vähäistä verenvuotoa ja korvan kipua. Repeämä paranee yleensä hyvin itsestään 1–2 viikon kuluessa. Laajemmissa repeämissä tärykalvon reunat saattavat kääntyä välikorvan puolelle, jolloin paraneminen estyy. Tällöin tärykalvon reuna on nostettava ylös.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
31	765	290	100	4500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
130	186	400	610	976	1480	2752

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyyppillistä tärykalvon repeämää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tärykalvon repeämästä tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Rintakehän vammat

24 § Kylkiluun murtuma

Kylkiluun murtuma syntyy rintakehään kohdistuneen iskun seurauksena (kaatuminen, nyrkinisku, liikenneonnettomuus). Kylkiluun murtuman oireena on voimakas, hengitystä salpaava paikallinen kipu. Murtumaan voi joskus liittyä veren tai ilman vuotoa keuhkopussin onteloon.

Kylkiluun murtumasta aiheutuu kipua hengittäessä ja liikkuesssa 2–3 viikon ajan. Kylkiluun murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Sarjakylkiluunmurtumasta voi joskus jäädä pitkittynyt kylkivälihermon kiputila.

Tutkimusaineisto

	N	KA	±	MIN	MAX
24.1	47	1414	449	326	10000
24.2	34	1766	486	183	6000
24.3	3	3009	5523	610	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
24.1	540	600	800	1141	1500	2000	4520
24.2	229	378	783	1342	2440	4270	5250
24.3	610	610	610	3416	.	.	.

Aineistoon valikoituneet erilaatuiset kylkiluun murtumat edustavat laatuunsa nähden tyypillistä kylkiluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yksittäisen ja usean kylkiluun murtumista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Vammaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella sarjakylkiluunmurtumasta tuomitun alimman korvauksen suuruista korvausta (610 euroa) on pidettävä yleiseen korvaustasoon nähden liian alhaisena, sillä kyse on suhteellisen vakavasta vammasta. Korkein korvaus sisältää korvauksen myös rintalastan ja käden murtumasta.

25 § Rintalastan murtuma

Rintalastan murtuma syntyy siihen edestäpäin kohdistuvan voimakkaan iskun vaikutuksesta. Sen aiheuttaa tavallisesti turvavyö liikenneonnettomuuden yhteydessä tai puristuminen ohjauspyörää vasten. Muita syitä ovat putoaminen ja voimakas nyrkinisku.

Murtumaan saattaa liittyä vaikeita seurannaisvammoja, joista merkittävimmät ovat sydämen ruhjevamma (56 §) ja aortankaaren repeämä. Nämä syntyvät

miltei poikkeuksetta vain liikennetapaturman tai putoamisvamman yhteydessä, ja ne vaativat aina sairaalahoitoa ja niistä jälkimmäinen aina myös leikkaushoitoa.

Rintalastan murtumasta aiheutuu hengitysliikkeeseen liittyvää kipua 1–3 viikon ajan. Rintalastan murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikeista seuranaisivammoista saattaa aiheutua myös pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy 1 rintalastan murtuma, josta on tuomittu yhdessä sarjakylkiluun murtuman ja käden murtuman perusteella 5 000 euron korvaus.

7 Yläraajan vammat

26 § Olkanivelen sijoiltaanmeno

Olkanivelen sijoiltaanmeno syntyy niveleen kohdistuvan vääntöliikkeen seurauksena. Tavallisesti se syntyy ojennetun raajan varaan tapahtuneen kaatumisen yhteydessä.

Olkanivelen sijoiltaanmeno aiheuttaa kipua nivelen seutuun, ja nivelen liikkuminen on mahdotonta. Nivel saattaa mennä itsestään paikalleen, mutta usein sijoiltaanmeno vaatii paikalleen asettamisen sairaalan poliklinikalla.

Käsi tuetaan kolmioliinaan tai kantositeeseen kolmen viikon ajaksi. Nuorilla ja liikunnallisesti aktiivisilla potilailla saattaa niveltähystysleikkaus olla aiheellinen.

Olkanivelen sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä 6 viikon – 3 kuukauden kuluessa. Siitä voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
19	1173	368	300	3050

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	488	500	976	2000	2440	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä olkanivelen sijoiltaanmenoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

27 § Olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmeno

Olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmeno on yleinen vamma ja se syntyy olkapään päälle kaatumisen seurauksena.

Lievä sijoiltaanmeno on hoidettavissa tukemalla käsi kolmioliinasidoksella tai kantositeellä kolmen viikon ajaksi. Siitä ei jää pysyvää haittaa. Vaikeassa sijoiltaanmenossa leikkaushoito on aiheellinen. Leikkaushoidon jälkeen paraneminen tapahtuu kolmessa kuukaudessa, ja yleensä vaikeastakaan sijoiltaanmenosta ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineistoon sisältyy kolme olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmenon perusteella tuomittua korvausta (500, 1 220 ja 1500 euroa). Korvausten suuruuden voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

28 § Solislun murtuma

Solislun murtuma syntyy olkapäähän kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta olkapään päälle tai turvavyön aiheuttama liikennetapaturman yhteydessä.

Yksinkertainen murtuma hoidetaan tukemalla käsi kolmioliinasidoksella kolmen viikon ajaksi ja siitä aiheutuu kipua ja särkyä 1–3 viikon ajan. Murtuma paranee kolmessa kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solislun murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–4 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Siitä aiheutuu kipua ja särkyä 3–6 viikon ajan ja kantosidettä pidetään kolmen viikon ajan.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
19	1753	632	250	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
250	600	800	1400	2440	4000	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset solislun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

29 § Olkaluun varren murtuma

Olkaluun varren murtuma syntyy olkavarteen kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan varaan tai kyynärnivelistä koukistetun yläraajan väkivaltaisesta vääntämisestä (kädenvääntö).

Yksinkertainen murtuma hoidetaan kuuden viikon kipsihoidolla ja vartalo-
losidoksella. Murtuma paranee kolmen kuukauden kuluessa pysyvää haittaa jät-
tämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun varren murtuma hoidetaan
leikkauksella ja metallilevy- tai ydinnaulakiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu
murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan olkaluun varren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värt-
tinähermon vaurio). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana.
Hermovammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6
kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
20	2423	771	600	7200

Tuomittujen korvausten jakauma fraktoileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
616	921	1055	2000	3300	4819	7084

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat yksinkertaiset ja pois paikaltaan siir-
tyneet olkaluun varren murtumat painottuen pois paikaltaan siirtyneisiin mur-
tumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste
tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa ylei-
seen korvaustasoon nähden.

30 § Kyynärvarren murtuma

Kyynärvarren murtuma syntyy yläraajaan kohdistuvan voimakkaan väkivallan
seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan va-
raan.

Tavallisin on värttinäluun distaalinen (ranteen puoleinen pää) murtuma (nk.
värttinäluun tyyppimurtuma), jonka syntymiseen usein on myötävaikuttavana
tekijänä luuston kalkkikato (osteoporoosi).

Värttinäluun tyyppimurtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 6 viikon
kipsilastahoidolla. Joskus murtuma hoidetaan ulkoisen tukikehikkokiinnityksen
avulla, jolloin kipsilastaa ei tarvita. Murtuma paranee 6–8 viikon kuluessa pysy-
vää haittaa jättämättä.

Kyynärvarren luiden varsiosan murtuma hoidetaan aikuisilla pääsääntöisesti
leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella näin hoidettu murtuma
paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan kyynärvarren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinäher-
mon vaurio). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermo-

vammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

	N	KA	±	MIN	MAX
30.1	18	1488	468	50	4000
30.2–3	45	2146	577	244	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
30.1	50	455	988	1175	1873	3100	.
30.2–3	500	664	1000	1500	2750	4000	4850

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset ranteen tyyppimurtumat ja muut kyynärvarren murtumat. Ranteen tyyppimurtumat painottuvat vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Muut kyynärvarren murtumat painottuvat vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

31 § Ranteen veneluun murtuma

Ranteen veneluun murtuma syntyy kaaduttaessa ojennetun käden päälle. Luu katkeaa kahdeksi kappaleeksi.

Murtuma hoidetaan yleensä umpinaisella kipsillä, joka tekee peukalon liikumattomaksi tyvestään. Kipsihoidon kesto on 9–12 viikkoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

Veneluun murtumaan liittyy joskus hidastunut luutumisen tai luutumattomuus ja jopa luun osittainen kuolioituminen (osteonekroosi). Hidastunut luutumisen ja luutumattomuus vaativat leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luun siirto). Tällöin paranemisaika pitkittyy jopa 6–12 kuukauteen. Hidastuneesti luutuneesta veneluun murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 6–12 kuukauden ajan ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
4	3050	5589	100	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	350	2050	6750	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ranteen veneluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

32 § Ranteen nyrjähdys tai venähdys

Rannenivelen nyrjähdysvamma syntyy yleensä ojennetun raajan varaan kaatumisen seurauksena. Se voi syntyä myös lyöntiliikkeen yhteydessä nivelen vääntymisen seurauksena.

Nivelen nyrjähdysvamma ilmenee nivelen turvotuksena ja liikkeisiin liittyväenä kipuna. Siitä aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Rannenivelen nyrjähdysvamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 viikon kuluessa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
4	495	231	366	700

Tuomittujen korvausten jakauma fraktoileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
366	366	381	458	647	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä ranteen nyrjähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

33 § Kämmentuun murtuma

Kämmentuun kaulan murtuma syntyy voimakkaan suoran iskun seurauksena, joskus harvoin käteen kohdistuvasta väännöstä. 5. kämmentuun kaulan murtuma on yleensä seurausta voimakkaasta nyrkiniskusta kovaan vastukseen.

Kämmentuun kaulan murtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 3–4 viikon kipsilastahoidolla. Murtuman alkuperäistä vaikeuttaa usein rystysen päällä oleva ihorikko. Kämmentuun varren alueen murtumat hoidetaan paikalleen asettamisen jälkeen 5–8 viikon kipsilastahoidolla. Vaikeasti paikallaan pysyvien murtumien hoito vaatii usein metallipiikkikiinnityksen ja kipsilastahoidon.

Kämmentuun kaulan murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan ja varren alueen murtumasta 6–8 viikon ajan. Kipsilastahoidon jälkeen nivelien jäykkyydestä aiheutuu haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
19	1228	363	300	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	488	800	1000	1500	3000	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kämmenluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

34 § Sormen nyrjähdys tai venähdys

Sormen nyrjähdysvammat ovat hyvin tavallisia. Sorminivelen venähdys, johon ei liity nivelsiteiden repeämää, syntyy nivelen vääntövamman seurauksena.

Sorminivelen venähdysvamman jälkeen nivelessä voi olla turvotusta ja nivelen liikkeeseen liittyvää kipua. Viereiseen sormeen lastoituksesta muutaman päivän ajaksi on usein hyötyä. Vamma paranee 1–3 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
13	467	184	100	1000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	109	161	400	750	920	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen nyrjähdystä tai venähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

35 § Sormen sijoiltaanmeno

Sorminivelen sijoiltaanmeno syntyy sormeen kohdistuvan voimakkaan vääntöliikkeen seurauksena.

Nivelen sijoiltaanmeno näkyy selvänä nivelen epämuotoisuutena, ja siihen liittyy yleensä jonkinasteinen nivelsiteiden ja nivelkapselin repeämä. Nivelen

paikalleen asettaminen edellyttää yleensä sormen puudutusta ja tapahtuu sairaalassa tai poliklinikalla. Jälkihoitona nivel lastoitetaan kolmen viikon ajaksi.

Sorminivelen sijoiltaanmenosta aiheutuu ohimenevää haittaa noin 3–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä ilmenee noin 1–2 viikon ajan, lastoituksesta aiheutuvaa haittaa kolmen viikon ajan ja sorminiveliä jäykkyyttä 3–6 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
6	1290	1085	244	2900

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
244	244	427	1055	2225	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen sijoiltaanmenoa, joskin kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Vammaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden, mutta alimpia korvauksia voidaan pitää liian alhaisina ja ylimpiä korvauksia voidaan pitää liian suurina.

36 § Sormen murtuma

Sormen murtuma syntyy sormeen kohdistuvan vääntövamman tai ruhjevamman seurauksena.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kivusta ja särystä sekä vaikeudesta käyttää kättä jokapäiväisissä toimissa. Vaikeiden sormimurtumien kohdalla haittaa aiheutuu lisäksi sormen niveljäykkyydestä ja liikerajoituksista.

Yksinkertainen sormen murtuma on hoidettavissa kolmen viikon lastoituksella, eikä siitä jää pysyvää haittaa. Vaikea yhdenkin sormen murtuma saattaa vaatia välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Sellaisesta voi jäädä hyvinkin huomattava pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
45	855	170	200	2440

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
215	300	494	700	1000	1898	2140

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sormen murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin ja kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

37 § Sormen jännevamma

Sormen jännevamma syntyy tavallisesti terävän esineen vaikutuksesta jänteen leikkautuessa poikki. Jännevamma voi syntyä myös siihen kohdistuvan venytyksen seurauksena. Tavallisia jännevammoja ovat puukon ja särkyneen lasin sekä pellinreunan aiheuttamat viiltovammat. Venytyksen seurauksena syntyy niin kutsuttu pesäpallosormivamma (*mallet finger*), joka tarkoittaa sormen kärkijäsenen tyveen kiinnittyvän sormen ojentajajänteen repeämää. Se syntyy sormen kärjen osuessa vastukseen (pallo, seinä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä sormen jäykkyydestä johtuvaa toiminnallista haittaa. Lievät vammat hoidetaan lastoituksella. Vakavammat jännevammat vaativat leikkaushoitoa ja asianmukaisen jälkihoidon (aktiivilasta ja kuntoutus). Vakavimmista vammoista jää aina pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
16	1554	721	61	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
61	232	641	1098	2330	4062	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset jännevammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8 Lantion ja alaraajan vammat

38 § Lantion vammat

Lantion vammat aiheutuvat tavallisimmin kaatumisen, liikenneonnettomuuden tai korkealta putoamisen seurauksena.

Kaatumisen seurauksena syntyy yleensä pehmytkudosvamma, joka ilmenee verenpurkaumana ison sarvennoisen tai pakarän seudussa (ison sarvennoisen seudun tai pakaralihaksen sisäinen verenpurkauma). Iäkkäillä ihmisillä tällaisen

kaatumisen seurauksena voi aiheutua reisiluun yläpään (ks. kohta 40.1) tai häpyluun kaaren murtuma.

Voimakas ulkoinen väkivalta (liikenneonnettomuus, putoaminen) aiheuttaa lantioirenkaan murtuman, johon usein liittyy vakavia sisäelinten liitännäisvammoja (hermovamma, verisuonivamma, rakko-/virtsaputkivamma), ja tällöin korvaus määrätään näitä kudosvaurioita koskevan suosituksen perusteet huomioon.

Lievät lantion pehmytkudosvammat mukaan lukien vakaat häpyluun kaaren ja lantiosiiiven reunan murtumat paranevat 1–6 viikossa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lantion murtumat liitännäisvammoineen paranevat 1–6 kuukauden kuluessa ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi lantion vamman perusteella tuomittua korvausta (2440 ja 3660 euroa).

Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste, tuomitujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

39 § Ristiluun vammat

Ristiluun murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (putoaminen korkealta).

Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma syntyvät tavallisesti kaatumisen seurauksena. Ristiluun ja häntäluun murtumat ovat yleensä paranemisen suhteen vakaita ja niistä aiheutuu tilapäistä haittaa kipuna ja särkynä 2–6 viikon ajaksi.

Aineistoon ei sisälly yhtään ristiluun vamman perusteella tuomittua korvausta.

40 § Reisiluun yläosan murtuma

Reisiluun yläosan murtuma (reisiluun kaulan murtuma, reisiluun yläpään luulokkeiden eli sarvennoisten kautta tai niiden alapuolelta kulkeva murtuma) syntyy lonkan päälle kaatumisen seurauksena. Se on tyypillisesti luuston yleiseen kalkkikatoon liittyvä, iäkkään ihmisen murtuma, mutta voi syntyä putoamisen tai liikenneonnettomuuden seurauksena nuoremmillekin.

Reisiluun yläosan murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella ja liukuruuvi-ydinnaluyhdistelmällä. Sarvennoisten alapuolinen murtuma kiinnitetään joskus salpaydinnalalla. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan.

Iäkkäillä ihmisillä paikaltaan poissirtynyt reisiluun pään murtuma hoidetaan puolitekonivelleikkauksella. Puolitekonivelellä hoidetusta murtumasta aiheutuu kipua 3–4 viikon ajan.

Vaikeaan reisiluun yläosan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (iskiashermion vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittänyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
7	2730	920	1525	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1525	1525	1525	2500	3660	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

41 § Reisiluun varren murtuma

Reisiluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella ja yleensä (salpa)ydinnaulausta käyttäen. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan (osapainovaraus 2–3 kuukautta).

Vaikeaan reisiluun varren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (reisihermion tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luun siirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa jäädä pysyvä haitta (raajan lyhentymä, pitkittänyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineistoon sisältyy yksi luodin aiheuttaman pirstaleisen reisiluun varren murtuman perusteella tuomittu korvaus (3 416 euroa), jonka suuruista korvausta voidaan pitää alhaisena suhteessa yleiseen korvaustasoon.

42 § Reisiluun alaosan murtuma

Reisiluun alaosan murtuma (nivelnastan yläpuolinen tai nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, pu-

toamistapaturma). Iäkkäille ihmisille (luun kalkkikatoon liittyen) murtuma voi syntyä kaatumisen yhteydessä polven vääntyessä.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella käyttäen kiintokulmanaulaa, levy-ruuvikiinnitystä tai (polvinivelestä käsin asetettavaa) salpaydinnaulaa. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvitueella 6 viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Aineistoon sisältyy 2 korvausta reisiluun alaosan murtumasta (2000 ja 4000 euroa). Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

43 § Polvilumpion murtuma

Polvilumpion murtuma syntyy yleisimmin polvilleen kaatumisen seurauksena tai liikenneonnettomuudessa polven iskeytyessä kojelautaan.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihylsillä tai saranapolvitueella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen jännitelankasidosta. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsihylsillä tai saranapolvitueella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
4	1878	2534	150	3660

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	150	363	1850	3420	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

44 § Polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvilumpion sijoiltaanmeno syntyy polven venähdysvamman seurauksena. Siihen voi liittyä verinivel.

Polvilumpion sijoiltaanmeno hoidetaan paikalleen asettamisella ja lumpiota tukevalla polvituella. Jos nivelkapselirepeämä on laaja tai sijoiltaanmenoon liittyy murtuma, hoitona on leikkaus. Leikkauksen jälkeen polvessa käytetään polvitukea kuuden viikon ajan.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Polvilumpion sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä, ellei ole kysymys rakenteellisen vian aiheuttamasta lumpion sijoiltaanmenosta.

Aineistoon sisältyy 1 polvilumpion sijoiltaanmenon perusteella tuomittu korvaus (500 euroa), jonka suuruista korvausta voidaan pitää liian alhaisena suhteessa yleiseen korvaustasoon.

45 § Polven nivelsiteiden revähdykset

Polven nivelsiteiden venähdys tai revähdykset syntyy polven venähdysvamman seurauksena. Eturistisiteen revähdykseen liittyy yleensä verinivel. Polven sivusiteiden venähdys- tai revähdykseen liittyy usein nivelkierukkarepeämä.

Polven nivelsiteiden venähdysvamma, jossa polvi on tukeva ja johon ei liity veriniveltä, hoidetaan polvituella (3–6 viikon ajaksi). Niissä tapauksissa, joissa nivel on epätukeva ja on epäily nivelen sisäisestä vammasta (verinivel), hoitona on niveltähystys ja noin kuukauden kuluttua suoritettu ristisiteen korjausleikkaus. Nivelsidevamma paranee 3–6 kuukaudessa.

Haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä 2–4 viikon ajan. Kynnärsauvoja joutuu käyttämään 2–6 viikon ajan. Vamma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
19	2098	682	305	5490

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
305	305	800	1830	2800	5000	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven nivelsiteiden revähdykset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten

vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

46 § Sääriluun yläosan murtuma

Sääriluun yläosan murtuma (nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihoidolla tai leikkauksella käyttäen ruuvikiinnitystä. Polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi, ja raajan kuormittaminen sallitaan vain osapainolla paranemisen aikana. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen kulmavevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella kuuden viikon ajaksi. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta (osapainovaraus) 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtyneeseen ja pirstaleiseen murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehermion tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihassaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Murtuma hoidetaan aina leikkauksella käyttäen kulmavevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella kuuden viikon ajaksi. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelriikko).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
4	4200	862	3800	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3800	3800	3850	4000	4750	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat paikaltaan siirtyneet ja pirstaleiset murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

47 § Sääriluun varren murtuma

Sääriluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (kaatuminen, liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Paikallaan oleva murtuma hoidetaan alaraajakipsillä. Haittaa aiheutuu 6–9 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen (salpa)ydinnaulausta tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liittännäisvammoja (pohjehermön tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve, tulehdus). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–12 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
27	2868	561	610	6100

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
766	1176	1500	2806	4000	5098	5856

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun varren murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

48 § Sääriluun alaosan murtuma

Sääriluun alaosan murtuma syntyy yleensä tasolta toiselle putoamisen seurauksena.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen levyruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen nilkkanivel tuetaan saapaskipsillä tai nilkkatuella kuuden viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihassaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 1 vuoden aikana. Vaikea-asteisesta murtumasta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (pitkittänyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko).

Aineistoon ei sisälly yhtään sääriluun alaosan murtumaa.

49 § Nilkkamurtuma

Nilkkamurtuma syntyy nilkan nyrjähdysvamman seurauksena ja on tavallisimpia vapaa-aikaan ja työmatkoihin liittyviä tapaturmia.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä tai ulkoista kiinnityslaitteistoa. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paranemista. Haittaa aiheutuu 4–8 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtumasta jää yleensä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
32	1677	253	350	3050

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
519	976	1205	1500	2000	3000	3018

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat lähinnä halkeamatyyppiset nilkan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

50 § Nilkan nyrjähdys

Nilkan nivelsidevamma syntyy nilkan nyrjähdysten seurauksena. Siihen liittyy yleensä runsas turvotus ja usein selvästi havaittava verenpurkauma.

Nilkan nivelsidevamma hoidetaan pääsääntöisesti nilkan tukisidoksella. Tukisidoksen käytöstä aiheutuu haittaa 4–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä on 2–4 viikon ajan. Nilkan nivelsidevammoista ei yleensä jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
8	783	322	300	1500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	300	500	732	1000	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä nilkan nyrjähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nilkan nyrjähdyksestä tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9 Selkärangan ja selkäytimen vammat

51 § Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdysvamma

Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdysvamma syntyy niskaan kohdistuvan voiman seurauksena (pään kohdistunut isku, peräänajokolarin putoaminen päälle). Tyypillinen niskan retkahdysvamma syntyy peräänajokolarin yhteydessä, kun pää ei ole tuettuna niskatukeen. Välittömästi vamman jälkeen löydökset ja oireet (tunnusteluarkuus, niskakipu) ovat tyypillisesti vähäiset tai puuttuvat kokonaan mutta ilmaantuvat 24 tunnin kuluessa.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Kaularangan venähdy- tai retkahdysvamma paranee oireenmukaisella hoidolla (kipulääke, pehmyt kaulatuki muutaman päivän ajaksi) 2–6 viikon kuluessa. Siitä ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
10	803	352	244	2000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
244	268	488	680	982	1900	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kaularangan venähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vammasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

52 § Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma aiheutuu pään voimakkaasta retkahdusliikkeestä tai päälleen putoamisesta. Vammasta voi aiheutua selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 55 §).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma vaatii paikalleen asettamisen ja mahdollisen leikkaushoidon lisäksi tukikauluksen tai kalloon kiinnitettävän kehikon (”pyhimyskehä”) käyttöä kolmen kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä jää enintään vähäistä pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
4	7580	8357	3000	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktilleittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3000	3000	3500	6160	13080	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kaularangan nikaman sijoiltaanmenot ja murtumat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin ja sitä vakavampiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

53 § Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma

Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma syntyy selkärankaan kohdistuvan voiman seurauksena (selkään kohdistunut voimakas isku, nokkakolari, putoaminen katolta tai telineeltä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 1–2 viikon ajan. Vamma paranee oireenmukaisella hoidolla 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Aineistoon ei sisälly yhtään rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvammaa.

54 § Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Rinta- ja lannerangan nikaman murtuman aiheuttaa yleensä voimakas retkahdusliike tai putoaminen korkealta. Rintarangan alueen murtuman seurauksena saattaa olla selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 55 §).

Rinta- ja lannerangan nikaman murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vamma vaatii yleensä leikkaushoitoa ja aina selkärangaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
13	3088	1138	1300	7930

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1300	1380	2000	2440	3580	7158	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset rinta- ja lannerangan nikamien sijoiltaanmenot ja murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin ja kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

55 § Selkäytimen tai hermojuurien vaurio

Selkäytimen tai hermojuurien vauriot syntyvät selkärangan nikaman sijoiltaanmenon tai murtuman seurauksena.

Selkäytimen tai hermojuurien vaurio aiheuttaa halvausoireita ja selkärangan liikevajausta. Vamma vaatii leikkauksellista korjausta ja pitkän sairaala- sekä kuntoutuslaitoshoidon. Vamma paranee 3 kuukauden – 2 vuoden kuluessa, ja siitä jää aina pysyvä haitta.

Tutkimusaineistoon sisältyy kaksi selkäytimen tai hermojuurien vaurion perusteella tuomittua korvausta (4 270 ja 14 640 euroa).

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat hyvin erityyppisiä selkäydinvammoja. Toisessa tapauksessa vaurio on kohdistunut yksinomaan selkäydintä suojaaviin rakenteisiin eikä varsinainen selkäydin ole vaurioitunut. Toisessa tapauksessa myös selkäydin on vaurioitunut aiheuttaen vahinkoa kärsineelle muun muassa halvausoireita. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10 Sisäelinvammat

56 § Sydämen vamma

Sydämen vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus).

Vammasta aiheutuu kipuja ja toiminnallista haittaa. Sydämen ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
10	5939	2169	2440	12200

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2440	2596	4000	4750	7750	11980	.

Aineistoon on valikoitunut yksinomaan sydämen pistovammoja, jotka edustavat vaikeimpia sydämen vammoja. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapaus-ten vaikeusaste sydämen vammasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

57 § Keuhkon vamma

Keuhkon vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus). Se on usein potentiaalisesti hengenvaarallinen. Siihen voi liittyä nopeasti ilmenevää hengitysvajausta, verenpaineen laskua ja verenvuotoa keuhkopussin onteloon tai keuhkon painuminen kasaan. Vamma vaatii aina sairaalahoitoa.

Keuhkon vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Keuhkon ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
77	2774	443	610	9760

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
793	976	1220	2440	3580	5098	7154

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset keuhkovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste keuhkon vammasta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

58 § Vatsaontelon sisäiset vammat

Vatsaontelon sisäinen tai vatsakalvon takaisen tilan (retroperitoneaalitila) vamma syntyy vatsaonteloon tai selkään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, putoaminen korkealta, puukotus).

Vamman vaikeusaste vaihtelee suuresti vamman aiheuttaman vaurion laadusta riippuen. Vatsaontelon seinämään voi tulla lihasruhjeita tai verenvuoto (suoran vatsalihaksen lihastupen sisäinen verenvuoto). Vatsaontelon seinämän kerrokset lävistävä pistovamma vaatii yleensä leikkaushoitoa (vatsaontelon avauksen) sisäisten vammojen arvioimiseksi. Tavallisimmat tylpän vamman seuraukset ovat pernan (S36.0) tai maksan repeämät (S36.1) ja haiman ruhjevamma (S36.2). Selkään kohdistuneen iskun tai putoamisen seurauksena on yleensä munuaisen ruhje tai eriaisteiset repeämät (S37.0). Tavallisimmat pistovammat kohdistuvat maksaan, sappiteihin, pernaan ja palleaan sekä suoliliepeeseen tai suoleen. Sekä tylpät että terävät vatsaontelon sisäiset vammat edellyttävät lähes poikkeuksetta sairaalahoitoa.

Vatsaontelon sisäisestä vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vatsaontelon avausleikkauksesta toipuminen kestää 6 viikkoa – 3 kuukautta. Haiman, sappiteiden ja suolen vammoista paraneminen saattaa kestää 3 kuukaudesta vuoteen, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi lievä pernan tai maksan ruhje, vähäinen verenvuoto. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi pernan puukonpisto- tai ruhjevammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi pernan poistamista tai maksan osittaista poistamista edellyttävät vammat, haiman, sappiteiden sekä suolen vammat.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
63	3993	847	750	17080

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1000	1366	2000	2700	4270	9416	12800

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vatsaontelon sisäiset vammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste vatsaontelon sisäisistä vammoista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11 Traumaattiset amputoitumiset

Raajan tai sen osan traumaattinen amputoituminen on ulkoisen leikkaavan väkivallan seurausta. Amputaatio voi olla välttämätöntä myös silloin, kun raaja tai sen osa on vaurioitunut (ruhjova väkivalta, paleltuma, sähköpalovamma) siten, että sen elinkyky on niin pahoin järkkynyt, ettei sitä voi palauttaa.

Irtilleikkautunut raajan osa voidaan joissakin tapauksissa istuttaa takaisin paikalleen (replantaatio). Amputaation ja takaisinistutuksen jälkeiseen paranemiseen liittyvä tärkein ero on toimenpiteestä toipumiseen ja tilan vakiintumiseen kuluva aika. Amputaation jälkeen paraneminen on nopea (1–2 kuukautta), kun taas takaisinistuttamisen jälkeinen toipumisaika on pitkä (6 kuukautta – 2 vuotta). Tavallisimmat amputaatiot ovat sormi-, varvas-, jalkaterä-, sääri- ja reisiamputaatiot.

Amputaatiosta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–2 kuukauden ajaksi. Alaraajaamputaation (reisi, polvi, sääri) jälkeen kävelyharjoitukset aloitetaan ilmalastaproteesin kanssa 1–2 viikon kuluttua. Liikkumiseen liittyvää haittaa on 1–3 kuukauden ajan. Varsinainen käyttöproteesi tehdään noin kuukauden kuluttua.

Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvää haittaa, joka voi amputoituneesta kehonosasta riippuen olla erittäin suurta. Amputaatiosta aiheutuva tilapäinen haitta jää tähän nähden useimmiten melko vähäiseksi, sillä amputaatiohaava paranee nopeasti ja vahinkoa kärsineen tila vakiintuu muutoinkin yleensä suhteellisen nopeasti amputoitumisen jälkeen.

59 § Sormen amputoituminen

Sormen amputaatio saattaa olla seurauksena vaikea-asteisesta sormen kärkiosan ruhjevammasta, jossa sormen takaisinistutus ei ole mahdollista. Sormen amputaatio paranee nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuva ohimenevä haitta aiheutuu haavakivusta ja särystä. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista ja amputoitujen sormien lukumäärästä. Vaikeinta haittaa edustaa hallitsevan käden peukalon täydellinen amputoituminen.

Sormen takaisinistutus (peukalon irtoaminen tyviosastaan, 2.–5. sormi keskiveltasosta tai tyviosastaan) on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan alle 12–24 tunnin kuluttua vammasta. Paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu sormen tunnottomuudesta ja mahdollisesta kipuherkkyydestä. Vammasta voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
14	3921	1479	500	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	900	1925	3125	5650	8050	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset amputoitumiset. Aineistoon sisältyy 3 sormen takaisinistutuksen perusteella tuomittua korvasta. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste sormen amputaatiosta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

60 § Ranteen amputoituminen

Ranneamputaatio on harvinainen ja seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta, jossa takaisinistutus ei ole mahdollista. Paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuu tilapäistä haittaa haavakivusta ja särystä noin 2–4 viikon ajan. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista (hallitseva vai heikompi käsi). Siitä jää aina pysyvä haitta.

Ranteen takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun ranteen paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu käden tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja mahdollisesta kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kolme ranteen amputoitumisen perusteella tuomittua korvasta (3 000, 8 000 ja 10 000 euroa). Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste ranteen amputaatiosta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

61 § Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä

Varvas- ja jalkateräamputaatio on yleensä seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä sekä liikkumisen vaikeutumisesta paranemisen ajan.

Jalkaterän takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun jalkaterän paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu jalan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liitty-

en. Liikkuminen on vaikeutunut 3–6 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa. Varpaiden takaisinistutusta ei yleensä tehdä.

Aineistoon sisältyy 2 alaraajan nilkasta tai jalkaterästä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (8000 ja 3000 euroa).

62 § Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä

Reisi- ja sääriamputaatio on seurausta vaikea-asteisesta raajan ruhjevammasta (ampumavamma, sähköisku, murskavamma) tai palo- tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa, ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä paranemisen ajan. Liikkuminen on vaikeutunut 1–3 kuukauden ajan. Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvä haitta.

Alaraajan takaisinistutus reiden tai säären alueelta tapahtuneen irtileikkautumisen jälkeen on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoidon aloitus päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun alaraajan paraneminen tapahtuu 3 kuukaudessa – 2 vuodessa, ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu raajan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–12 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu aina pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy 1 alaraajan reidestä amputoitumisen perusteella tuomittu korvaus (21 000 euroa). Kyseisessä tapauksessa molemmat alaraajat oli jouduttu amputoimaan vaikean murskavamman vuoksi. Ottaen huomioon tapauksen vaikeusaste korvauksen voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

63 § Päänahan irtirepeäminen

Päänahan irtirepeäminen paranee 6–12 viikossa. Osittain irtirepeytyneen päänahan voi kiinnittää takaisin ompeleilla (voidaan verrata päänahan haavan ompeleeseen). Kokonaan irtirepeytyneen päänahan takaisinistutus on joskus mahdollinen. Mikäli takaisinistutusta ei voida tehdä, korjaus tehdään ihonsiirrettä käyttäen. Haittaa aiheutuu huomattavana kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–3 kuukauden ajan. Siitä aiheutuu todennäköisesti myös pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään päänahan irtirepeämistä. Tutkimusaineiston ulkopuolelta on kuitenkin löydettävissä seuraava tapaus:

Vahinkoa kärsineen hiukset kiertyneet pyörivän akselin ympärille, jonka seurauksena vahinkoa kärsineen päänahka on revennyt irti ja käsi murtunut. Vammat ovat edellyttäneet voimakkaan kipulääkityksen käyttöä yli puolen vuoden ajan. Korvaus tilapäisestä haitasta 10 000 euroa.

Tuomitun korvauksen voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

64 § Korvalehden tai nenän irtirepeäminen

Korvalehden osittainen irtirepeäminen hoidetaan yleensä tyvistämällä. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytynyt korvalehti voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Korvalehden tyvistämisen jälkeen paraneminen tapahtuu nopeasti 1–3 viikon kuluessa. Vammasta aiheutuu kipua ja häirtää 1–3 viikon ajaksi. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin ja siitä aiheutuu kipua ja häirtää 1–3 kuukauden ajan. Korvalehden irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää häirtää.

Nenän osittainenkin irtirepeäminen saattaa vaatia korjausleikkauksia ihokielekettä käyttäen. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytynyt nenä voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin, ja siitä aiheutuu kipua ja häirtää 1–3 kuukauden ajan. Nenän irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää häirtää.

Tutkimusaineisto (korvalehden irtirepeämisiä)

N	KA	±	MIN	MAX
4	1087	1535	400	2500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
400	400	437	725	2100	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset korvalehden irtirepeämiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapauksien vaikeusaste korvalehden irtirepeämisestä tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12 Kipu ja särky, joihin ei liity kudonvauriota

Suosituksen lähtökohta on, että *kudonvaurioon liittyvät kivun ja särryn tuntemukset on huomioitu kudonvauriota koskevassa suosituksessa*. Vammaan tyypillisesti liittyvä kipu ja särky muodostaa siis osan vamman aiheuttamasta tilapäisestä häirtästä.

Joissakin tapauksissa vammaan liittyvä kipu tai särky on huomattavassa epäsuhdassa varsinaiseen kudonvaurioon nähden. Näitä poikkeuksellisia tapauksia varten suositukseen sisältyy erilliset suositukset kivusta ja särystä.

Oikeuskäytännössä on ollut havaittavissa, että kipua ja särkyä koskevia suosituksia sovelletaan kudonvauriota koskevan suosituksen ohella. Kipua ja särkyä koskevia suosituksia ei kuitenkaan ole tarkoitettu sovellettavaksi yhdessä kudonvauriota koskevan suosituksen kanssa, vaan ainoastaan silloin, kun kudonvaurio ei muodosta mielekästä lähtökohtaa tilapäisen häirtän korvauksen suuruuden arvioimiselle.

65 § Kipu, johon ei liity kudonvauriota

Yksinomaan kipua koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineelle *ei ole aiheutunut todettavia kudonvaurioita*, mutta vahingonkärsijään kohdistuneen teon tiedetään lääketieteellisten kokemussääntöjen perusteella aiheuttavan kipua. Kipua koskevaa suositusta voidaan soveltaa myös silloin, kun vahinkoa kärsineelle on syntynyt kudonvaurioita, mutta teosta aiheutunutta kipua on pidettävä näihin kudonvaurioihin nähden pääasiallisena vammana. Kipua koskevaa suositusta ei tule soveltaa kudonvauriota koskevan suosituksen lisäksi, sillä kudonvauriota koskeva suositus sisältää kudonvaurioon liittyvän kivun.

Kivulla tarkoitetaan suosituksissa äkillistä epämiellyttävää tuntemusta, joka liittyy välittömästi henkilövahingon aiheuttaneeseen tapahtumaan. Kipu on luonteeltaan lyhytaikaista, ja se alkaa laantua varsin nopeasti kipua aiheuttavan teon päättymisen jälkeen. Pitkien kiputilojen osalta korvauksen suuruus on tarkoitettu arvioitavaksi särkyä (66 §) koskevien suositusten perusteella.

Kivun suuruuteen vaikuttavat erityisesti:

- kudokseen kohdistuvan mekaanisen voiman energia
- kudonkontaktin kesto tai toistojen lukumäärä
- kudoksen tuntoherkkyys

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettua *lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi tukistaminen sekä lyönti kasvoihin avokämmenellä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettua *voimakasta lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi potku sukelimiin tai sääriluuhun, voimakas tukistaminen, hermopäätteiden painelu sekä kivulias sukupuoliyhdyntä. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettua *erittäin voimakasta ja hetkellistä pitkäaikaisempaa kipua* aiheuttavat esimerkiksi toistuvat kivuliaat sukupuoliyhdyntä. Myös kidutukseen verrattava menettely sekä epäonnistuneen nukutuksen seurauksena kesken leikkauksen tapahtunut herääminen aiheuttavat tässä kohdassa tarkoitettua kipua.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
610	388	55	24	9760

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
50	100	100	200	400	610	1154

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat käytännössä kohtalaisen vaikean ja sitä lievemman akuutin kivun painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen lieviin tapauksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kivusta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

66 § Särky, johon ei liity kudonvauriota

Yksinomaan särkyä koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineellä ei ole todettu merkittävää kudonvauriota, mutta syy-yhteyttä henkilövahingon ja säryn välillä pidetään kaikesta huolimatta näytettynä. Vaikeampien kiputilojen osalta tämä edellyttää yleensä, että kiputilaa on edeltänyt jonkinlainen kudonvaurio, jonka yhteydessä syntynyt hermovaurio selittäisi aiheutuneen kiputilan.

Säryllä tarkoitetaan *pitkäaikaisempaa* vahinkotapahtumaa seuraavaa kiputilaa. Särky aiheuttaa tilapäistä haittaa epämiellyttävänä tuntemuksena, joka vaikeuttaa normaalia elämää. Suosituksessa tarkoitettu särkytila voi kestää muutamista päivistä useisiin kuukausiin. Särkytila voi myös jäädä pysyväksi.

Säryn vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- kivun voimakkuus
- kiputilan kesto

Koska kipu on subjektiivinen kokemus, sen voimakkuutta on vaikea kuvata objektiivisesti. Suosituksissa kivun vaikeusastetta on kuvattu kiputilan edellyttämän hoidon perusteella.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettu *kiputila* aiheutuu esimerkiksi selän venähdyksestä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettu *voimakas kiputila* aiheutuu esimerkiksi genitaalialueen palovammasta silloin, kun kiputilaa on pidettävä aiheutuneeseen kudonvaurioon nähden pääasiallisena vammana. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettu *sietämätön kiputila* aiheutuu esimerkiksi hermovauriokivusta.

Tutkimusaineistoon sisältyy kaksi selkeästi pitkäaikaista kiputilaa koskevaa ratkaisua:

Vahinkoa kärsineen selkäsairaus oli pahentunut häneen kohdistuneen pahoinpitelyn seurauksena. Vahinkoa kärsineelle oli aiheutunut erittäin voimakas kiputila, joka vaikeutti hänen jokapäiväistä elämäänsä ja edellytti voimakkaiden kipulääkkeiden käyttöä. Korvaus tilapäisestä haitasta 3 500 euroa. Korvausta alentavana tekijänä otettiin huomioon vahinkoa kärsineen vahinkoa edeltävä kiputila.

Vahinkoa kärsinyt on saanut pohjehermon vaurion luodin osuman seurauksena. Vahinkoa kärsineelle on aiheutuut erittäin voimakas kiputila, joka on edellyttänyt hermostokipulääkityksen käyttöä. Korvaus tilapäisestä haitasta 6 100 euroa.

13 Mielenterveyden häiriöt

67 § Akuutti stressireaktio

Akuutti stressireaktio on epätavallisen voimakkaaseen traumaattiseen tapahtumaan (esimerkiksi vakavan väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus) liittyvä psyykinen seuraamus.

Tyypillistä sille on tunnin kuluessa traumaattisesta tapahtumasta kehittyvät yleistyneen ahdistuneisuushäiriön fyysiset (muun muassa sydämentykytys, hikoilu, vapina) ja psyykkiset oireet (muuan muassa pyöräyttävä, huumaava, sekava tai horjuva olotila, tunne ympäristön epätodellisuudesta, kuolemanpelko). Lisäksi ilmenee esimerkiksi vetäytymistä tavanomaisista sosiaalisista tilanteista, huomiokyvyn kaventumista, suuttumusta tai yliaktiivisuutta.

Akuutti stressireaktio on yleinen ja varsin vakava-asteinen mutta ohimenevä reaktio poikkeuksellisen voimakkaan stressin jälkeen. Se ei välttämättä vaadi lääketieteellistä hoitoa. Oireet vaimentuvat 1–2 vuorokauden kuluessa ja kestävät yleensä enintään kolme vuorokautta.

Akuutti stressireaktio paranee pysyvää haittaa jättämättä 2–4 viikon kuluessa, ellei se jatku traumaperäisenä stressihäiriönä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
56	1027	410	100	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
152	200	321	535	1000	2248	3778

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä akuuttia stressireaktiota. Akuuttia stressireaktiota koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian korkeana yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

68 § Traumaperäinen stressihäiriö

Häiriö kehittyy viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena (1–6 kuukautta) rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen (esimerkiksi väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus), joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Traumaperäisen stressihäiriön määritelmän mukaan henkilön reaktio tapahtumaan on voimakas pelko, avuttomuus tai kauhu. Oireilun tulee yleensä

olla kestänyt vähintään kuukauden, ja traumaattisen tapahtuman ja oireilun alkamisen välinen aika on yleensä alle kuusi kuukautta.

Häiriö ilmenee traumaan liittyvinä painajaisunina ja takautumina, tunteiden ja huomiokyvyn latistumisena, eristäytyneisyytenä, autonomisena ylivireytenä ja säpsähtämisreaktioina. Näihin oireisiin ja piirteisiin yhdistyy yleensä ahdistusta ja masennusta sekä mahdollisesti itsemurha-ajatuksia.

Häiriön kulku on aaltoileva, mutta useimmat toipuvat siitä. Joissakin tapauksissa tila pitkittyy ja kehittyy pysyvä persoonallisuuden muutos. Traumaperäinen stressihäiriö paranee noin puolella siitä kärsivistä siten, että oireet lievittyvät itsestään kolmessa kuukaudessa ja oireisto paranee kokonaan pysyvää haittaa jättämättä 1–3 vuodessa.

Pienellä osalla kaikista traumaperäisestä stressihäiriöstä kärsivistä potilaista voi jäädä useita vuosia kestävä pitkäaikainen oireyhtymä, ja siitä voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
156	3458	474	150	17000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
435	800	1500	2200	5000	6444	10000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia traumaperäisiä stressihäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoltaan kohtalaisiin häiriöihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

69 § Sopeutumishäiriö

Sopeutumishäiriöillä tarkoitetaan tunne-elämän häiriö- ja ahdistustiloja, jotka tavallisesti häiritsevät sosiaalista toimintakykyä ja syntyvät merkittävän elämänmuutoksen tai rasittavan elämäntapahtuman jälkeisen sopeutumisvaiheen aikana, mutta joiden kohdalla vaikeamman mielenterveyshäiriön (kuten F32–F33 Masennustila, F43.1 Traumaperäinen stressihäiriö, F41 Ahdistuneisuushäiriö, F34 Pitkäaikainen mielialahäiriö) diagnoosikriteerit eivät täyty.

Yksilöllinen alttius ja haavoittuvuus vaikuttavat sopeutumishäiriöiden ilmenemiseen ja oireisiin enemmän kuin muissa ryhmän F43 häiriöissä. Häiriötä ei kuitenkaan olisi syntynyt ilman rasisustekijää. Sopeutumishäiriö voi ilmetä yksinomaan masentuneena mielialana, ahdistuksena ja huolestuneisuutena tai näi-

den oireiden yhdistelmänä. Sopeutumishäiriö paranee yleensä kuudessa kuukaudessa.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
14	1643	958	50	5500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktilleittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
50	100	188	1250	3000	4750	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia sopeutumishäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoltaan kohtalaisiin häiriöihin. Otaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

70 § Masennus

Tyypillisessä masennustilassa henkilö kärsii mielialan laskusta sekä tarmon ja toimeliaisuuden puutteesta. Kyky nauttia asioista ja tuntea niihin mielenkiintoa on heikentynyt.

Pienikin ponnistus johtaa uupumukseen. Muita tavallisia oireita ovat keskittymis- ja huomiokyvyn heikkeneminen, itsetunnon ja itseluottamuksen heikkeneminen, syyllisyyden ja arvottomuuden kokemukset, synkät ja pessimistiset ajatukset tulevaisuuden suhteen, itsetuhoiset ajatukset tai teot, unihäiriöt, ruokahalun heikkeneminen.

Mieliala ei päivittäin juuri vaihteile eikä yleensä riipu olosuhteista. Joskus masennustilaan liittyvä ahdistuneisuus, tuskaisuus ja fyysinen levottomuus voivat olla hallitsemattomia oireita kuin mielialan lasku. Mielialan muutos saattaa peittyä myös ärtyneisyyden, alkoholin liikakäytön, huomionhakuksen käyttäytymisen, lisääntyneiden pelko-oireiden, pakko-oireiden tai luulosairauden oireiden alle. Yleensä diagnoosi edellyttää, että oireita on esiintynyt vähintään kahden viikon ajan, mutta lyhyempikin aika riittää, jos oireet ovat poikkeuksellisen voimakkaita.

Lievän, keskivaikean ja vaikeasteisen masennusjakson erottaminen toisistaan perustuu oireiden lukumäärään, laatuun ja vaikeusasteeseen. Henkilön työkyky ja sosiaalinen toimintakyky ovat suuntaa antavia masennuksen vaikeusastetta arvioitaessa, mutta ne eivät sellaisenaan ole vaikeusasteen diagnostisia kriteerejä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
28	1936	664	700	9500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
835	1000	1000	1500	2000	3289	7025

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset masennustilat painottuen keskivaikeaan masennukseen. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste masennuksesta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan liian alhaiset yleiseen korvaustasoon nähden.

Pysyvä haitta

Oikeuskäytäntö

Neuvottelukunnan keräämään laajaan oikeustapausaineistoon sisältyi vain 213 pysyvää toiminnallista haittaa koskevaa vahinkotapausta.

Yleisesti ottaen korvaus pysyvistä haitista määrättiin vamman *haittaluokan perusteella*. Haittaluokalla tarkoitetaan tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 3 momentissa tarkoitettua 20-portaisen haittaluokituksen mukaista, haitan vaikeusastetta kuvaavaa lukuarvoa. Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista on annettu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksessa tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua haittaluokituksesta (1649/2009).

Kun vammat sitten luokiteltiin haittaluokituksen mukaisesti, samaan haittaluokkaan sijoitettavia vammoja koskevia ratkaisuja sisältyi aineistoon vain muutamia. Useita haittaluokkia koskevia ratkaisuja ei sisällynyt aineistoon lainkaan.

Aineiston suoraa käyttökelpoisuutta vähensi edelleen se, että korvausta harkittaessa lain mukaan huomioon otettavat seikat eli vahinkoa kärsineen ikä ja vamman haittaluokka mainittiin vain 19 tapauksessa, jolloin luotettavien päätelmien tekeminen korvaustasoista *kvantitatiivisen* analyysin keinoin oli mahdotonta.

Tapausten perusteluista kuitenkin kävi lähes poikkeuksetta ilmi, että *korvaustaso on määräytynyt liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti*. Näin ollen aineiston *kvalitatiivinen* analyysi tukee voimakkaasti sitä johtopäätöstä, että tuomioistuimet noudattavat oikeuskäytännössään tarkasti liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita. Korkein oikeus on aikaisemmin hyväksynyt, että liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita voidaan käyttää aiheettoman vahingon suuruuden määrittämiseen (KKO 1979 II 76).

Oikeuskäytännössä vallitseva korvaustaso käy siis ilmi liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista. Aineiston perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, vastaako jotain tiettyä *yksittäistä* vammaa koskeva oikeuskäytäntö liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmi käyvää yleistä korvaustasoa.

Oikeuskäytännön lisäksi henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan tulee kiinnittää huomiota myös muuhun *korvauskäytäntöön*. Merkityksellinen korvauskäytäntö muodostuu lähinnä liikennevahinko- ja potilasvahinkolautakunnan käytännöstä.

Muu korvauskäytäntö

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet ovat olleet käytössä vuodesta 1960 alkaen. Lautakunnan kokouksessa 21.3.1963 on vahvistettu laskusääntö korva-

uksen suuruuden laskemista varten. Laskusäännön kerrotaan perustuneen tuomioistuinratkaisusta kerättyyn aineistoon. Siitä ei kuitenkaan ole tietoa, kuinka laaja kerätty aineisto oli tai miten sitä hyödynnettiin laskusääntöä laskettaessa.⁹

Liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita on tarkistettu useaan otteeseen. Vakiintuneeksi on muodostunut käytäntö, jossa niitä tarkistetaan vuosittain vastaamaan lähinä muutoksia rahanarvossa. Merkittävämpi muutos lautakunnan normeissa ja ohjeissa tapahtui vuonna 2006, kun haittaluokkien 16–20 korvaustasoja korotettiin suhteessa muihin haittaluokkiin. Lautakunta seuraa jatkuvasti oikeuskäytäntöä, mutta korkein oikeus ei ole toistaiseksi antanut yhtään pysyvän haitan korvaustasoa koskevaa ennakkopäätöstä. Tiedossa ei myöskään ole tapauksia, joissa korkein oikeus olisi nimenomaisesti ottanut kantaa liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmi käyvien korvaustasojen asianmukaisuuteen.

Lautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot määräytyvät haittaluokissa 1–15 siten, että normikorvaus kerrotaan haittaluokan lukuarvolla. Korvausasteikkoja on kaksi, *nuoren henkilön korvausasteikko* alle 18-vuotiaille ja *perusasteikko* yli 18-vuotiaille. Vuonna 2011 perusasteikon normikorvaus on 3 300 euroa haittaluokalta. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 5 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 16 500 euroa ($5 \times 3300 \text{€}$).

Haittaluokissa 16–20 korvaus määräytyy siten, että perusasteikon mukaista normikorvausta korotetaan 10 %-yksiköllä jokaista haittaluokan 15 ylittävää haittaluokkaa kohden. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 18 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 77 210 euroa ($18 \times 3300 \text{€} \times 1,3$).

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukainen korvausmalli on pääosin aritmeettinen eli kahden perättäisen haittaluokan mukaisen korvauksen erotus on vakio. Haittaluokissa 16–20 korvausmalli on kaksinkertainen aritmeettinen jono. Ensimmäisen aritmeettisen jonon mukaiset jäsenet 16–20 kerrotaan toisen aritmeettisen jonon jäsenillä 1–5 (1,1; 1,2; ... 1,5). Korvausmalli eri korvaustasojen keskinäiset suhteet voidaan esittää seuraavasti:

⁹ Pentti Lehtola, "Liikennevahinkolautakunnan suosituksista ja normeista", Lakimies 84, nro. 4–5 (1986), 587.

HAITTA- LUOKKA	× 1. HAITTA- LUOKAN KORVAUS
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	17,6
17	20,4
18	23,4
19	26,6
20	30

Vahinkoa kärsineen ikä otetaan huomioon siten, että normikorvauksesta vähennetään 18–65 vuotiailla 1 % kutakin 18 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Ikäryhmässä 65–75 ikävähennys on 47 % ja 2 % kutakin 65 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Yli 75-vuotialta tehdään maksimivähennys 67 %.

Korvausta määrättäessä vahingon kärsijän ikänä pidetään vahingontapahtumahetken ikää lisättynä yhdellä (*laskennallinen ikä*). Tämä perustuu siihen, että vammautuneen terveydentila vakiintuu tyypillisesti yhden vuoden kuluessa vammautumisesta, minkä jälkeen hänen jäljelle jäävä haittansa voidaan katsoa pysyväksi.

Pysyvän toiminnallisen haitan lisäksi liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet sisältävät erillisen normiston pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta. Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle toiminnallisen haitan lisäksi kosmeettista haittaa, korvaus kosmeettisesta haitasta suoritetaan toiminnallisen haitan korvauksen lisäksi.

Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle erityistä elämänlaadun heikentymistä, hänelle määrättävää korvausta voidaan korottaa liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa määriteltujen korotuskertoimien perusteella (1,1; 1,3; 1,5).

Tapaturmavakuutuslaki

Tapaturmavakuutuslain perusteella työntekijälle voidaan suorittaa haittarahaa työtapaturman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta.

Yleisellä haitalla tarkoitetaan tapaturman aiheuttamaa toimintakyvyn alenemista. Haittaraha on korvausta aineettomasta vahingosta, kuten vahingonkorvauslaissa tarkoitettu pysyvän haitan korvauskin. Haittaraha ei sitä vastoin ole korvausta työkyvyn alentumisesta, hoidon ja avun tarpeesta eikä muustakaan vahingosta, josta on säädetty erikseen korvaus.

Tapaturmavakuutuslain mukaisen haittarahan korvaustasojen laskuperusteet käyvät ilmi tapaturmavakuutuslain 18 d ja 18 e §:stä (1693/2009).

Ensin määritetään vuotuisen haittarahan suuruus. Tapaturmavakuutuslain 18 d §:n mukaan haittarahan suuruus vuodessa on tiettyä haittaluokkaa vastaava prosenttiosuus tapaturmavakuutuslain 28 §:n 6 momentissa tarkoitettusta vähimmäisvuosityöansiosta. Vuosikorvauksen laskemisessa käytetyt prosenttiosuudet vähimmäisvuosityöansiosta ovat:

HAITTALUOKKA	PROSENTTIOSUUS
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Taulukosta käy ilmi, että tapaturmavakuutuslain mukainen korvausmalli on progressiivinen. Toisin sanoen korvaustasot kasvavat nopeammassa tahdissa kuin haittaluokat. Ero pienimmän ja suurimman korvauksen välillä on yli 50-kertainen, vaikka haittaluokitus on vain 20-portainen. Korvausmalli ei ole puhtaan geometrinen, mikä edellyttäisi sitä, että kahden peräkkäisen haittaluokan

korvauksen suhde olisi vakio. Kokonaisuutena korvausmalli kuitenkin vastaa sel- laista lukujonoa, jossa kahden peräkkäisen luvun suhde on 1,24.

Järjestelmässä korvaustasoja korotetaan automaattisesti joka vuosi. Tapatur- mavakuutuslain 60 §:n mukaan vähimmäisvuosityöansiota tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssa tarkoitettulla palkkakertoimella, jossa huomioidaan palkkatason muutos painokertoimella 0,8 ja hintatason muutos painokertoimella 0,2. Vuonna 2011 vähimmäisvuosityöansio on 11 540 euroa, joten vuosittaisen haittarahan suuruus vaihtelee 132,71 euron ja 6 924 euron välillä.

Jos haittaraha suoritetaan kertakaikkisena, kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi. Tässä otetaan huomioon työntekijän tilas- tollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä tapaturman sattui- essa. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pi- demmän aikavälin riskittömästä korosta. Tarkemmat säännökset kertakorvauk- sen pääoma-arvon määrittämisestä on annettu sosiaali- ja terveysministeriön ase- tuksella (1303/2010).

Käytännön korvaustoiminnan tarpeita varten tapaturmavakuutuslaitosten liitto julkaisee vuosittain taulukon, jossa on valmiiksi laskettu kertakorvauksen suuruus sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti.

Tapaturmavakuutuslaissa ei ole erillisiä säännöksiä pysyvän kosmeettisen hai- tan haittarahasta, vaan vammaan liittyvä kosmeettinen haitta otetaan huomioon haittaluokkaa määrättäessä. Tapaturmavakuutuslain nojalla tuomittavissa korva- uksissa mahdollinen kosmeettinen haitta otetaan huomioon yhtenä kokonais- haittaan vaikuttavana tekijänä.

Kahden tai useamman vamman aiheuttama kokonaishaitta (K) lasketaan yh- distämällä yksi haittaluokka (A) toiseen haittaluokkaan (B) kaavalla

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Jos henkilöllä todetaan kaksi erillistä vammaa, joiden aiheuttamat toimin- nanvajaukset sijoittuvat erikseen arvioituna esimerkiksi haittaluokkiin 10 ja 5, henkilön kokonaishaitaksi tulee haittaluokka 13. Jos taas henkilöllä olisi haitta- luokan 10 mukainen toiminnallinen haitta, johon liittyy haittaluokan 10 mukai- nen kosmeettinen haitta, hänen kokonaishaittansa olisi haittaluokka 15.

Tapaturmavakuutuslain järjestelmässä toiminnanvajauksen aiheuttama eri- tyinen elämänlaadun heikentyminen ei ole peruste korottaa korvausta. Toimin- takykyä arvioitaessa ei oteta huomioon vahinkoa kärsineen yksilöllisiä olosuhteita.

Pysyvän toiminnallisen haitan korvaaminen

Neuvottelukunnan suositusten on tarkoitus perustua oikeuskäytännölle. Kun oi- keuskäytäntö nykyisellään tarjoaa liikennevahinkolautakunnan suositusten lisäksi varsin niukasti aineksia pysyvän haitan korvaamista koskevien suositusten muo-

dostamiselle, neuvottelukunta ei ole voinut edelleenkään antaa varsinaisia suosituksia pysyvistä haitasta.

Neuvottelukunta on kuitenkin päättänyt esittelemään kaksi mahdollista järjestelmää, joita voidaan käyttää *apuna* pysyvän haitan korvauksen määrittämisessä: liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet sekä tapaturmavakuutuslain haittarahaa koskevat säännökset. Näiden järjestelmien korvaustasojen ja korvauksen määrittämisessä käytettävien laskusääntöjen välillä on merkittäviä eroja.¹⁰

Korvauksen lopullisen suuruuden määrittelyn tulee perustua aina tapauskohtaiseen harkintaan, jossa erilaisten vakuutusjärjestelmissä käytettyjen laskukaavojen ja kertoimien sijasta pääpainon tulisi olla sen arvioimisessa, millainen korvaus olisi tapausta *kokonaisuudessa* arvioiden oikeudenmukainen. Tuomioistuimen ulkopuolisen tahon antamat normit ovatkin vain korvausharkinnan yksi lähtökohta.

Esimerkiksi liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa käytetyt korotuskertoimet perustuvat liikennevahinkolautakunnan käsitykselle siitä, millainen vaikutus erityisellä elämänlaadun heikentymisellä tulisi olla korvaukseen. Tapaturmavakuutuslaissa tällaista korotusperustetta ei edes tunneta. Kumpikaan seikka ei estä tuomioistuinta itse ratkaisemasta sitä, millaisella määrällä peruskorvausta korotetaan, jos tuomioistuin katsoo, että edellytykset korvauksen korottamiselle täyttyvät.

Huomionarvoista on se, että *kumpikin* edellä esitellyistä järjestelmistä kytkee pysyvän haitan korvaukset tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettuun haittaluokitukseen. Vaikka haittaluokitusta ei ole varsinaisesti tarkoitettu käytettäväksi vahingonkorvauslaissa tarkoitettuna pysyvän haitan vakavuuden mittaamisessa, se soveltuu tähän tarkoitukseen yleisesti ottaen varsin hyvin. Haittaluokituksen mittaama tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu *yleinen haitta* on yleisesti ottaen erittäin lähellä vahingonkorvauslaissa tarkoitettua *pysyvää haittaa*.

Jotta tuomioistuinten ratkaisuja voitaisiin tulevaisuudessa paremmin hyödyntää neuvottelukunnan omien suositusten pohjana, pysyvää haittaa koskevien korvausratkaisujen perusteluihin olisi syytä kiinnittää riittävästi huomiota. Perusteluista olisi käytävä ilmi, millaiseen oikeudelliseen harkintaan tuomittu korvaus on perustunut. Perustelujen avoimuutta lisäisi se, jos niistä kävisi selvästi esille se, perustuuko ratkaisu jonkin korvausmallin soveltamiselle, sekä se, mikä on ollut ns. peruskorvaus ja millaisia korotuksia (erityinen elämänlaadun heikentyminen) ja alennuksia (ikävähennys) siihen on tehty ja miten niiden suuruus on määritelty.

Kosmeettinen haitta

Toisin kuin pysyvistä toiminnallisesta haitasta pysyvistä kosmeettisesta haitasta on annettu varsin runsaasti ratkaisuja.

¹⁰ Ks. *Jarkko Männistö*, ”Pysyvän haitan korvaustasot”, *Lakimies* 107, nro 5 (2009), 799–830.

Kosmeettisen haitan laadullinen ryhmittely perustuu kosmeettisen haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.¹¹

Aineistoon sisältyvät tapaukset ovat kuitenkin hyvin samankaltaisia. Aineistossa esiintyvät kosmeettiset haitat ovat lähinnä pahoinpitelyn seurauksena syntyneitä yksittäisiä vähäisiä ihoarpia, lieviä nenävammoja sekä erilaisia hampaisiin kohdistuvia vammoja.

Kosmeettista haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen vahinkoa kärsineen ikää ei ole myöskään huomioitu suosituksissa, vaan iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi suositusta sovellettaessa joko korvausta korottavana tai sitä alentavana seikkana.

Pysyvän kosmeettisen haitan korvaukset ovat perinteisesti perustuneet liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiseen korvaustasoon, mikä heijastuu edelleen myös neuvottelukunnan suosittamiin korvaustasoihin. Edellä käsitellyt liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä tapaturmavakuutuslain mukaisten korvaustasojen erot ulottuvat myös kosmeettisen haitan korvaamiseen.

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot pyysvästä kosmeettisesta haitasta ovat seuraavat:

HAITTA	KORVAUS
lievä kosmeettinen haitta (1)	800 - 2 100 €
lievää suurempi kosmeettinen haitta (2)	2 100 - 5 700 €
huomattava kosmeettinen haitta (3)	5 700 - 11 200 €
hyvin huomattava kosmeettinen haitta (4)	11 200 - 22 300 €
poikkeuksellisen huomattava kosmeettinen haitta (5)	22 300 € -

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavan yksittäisen kosmeettisen haitan korvaukset vaihtelevat 3 430–30 272 euroon (18-vuotias nainen, haittaluokat 1–10). Koska tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaustasot kasvavat progressiivisesti, korvauksen suuruus riippuu kosmeettisen haitan vakavuuden lisäksi siitä, millaiseen toiminnalliseen haittaan se mahdollisesti yhdistyy. Pelkkä haittaluokan 1 mukainen kosmeettinen haitta (esimerkiksi merkittävästi rumentavat arvet vartalon ja raajojen alueella) oikeuttaa 18-vuotiaan naisen 3 430 euron korvaukseen. Jos esimerkkihenkilön kosmeettinen haitta yhdistyy haittaluokan 10 mukaiseen toiminnalliseen haittaan, hänen kokonaishaittansa on 11. Haittaluokan muutos haittaluokasta 10 haittaluokkaan 11 johtaa 8 771 euroa suurempaan korvaukseen.

¹¹ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

71 § Kasvoarpi

Kasvoarpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät kasvoarvet ovat syntyneet ennen kaikkea päähän kohdistuneen pahoinpitelyn seurauksena.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
761	866	72	28	13000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	188	300	500	1000	2000	2820

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset kasvoarvet painottuen heikosti erottuviin kasvoarpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvoarvista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

72 § Vartalon arpi

Vartalon arpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät vartalon arvet ovat syntyneet ennen kaikkea puukotuksen tai vamman vaatiman leikkauksen seurauksena.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
432	1190	139	20	13430

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	200	300	700	1573,5	2946	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vartalon arvet painottuen erottuviin vartalon arpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vartalon arvista tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

73 § Nenän epämuotoisuus

Nenän epämuotoisuus (vinous, muodonmuutos) syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Nenäluun murtumasta

seuraava nenän vinous on yleensä suhteellisen vähäinen. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman seurauksena syntynyt ”nyrkkeilijän nenä” on yleensä laadultaan vaikeampi kosmeettinen haitta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
37	967	234	50	3500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
185	280	438	800	1400	1720	2780

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset nenän epämuotoisuudet painottuen lievimpiin nenän epämuotoisuuksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

74 § Hampaan värimuutos

Yksittäisen hampaan värimuutos voi olla seurausta hampaaseen kohdistuneesta traumasta, jolloin hammas muuttuu ensin punertavaksi verenvuodon seurauksena ja väri tummuu vähitellen. Juurihoidettu hammas voi tietyissä tapauksissa värjäytyä samalla mekanismilla.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
24	788	339	100	3290

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
113	1923	319	532	788	2350	3218

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan värimuutosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Loukkauksen aiheuttama kärsimys

Säännökset kärsimyskorvauksesta

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n perusteella loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä voidaan tuomita loukatulle korvaus. Kärsimyksen korvaamisen perusteena ja tavoitteena on loukatun *ihmisarvolle* ja *itsetunnolle* aiheutuneen loukkauksen hyvittäminen.

Lainkohdan perusteella oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä on sillä

- jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on rangaistavaksi säädettyllä teolla loukattu
- jota on rangaistavaksi säädetyllä teolla syrjitty
- jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu
- jonka ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu muulla, 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on, että loukkaus on aiheutettu *suojeltuun oikeushyvään* kohdistuvalla rikoksella. Korvauksen tuomitseminen ei kuitenkaan edellytä, että teosta tuomitaan rangaistus, vaan riittävää on loukkaavan teon tunnusmerkistön mukaisuus. Muilta osin korvausvastuun edellytykset määräytyvät vahingonkorvausoikeudellisen arvioinnin perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on loukkauksen *vakavuus*. Suosituksissa ei oteta kantaa siihen, täyttääkö määrätynlaatuinen teko korvausvastuulle asetetun edellytyksen.

Korvauksen tuomitseminen *ei edellytä selvitystä* loukatulle aiheutuneesta tunnereaktiosta, vaan korvauksen suuruus arvioidaan yksinomaan teon luonteen perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan korvaus määrätään sen kärsimyksen perusteella, jonka loukkaus *on omiaan aiheuttamaan* ottaen erityisesti huomioon:

- loukkauksen laatu
- loukatun asema
- loukkaajan ja loukatun välinen suhde
- loukkauksen julkisuus

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen loukkauksen osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuin suhteuttaa korvausvaatimuksen taustalla olevan loukkauksen vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvat-

tuun loukkaukseen ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä loukkauksesta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettun loukkauksen keskeinen tunnusmerkistö, joka muodostuu teon ulkoisista piirteistä kuten loukkauksen tekotavasta, sisällöstä tai kestosta.

Tunnusmerkistö ei määrittele loukkausta tyhjentävästi. Tunnusmerkistöllä ei ole myöskään tarkoitettu ottaa kantaa muunlaisten loukkausten korvattavuuteen. Kärsimyskorvaukseen oikeuttava loukkaus voi siis tapahtua muutenkin kuin suosituksessa kuvatulla tavalla. Tällöin suositus ei kuitenkaan sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus määrätään kokonaisuutensa perusteella ja koska yksittäiseen loukkaukseen saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Kärsimyskorvauksen määrää koskevat suositukset on ryhmitelty sen perusteella, mihin *oikeushyvään* loukkaus ensisijaisesti kohdistuu. Tiettyyn oikeushyvään kohdistuvat loukkaukset on luokiteltu *loukkauksen laadun* perusteella. Luokitteluperusteena on pääsääntöisesti käytetty rikoslain rikostunnusmerkistöjä. Käytetyt luokitteluperusteet on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Käytännössä monet teot muodostavat kokonaisuuden, jossa loukkaus kohdistuu yhtä useampaan oikeushyvään. Esimerkiksi ryöstössä loukkaus voi kohdistua tahdonvapauden lisäksi myös henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Samoin raiskauksessa loukkaus kohdistuu seksuaalisen itsemääräämisoikeuden lisäksi ainakin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Yksittäinen suositus voikin käsitellä kaikki teon sisältämät loukkaukset.

Aina yksi suositus ei kuitenkaan käsitä kaikkia samaan tekokokonaisuuteen sisältyviä loukkauksia. Esimerkiksi laittomaan uhkaukseen liittyy usein myös jonkinasteista väkivaltaa. Vapaudenriistoon liittyy taas usein joko uhkailua tai väkivaltaa tai molempia. Tällöinkin eri loukkauksia voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena, ja niistä voidaan määrätä *yksi yhteinen korvaus*.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu se suositus, jonka osalta loukkausta voidaan pitää *vakavimpana*. Muut tekoon sisältyvät loukkaukset voidaan ottaa huomioon niitä koskevien suositusten mukaisesti tuomittavaa korvausta korottavana tekijänä.

Yleinen korvaustaso

Tutkimusaineistoon sisältyvässä oikeuskäytännössä kärsimyskorvaukset vaihtelevat muutamasta kymmenestä eurosta 30 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät loukkaukset vaihtelevat toisen osapuolen halventamisesta kahdenkeskisessä kanssakäymisessä aina vuosia kestäneeseen väkivaltaiseen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Tutkimusaineistoon sisältyvät loukkaukset painottuvat melko lieviin loukkauksiin ja vastaavasti tuomitut korvaukset sijoittuvat jakauman alapäähän, joskaan painotus ei ole aivan yhtä voimakas kuin tilapäisen haitan osalta.

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	150	300	500	1000	2500	5000

Edellä soveltamisohjeita koskevassa jaksossa on esitetty yleisluonteinen korvaustasojen luokittelu vammojen vakavuuden perusteella tilapäisen haitan osalta. Vastaavanlaista luokittelua ei ole mahdollista esittää kärsimyskorvausten osalta. Kun kärsimyskorvausta voidaan tuomita eri oikeushyviin kohdistuvien ja siten hyvin erilaisten tekojen perusteella, ei tekojen välillä ole käytettävissä mitään yleisesti soveltuvaa objektiivista arviointikriteeriä, jolloin yleisen korvaustason esittäminen ei ole mahdollista. Jopa samaan oikeushyvään kohdistuvat teot ovat keskenään niin erilaisia, että yleistä korvaustasoa on mahdotonta esittää edes oikeushyvittäin jaoteltuna.

1 Vapaus

Vapaudella tarkoitetaan vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa henkilön fyysistä vapautta, tahdonvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Säännös kattaa myös seksuaalisen itsemääräämisoikeuden.

Seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 20 luvun säännöksiin. Fyysistä vapautta koskevien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 1–6 §:n säännöksiin. Tahdonvapautta ja muuta kuin seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 7 ja 8 §:n sekä rikoslain 31 luvun säännöksiin.

Vapautta loukkaavissa teoissa loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten vapauden loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon (raiskaus), loukatun liikkumisvapauden rajoittaminen (vapaudenriisto), omaisuuden anastaminen (ryöstö) tai pelkotilan aiheuttaminen (laiton uhkaus).

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun vapautta rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi fyysinen

pakottaminen, väkivallalla uhkaaminen tai loukatun riippuvaisen aseman hyväksikäyttö.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Ajallisen ulottuvuuden laajuus ja merkittävyys vaihtelee suuresti. Esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa teon kesto saatetaan mitata jopa vuosissa. Samoin kiristys voi merkitä ajallisesti hyvin pitkäkestoista loukkausta. Toisissa teoissa, esimerkiksi vapaudenriistossa, teon kesto mitataan useimmiten tunteissa. Joissakin tapauksissa, kuten raiskauksissa, teon kestolla on olennaista merkitystä vain silloin, kun se on kestänyt huomattavan paljon pidempään kuin muut vastaavanlaatuiset teot.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Nämä olosuhteet sekä niiden merkitys saattavat vaihdella suuresti esimerkiksi teon laadusta tai tekijän ja loukatun välisestä suhteesta riippuen.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruisiksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

75 § Raiskaus

Suositus käsittää raiskauksen (RL 20:1), törkeän raiskauksen (RL 20:2) sekä sukupuoliyhteyden pakottamisen (RL 20:3). Jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) tai törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7) tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen (78 §) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun kehoon on tunkeuduttu
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 75.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pakottanut loukatun yhdyntään lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu pakottamisesta sukupuoliyhteyteen.

Tekijä on tunkeutunut sormin loukatun sukuelimeen lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 75.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pakottanut loukatun ottamaan tekijän siittimen suuhunsa lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu pakottamisesta sukupuoliyhteyteen.

Tekijä on lyönyt loukattua avokämmenellä kasvoihin ja tuolinjalalla eri puolille vartaloa ja pakottanut tämän kahteen sukupuoliyhdyntään. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Entinen kumppani on pakottanut loukatun useisiin yhdyntöihin kiristämällä, saattamalla pelkotilaan sekä rajoittamalla loukatun liikkumisvapautta. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Tekijä on työntänyt sormensa osittain halvaantuneen loukatun sukupuolielimeen sekä nuollut ja purrut sukuelimestä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 75.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut loukattua veitsellä ja tunkeutunut tämän sukuelimeen tuolinjalalla. Tekijä on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Tekijä on lyönyt loukattua päähän, kuristanut tätä ja pakottanut loukatun yhdyntään veitsellä uhkaamalla. Tekijä on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Tekijä on pakottanut 13-vuotiaan loukatun sukupuoliyhteyteen lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta ja lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Kolme tekijää ovat saattaneet loukatun pelkotilaan. Pelkotilaa hyväksikäyttämällä he ovat olleet loukatun kanssa kahdesti yhdynnässä ja saaneet kerran tämän ottamaan tekijän sukuelimen suuhunsa. Tekijät on tuomittu raiskauksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
163	5471	1032	610	60000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1000	1500	2440	3660	6100	10000	15000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset raiskaukset painottuen suosituksen 75.1 ja 75.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

76 § Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

Suositus käsittää seksuaaliseen tekoon pakottamisen (RL 20:4) tapauksissa, joissa käytetty väkivalta tai uhkaus on ollut teon laatuun nähden suhteellisen lievää. Teot, joissa käytetty väkivalta on suhteettoman voimakasta, eivät kuulu suosituksen soveltamisalueelle. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan korottavaa vaikutusta korvaukseen voidaan arvioida henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (100 §, 101 §, 103 §) perusteella.

Jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:n tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- seksuaalisen teon sisältö
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on vetänyt saunomassa olleen lievästi kehitysvammaisen loukatun päältä pois pyyhkeen, kosketellut loukatun alastonta kehoa sekä erityisesti rintoja ja takapuolta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tekijä on ajanut auton syrjäiseen paikkaan, minkä jälkeen hän on nuollut kydyssä olleen 16-vuotiaan loukatun korvia ja kaulaa sekä avannut tämän rintaliivit ja housut. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tekijä on raahannut 13-vuotiaan loukatun väkivalloin metsikköön, jossa hän on kosketellut loukattua sekä pakottanut loukatun katsomaan tekijän masturbointia. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon ja lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on painanut loukatun seinää vasten ja työntänyt kätensä loukatun alushousuihin koskettaen tämän sukuelintä. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
27	1317	413	200	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	280	500	1200	2000	2452	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä seksuaaliseen tekoon pakottamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus teosta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

77 § Seksuaalinen hyväksikäyttö

Suositus käsittää seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:5), joka vastaa sisällöltään 75.1, 75.2 tai 76 §:ssä tarkoitettuja tekoja. Törkeimmät, käytännössä harvinaiset tekomuodot jäävät suosituksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvioitaessa aiheutuneen kärsimyksen määrää seksuaalinen hyväksikäyttö eroaa raiskauksesta ja seksuaaliseen tekoon pakottamisesta siinä suhteessa, että teko ei perustu väkivaltaan tai uhkaukseen, vaan osapuolten asemassa tai toimintakyvyssä olevan eron hyväksikäyttöön. Itse teon sisällön osalta (esim. seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon) erot tekojen välillä eivät kuitenkaan välttämättä ole kovin suuria, mikä heijastuu myös suositeltujen korvausten suuruuteen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- teko-olosuhteet
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 77.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Nuoriso-ohjaajana toiminut tekijä on kosketellut oppilaitoksessa oppilaana ollutta loukattua takapuolesta ja rinnoista asemaansa hyväksikäyttäen. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on riisunut humalatilaa vuoksi puolustuskyvytön uhrin alastomaksi wc:ssä ja imenyt verenpurkaumia kaulalle ja rintakehään. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on kosketellut vaimonsa sisaruksen lapsen sukuelintä tämän ollessa tiedottomassa tilassa. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 77.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on taivuttanut loukatun yhdyntään käyttämällä hyväksien sitä, että loukattu on ollut mielenterveysongelmien takia kykenemätön muodostamaan tahtoaan. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut yhdynnässä loukatun kanssa käyttämällä hyväksyen sitä, että loukattu on ollut alkoholin käytön seurauksena tiedottomassa tilassa. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut yhdynnässä täysi-ikäisen tyttärensä kanssa tämän kehitysvammaisuutta hyväksikäyttämällä. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tutkimusaineisto

	N	KA	±	MIN	MAX
73.1	37	1636	513	300	8000
73.2	61	2467	398	500	8540

Tuomittujen korvausten jakauma fraktoileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
73.1	390	498	877	1200	1665	4054	5300
73.2	1000	1200	1500	2000	3000	4000	7198

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä seksuaalista hyväksikäyttöä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus sukupuoliyhteyden ja muun seksuaalisen teon sisältävästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

78 § Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Suositus käsittää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) sekä törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7). Silloin, kun *yksittäinen* teko täyttää myös jonkin rikoslain 20 luvun 1–4 §:n tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi sukupuoliyhteyden tai seksuaaliseen tekoon pakottamista koskevan suosituksen perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- lapsen ikä ja kypsyys
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 78.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on masturboinut 10-vuotiaan loukatun nähden sekä saanut tämän koskemaan tekijän siitintä. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä iästään valehdelleen 13-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on kosketellut 13-vuotiasta loukattua vaatteiden päältä. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 78.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on kosketellut seksuaalisesti 12–13-vuotiasta loukattua. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on saanut 4–5-vuotiaan loukatun koskettelemaan tekijän sukuelintä. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut useasti yhdynnässä ja harrastanut suuseksiä 15-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut yhdynnässä 14-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun lapsenvahtina toiminut on työntänyt sukuelimensä 5–6-vuotiaan loukatun suuhun ja masturboinut tämän nähden useasti. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 78.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukatun isä on ollut 4-vuotiaan loukatun kanssa anaaliyhdyntänyt. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on pakottanut 13–16-vuotiaan loukatun toistuvasti yhdyntään uhkaamalla loukattua aseella sekä uhkaamalla käyttää väkivaltaa loukatun perhettä kohtaan. Teko on jatkunut kolmen vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Loukatun isä on pakottanut toistuvasti 14–18-vuotiaan loukatun yhdyntään väkivaltaa käyttämällä. Teko on jatkunut neljän vuoden ajan. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Loukatun isoisä on tunkeutunut sormin 3–7-vuotiaan loukatun sukuelimeen sekä tehnyt tälle muita seksuaalisia tekoja. Teko on jatkunut neljän vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun isäpuoli on pakottanut 16–22-vuotiaan loukatun yhdyntään lähes päivittäin. Teko on jatkunut kuuden vuoden ajan. Tekijä on tuomittu kahdesta raiskauksesta ja sukupuoliyhteyteen pakottamisesta.

Loukatun sukulainen on ollut lukuisia kertoja yhdynnässä 6–7 vuotiaan loukatun kanssa. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun isä on tunkeutunut toistuvasti sormella 4–8-vuotiaan tyttärensä sukuelimeen sekä pakottanut tämän ottamaan tekijän siittimen suuhunsa. Teko on jatkunut neljän vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
473	4182	530	244	40000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktoileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
600	800	1200	2196	4880	9760	17150

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt painottuen suosituksen 78.1 ja 78.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

79 § Vapaudenriisto

Suositus käsittää vapaudenriiston (RL 25:1), törkeän vapaudenriiston (RL 25:2) sekä tuottamuksellisen vapaudenriiston (RL 25:6). Suositusta voidaan soveltaa myös, jos tekoon liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Näiden seikkojen merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Vapaudenriiston laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan tai uhkauksen vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi näitä loukkauksia koskevien suositusten (83.2 §, 100 §, 101 §, 103 §) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 79.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Taksinkuljettajana toiminut tekijä on kieltäytynyt päästämästä loukattua ulos autosta ja lähtenyt liikkeelle. Loukattu on onnistunut poistumaan autosta suhteellisen nopeasti. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Tekijä on estänyt loukattua poistumasta asunnostaan koko päivänä. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 79.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Loukattu on suljettu törkeän pahoinpitelyn jälkeen joksikin aikaa auton tavaratilaan. Tekijät on tuomittu vapaudenriistosta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 79.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukattu on pakotettu autoon, jossa häntä on pidetty 20 tuntia ja vaadittu hankkimaan rahaa tekijöille sitä vastaan, etteivät tekijät vahingoita loukatun puolisoa. Tekijät on tuomittu vapaudenriistosta.

Tekijä on estänyt loukattua poistumasta asunnosta puolentoista vuorokauden ajan pahoinpidellen loukattua toistuvasti. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Tekijät ovat sitoneet loukatun liikuntakyvyttömäksi tunnin ajaksi ja pahoinpidelleet tätä lyömällä nyrkein ja astalolla sekä potkimalla. Tekijät ovat vaatineet loukatulta rahaa uhalla, että tätä vahingoitetaan vakavammin. Tekijät on tuomittu törkeästä vapaudenriistosta, ryöstön yrityksestä ja pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
83	1278	504	73	20000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	200	400	800	1220	2384	3800

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset vapaudenriistot painottuen suosituksen 79.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

80 § Panttivanjin ottaminen

Suositus käsittää panttivanjin ottamisen (RL 25:4), jossa loukatun henkeen ja terveyteen kohdistetaan loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi lisäksi liittyä vakavaa väkivaltaa. Suositus soveltuu *panttivangiksi otetun* vapautteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa sille henkilölle aiheutuneen kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen, jota on pyritty teolla pakottamaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Tutkimusaineistoon sisältyy yksi panttivanjin ottamisen perusteella tuomittu korvaus (30 000 euroa).

Tekijä on siepannut loukatun ja uhannut tätä aseella. Loukattua on pidetty vankina 12 päivää. Hänet on sidottu ketjuin ja hänelle on juotettu likaista vettä, mikä on aiheuttanut viikon kestäneen vatsataudin. Tekijä on tuomittu panttivanjin ottamisesta.

81 § Lapsen omavaltainen huostaanotto

Suositus käsittää lapsen omavaltaisen huostaanoton (RL 25:5) ja lapsikaappauksen (RL 25:5 a). Suositus soveltuu *lapsen* vapautteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa lapsen läiläiselle huoltajalle aiheutuneesta kärsimyksestä tuomittavan korvauksen suuruuteen.¹²

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

¹² Ks. KKO 2011:11. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, että perus- ja ihmisoikeutena turvattuun lapsen vanhemman yksityiselämään kuuluu yleensä myös perhe-elämän suojaan liittyvä oikeus osallistua lapsen huoltoon ja pitää yhteyttä lapseensa. Kun lapsen vanhempi on viemällä yhteishuollossa olleen lapsen omavaltaisesti ulkomaille syylistynyt RL 25 luvun 5 a §:n 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyyn lapsikaappaukseen, hän on teollaan loukannut toisen vanhemman yksityiselämää. Korkein oikeus ei katsonut olevan perustetta alentaa alempien oikeuksien kärsimyksestä tuomitsemää 3 700 euron korvausta. Loukattu oli joutunut olemaan yhteenäsä yli 2 vuotta erossa lapsestaan.

- tapa, jolla omavaltainen huostaanotto on toteutettu
- olosuhteet, joissa lasta on pidetty
- omavaltaisen huostaanoton kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ottanut loukatun lapsen huostaansa äitinsä autosta ja kuljettanut lapsen Viroon isoäitinsä luokse. Huostaanotto on kestänyt noin puolitoista kuukautta. Tekijä on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

Tekijä on tunkeutunut asuntoon, jossa loukattu lapsi on ollut vierailemassa muun perheensä kanssa ja ottanut lapsen huostaansa äidin estelyistä huolimatta. Huostaanotto on kestänyt muutamia tunteja. Tekijä on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

Tekijä on poistunut maasta loukatun kanssa ja jättänyt paluumatkaa Suomeen. Teko on kestänyt noin 7 kuukautta. Tekijä on tuomittu lapsikaappauksesta.

Tekijä on vienyt loukatun luvatta maasta. Teko on kestänyt noin 9 kuukautta. Tekijä on tuomittu lapsikaappauksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
6	1207	692	610	2400

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
610	610	702	1000	1725	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lapsen omavaltaista huostaanottoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

82 § Ihmiskauppa

Suositus käsittää ihmiskaupan (RL 25:3) ja törkeän ihmiskaupan (RL 25:3 a), joissa loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön. Suosituksessa tarkoitettulta loukkaukselta edellytetään lisäksi, ettei sitä voida pitää loukkauksen sisältöön nähden lyhytaikaisena. Suosituksella ei oteta kantaa kärsimyskorvauksen suuruuteen tapauksissa, joissa tavoitteena on loukatun elimien tai kudosten poistaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa.

Ihmiskauppaa koskevat tapaukset ovat oikeuskäytännössä ainakin toistaiseksi harvinaisia, minkä vuoksi selkeää kuvaa tyypillisestä ihmiskauppatapauksesta ei ole vielä syntynyt. Näin ollen esitetystä suosituksesta saattaa olla aihetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon mahdollisesti liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- olosuhteet, joihin loukattu on joutunut
- loukkauksen kesto

Tutkimusaineistoon ei sisälly yhtään ihmiskauppaa koskevaa tapausta, mutta tutkimusaineiston ulkopuolelta on löydetty yksi tapaus:

Tekijät ovat erehdyttäneet loukattua ja pakottaneet hänet väkivallalla uhkaamalla toimimaan prostituoituna 20 päivää, jonka aikana hänellä on ollut kymmeniä asiakkaita. Loukatun liikkumisvapautta on rajoitettu lukitsemalla hänet sisätiloihin. Loukattu on ollut lievästi kehitysvammainen. Tekijät on tuomittu törkeästä ihmiskaupasta. Korvaus kärsimyksestä 15 000 euroa.

83 § Laiton uhkaus

Suositus käsittää laittoman uhkauksen (RL 25:7), joka kohdistuu loukatun tai toisen henkilön henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Suosituksella ei oteta kantaa omaisuuteen kohdistuneella uhkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen.

Suositusta voidaan soveltaa myös, jos siihen liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (100 §, 101 §, 103 §) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- uhkauksen sisältö
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 83.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut puhelimitse poliisina toimivaa loukattua väkivallalla tämän virkatoimien johdosta. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on jättänyt tappouhkauksen loukatun auton tuulilasiin. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on uhannut loukattua huutamalla tämän oven takana, että loukatulle ”käy huonosti” ellei tämä maksa velkaansa. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on uhannut puheluissa ja tekstiviesteissä tappaa tai vahingoittaa loukattua ja tämän lapsia. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 83.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukatun naapuri on laittanut 15-vuotiaan loukatun kurkulle veitsen tehden siihen pienen viillon loukatun kotona vietettyjen juhlien jälkiselvittelyn yhteydessä. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on kohottanut ladatun haulikon loukattua kohti ja uhannut ampua tämän. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on uhannut loukatun henkeä asettamalla aseensa tämän ohimolle riidan jälkeen. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
1024	641	36	20	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
122	200	300	500	800	1220	1500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset laittomat uhkaukset painottuen suosituksen 83.1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustason nähden.

84 § Pakottaminen

Suositus käsittää pakottamisen (RL 25:8), johon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Pakottamiseen voi liittyä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Pakottamisen sisältöön nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (100 §, 101 §, 103 §) perusteella.

Pakottamista koskevat tapaukset ovat harvinaisia, sillä rikos on toissijainen. Loukkauksen sisältö saattaa tunnusmerkistön kattavuuden vuoksi sisältää hyvin erilaisia tekoja, joten suosituksesta saattaa yksittäistapauksessa olla aihetta poiketa olennaisestikin. Tarvittaessa johtoa korvauksen suuruuden arviointiin voidaan hakea esimerkiksi ryöstöä tai kiristystä koskevista suosituksista.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus
- teko, johon loukattu on pakotettu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pakottanut loukatun kuljettamaan hänet moottori-
pyörällään tekijän kotiin uhkaamalla loukattua väkivallalla.
Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on uhannut tappaa loukatun sekä loukatun ja tekijän
yhteisen lapsen, mikäli nämä menevät kotiinsa. Tekijä on
tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on pakottanut loukatun ostamaan tekijän auton väkival-
lalla uhkaamalla. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on pakottanut loukatun kasvattamaan kotonaan kann-
abista väkivaltaa käyttämällä ja uhkaamalla tappaa loukatun si-
saren. Teko on kestänyt noin kolme kuukautta. Tekijä on
tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on vaatinut loukatuilta vanhemmilta lunnaita uhkaa-
malla heidän poikansa tappamisella. Teko on kestänyt 12 päi-
vää. Tekijä on tuomittu panttivangin ottamisesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
21	2068	1417	100	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
120	300	353	610	1750	9600	10000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat osittain suosituksessa tarkoitettua pakottamista lievempiä tekoja, mutta aineistoon mahtuu myös selvästi suosituksissa tarkoitettuja vakavampia tekoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

85 § Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen

Suositus käsittää oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisen (RL 15:9). Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamiseen voi liittyä myös henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida uhkauksen uskottavuuden kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (100 §, 101 §, 103 §) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 85.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt oikeudenkäynnissä todistajana kuultavalle loukatulle kirjeen, jossa uhannut tämän henkeä. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on uhannut laittaa oikeudenkäynnissä asianomistajan asemassa olleen 15-vuotiaan loukatun kuvan internetiin tekstillä ”vasikka”. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on lyönyt oikeudenkäynnissä todistajana kuultavaa loukattua ja uhannut voimakkaammalla väkivallalla. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on saattanut oikeudenkäynnissä todistajana kuultavan loukatun auton jarrut toimintakyvyttömäksi. Loukattu on käyttänyt autoa perheensä kanssa. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Oikeuskäytännössä ei ole esimerkkejä 85.2 kohdassa tarkoitetuista loukkauksista, mutta tällaisia ovat lähinnä laitonta uhkausta koskevan suosituksen 83.2 kohdassa tarkoitettuja tekoja vastaavat teot.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
49	819	191	122	3050

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	300	400	600	1110	1500	2720

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat yksinomaan suosituksen 85.1 kohdassa tarkoitettut teot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten

vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

86 § Ryöstö

Suositus käsittää ryöstön (RL 31:1) ja törkeän ryöstön (RL 31:2). Tekoon liittyvän väkivallan tai uhkauksen vakavuus on huomioitu suosituksessa, joten sen merkitys voidaan lähtökohtaisesti arvioida tämän suosituksen puitteissa.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 86.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryöstänyt loukatun kadulla ruumiillista väkivaltaa käyttäen. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Tekijä on kaatanut loukatun maahan ja anastanut tämän hallusta omaisuutta. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 86.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryöstänyt loukatun uhkaamalla vahingoittaa tämän lapsia. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Kolme tekijää ovat ryöstäneet loukatun kotonaan, loukattua on pahoinpidelty ryöstön yhteydessä lyömällä ja potkimalla. Tekijät on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tekijä on ryöstänyt loukatun potkimalla ja lyömällä tätä ympäri vartaloa sekä uhkaamalla teräaseella. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 86.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryöstänyt loukatun puukolla ja pistoolilla uhaten, loukattua lyöty nyrkillä ja aseella päähän, uhattu vahingoittaa loukatun puolisoa. Tekijä on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tekijä on ryöstänyt loukatun tunkeutumalla yöllä loukatun kotiin, loukattu sidottu ja pahoinpidelty, uhattu kurkun auki leikkaamisella ja sormien katkomisella. Tekijä on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tekijät ovat ryöstäneet loukatun työntämällä hänet autoon, jossa häntä on kuljetettu vastoin tahtoaan ja uhattu tappamisella. Tekijät on tuomittu ryöstöstä.

Naamioitunut tekijä on ryöstänyt apteekin kirveellä uhaten, vaatinut loukatulta lisää rahaa ja lääkkeitä jo saamiensa lisäksi ja pakottanut loukatun pimeään laboratoriohuoneeseen. Tekijä on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
323	1390	145	100	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	300	500	1000	1830	3000	3660

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painotuen suosituksen 86.2 ja 86.3 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin.

Ryöstön ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden. Oikeana pidettävä korvaustaso ei mahdu keskiarvon luottamusvälin sisään.

87 § Kiristys

Suositus käsittää kiristyksen (RL 31:3) ja törkeän kiristyksen (RL 31:4).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus
- taloudellisen edun arvo, josta loukattu on pakotettu luopumaan
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijät ovat houkutteleet loukatun moottoripyöräkerhon tiloihin, jossa he ovat tilanteeseen ja olosuhteeseen liittyvällä uhkauksella vaatineet loukattua maksamaan tekijöille 2 000 euroa. Tekijät on tuomittu kiristyksen yrityksestä.

Tekijä on uhannut loukatun täysi-ikäistä poikaa väkivallalla, ellei loukattu luovuta tekijälle autoaan. Tekijä on tuomittu kiristyksen yrityksestä.

Tekijä on hankkinut loukatulta yli 5 000 euroa uhkaamalla loukatun talon polttamisella ja hänen omaistensa vahingoittamisella. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Tekijä on hankkinut loukatulta 1 000 euroa antamalla loukatun ymmärtää, että muutoin loukatun poika tapetaan tai tätä ainakin vakavasti vahingoitetaan. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
31	1208	359	150	4880

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
170	367	610	1000	1500	2800	3752

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kiristystä. Kiristuksen ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on kuitenkin pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

2 Rauha

Rauhalla tarkoitetaan kotirauhaa ja muita siihen rinnastettavia rauhoitettuja pii-rejä. Rauhaan kohdistuvien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 24 luvun 1–4 §:ään sekä 16 luvun 9 a §:ään.

Rauhaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten rauhan loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi kotiin tunkeutuminen tai lähestymiskiellon määräysten rikkominen.

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun rauhaa rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi metelöinti, puheluiden soittaminen, kieltäytyminen poistua asunnosta tai asuntoon murtautuminen.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Tekojen ajallinen ulottuvuus voi vaihdella suuresti esimerkiksi lyhytaikaisesta kotiin tunkeutumisesta vuosia kestäneeseen puhelinhäirintään.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Merkitystä voi olla esimerkiksi sillä, onko loukatun kotiin tunkeuduttu tämän ollessa siellä yksin.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukkauksen sisältönä on kotiin tunkeutuminen, tekotapana on asuntoon murtautuminen, loukkaus on kestänyt suhteellisen pitkään ja se on tapahtunut olosuhteissa, joissa loukatulla on ollut perusteltu syy pelätä turvallisuutensa puolesta. Lievimmillään loukkaus on ollut esimerkiksi silloin, kun sen sisältönä ja tekotapana on ollut puheluiden soittaminen, häirintä rajoittuu yksittäisiin tekoihin, eikä teko-olosuhteisiin liity mitään poikkeuksellista.

88 § Kotirauhan rikkominen

Suositus käsittää kotirauhan rikkomisen (RL 24:1) ja törkeän kotirauhan rikkomisen (RL 24:2). Kotirauhan rikkomiseen voi sisältyä myös väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Väkivallan tai sillä uhkaamisen merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida kotirauhan häirinnän sisällön kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (100 §, 101 §, 103 §) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin kotirauhaa on häiritty
- tapa, jolla kotirauhan piiriin on tunkeuduttu
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu
- kotirauhan häirinnän kesto
- teolla aiheutetut aineelliset vahingot

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 88.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on soittanut loukatulle häiritseviä puheluita. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on soitellut ovikelloa ja häiriköinyt loukatun oven takana. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on rikkonut loukatun asunnon oven lasin lapiolla. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on soittanut loukatulle useita satoja puheluita yöaikaan. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on metelöinyt loukatun ovella ja hakannut ovea puukolla. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 88.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tunkeutunut loukatun asuntoon rikkomalla ikkunan. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on tunkeutunut yöllä loukatun kotiin hakkaamalla asunnon oveen reiän kirveellä ja rikkonut asunnossa olevan omaisuuden. Loukattu on paennut parvekkeen kautta. Tekijä on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Kolme tekijää ovat tunkeutuneet öiseen aikaan loukatun asuntoon rikkomalla oven vasaralla, tekijät uhanneet loukatun henkeä ja vahingoittaneet tämän omaisuutta. Tekijät on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
773	680	46	24	6000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	122	244	500	854	1500	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painotuen suosituksen 88.1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

89 § Varkaus

Suositus käsittää varkauden (RL 28:1) ja törkeän varkauden (RL 28:2), joka täyttää samalla kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistön (RL 24:1).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat ainakin:

- teolla aiheutetut aineelliset vahingot
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on murtautunut asuttuun asuntoon rikkomalla ikkunan, tekijä sotkenut asunnon. Tekijä on tuomittu törkeästä varkaudesta.

Tekijä on murtautunut asuntoon loukatun nukkuessa ja anastanut loukatun asunnosta loukatun käsilaukun ja muuta tavaraa. Tekijä on tuomittu varkaudesta.

Isännöitsijänä toiminut tekijä on tunkeutunut loukatun asun-
toon taloyhtiön yleisavaimella ja anastanut asunnosta alkoholi-
juomia. Tekijä on tuomittu varkaudesta.

Tekijä on murtautunut asuttuun asuntoon avaimella loukatun
nukkuessa asunnossa. Tekijä on tuomittu törkeästä varkaudes-
ta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
90	530	68	61	1500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	108	250	500	633	1000	1220

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä koti-
rauhan suojaamaan piiriin kohdistuvaa varkautta.

Kotirauhan suojaamaan piiriin kohdistuneen varkauden ihmisarvolle ja itse-
tunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella
tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaus-
tasoon nähden.

90 § Lähestymiskiellon rikkominen

Suositus käsittää lähestymiskiellon rikkomisen (RL 16:9 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekijän aikaisempi menettely, jonka vuoksi lähestymiskielto on määrätty
- millä tavoin lähestymiskieltoa on rikottu
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoi-
tettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on käyttäytynyt uhkaavasti, rikkonut toistuvasti lähes-
tymiskieltoa. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomises-
ta.

Tekijä on hakannut loukatun ulko-ovea ja huudellut asiatto-
muuksia. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tekijä on seurannut ja tarkkaillut loukattua baarissa useaan eri
otteeseen. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tekijä on rikkonut lähestymiskieltoa kolmesti kahden päivän
sisällä. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
231	385	43	1	2750

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
84	100	200	300	488	610	986

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lähestymiskiellon rikkomista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Kunnia

Kunniaan kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu siihen, millaisella teolla loukatun kunniaa on rikottu.

Kunniaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- kunniaa loukanneen väitteen sisältö
- väitteen uskottavuus sekä
- väitteen saama julkisuus

Väitteen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, minkä laatuisen tiedon tai vihjauksen tekijä on esittänyt.

Väitteen *uskottavuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka todennäköisenä normaalilla huolellisuudella ja arviointikyvyllä varustettu ihminen pitää tiedon tai vihjauksen todenperäisyyttä.

Väitteen saamalla *julkisuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka laajan henkilöpiiriin tietoon tieto tai vihjaus on levinnyt tai, mikäli tästä ei ole mahdollista esittää selvitystä, kuinka laajan henkilöpiiriin tietoon se on omiaan tulemaan.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukatun on väitetty menetelleen erityisen moitittavasti, väite on esitetty uskottavasti ja se on esitetty tiedotusvälineessä. Lievimmillään loukkaus on esimerkiksi silloin, kun väite ei ole erityisen vakava eikä uskottava ja se on esitetty vain muutamien ihmisten edessä.

91 § Kunnianloukkaus

Suositus käsittää kunnianloukkauksen (RL 24:9) ja törkeän kunnianloukkauksen (RL 24:10).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa esitetty tieto tai vihjaus on omiaan loukatulle aiheuttamaan ja
- miten uskottavana tietoa tai vihjausta on pidettävä

Loukkausten ryhmittely vakavuuden mukaan perustuu sille, miten suurta julkisuutta tieto tai vihjaus on saanut.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 91.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on haukkunut loukattua ”huoraksi” julkisella paikalla.
Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on nimitellyt loukattua ”pedofiiliksi” ravintolassa muiden asiakkaiden kuullen. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on lähettänyt loukatulle satoja halventavia tekstiviestejä.
Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on jättänyt loukatun työpaikalle loukatun valokuvan, jonka toisella puolella oli kuva naisen sukuelimestä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 91.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt kirjeitä lukuisille eri tahoille pitkän ajan kuluessa väittäen, että loukattu olisi menetellyt luottamustoitteissaan velvollisuuksiensa vastaisesti.

Tekijä on tehnyt perättömän ilmoituksen sosiaaliviranomaiselle lasten vakavasta laiminlyönnistä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on kosketellut alastoman ja tiedottoman loukatun sukuelintä pölynimurin imuputken päällä useiden ihmisten edessä. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tekijä on väittänyt loukatun tuttaville, että loukattu olisi käyttänyt häntä seksuaalisesti hyväksi lapsena. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 91.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on väittänyt internetin keskustelupalstalla, että loukattu myy huumeita. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tekijä on kuvannut kirjassaan loukatun yksityiselämää ja väitännyt loukatun toimineen rikollisesti. Kirjaa on markkinoitu tehokkaasti, ja siitä on julkaistu myös sanomalehtiartikkeli. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tekijät ovat julkaisseet valtakunnallisessa lehdessä yhteensä kolmessa kirjoituksessa valheellisia tietoja ja vihjauksia loukatun seksuaalisesta kanssakäymisestä elinkeinoelämässä vaikuttavan, yleisesti tunnetun, tahollaan seurustelevan henkilön kanssa julkaisemalla samassa jutun yhteydessä loukatun etunimen ja kuvan.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 91.4 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä julkaissut loukattua halventavan loukatun sukupuoliyhdyntää esittävän videon internetissä. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
450	815	117	30	12200

Tuomittujen korvausten jakauma fraktoileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
122	183	244	500	854	1700	2440

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painotuen suosituksen 91.1 ja 91.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

92 § Väärä ilmiänto

Suositus käsittää väärän ilmiannon (RL 15:6) teosta, josta voidaan tuomita vankeusrangaistus. Lisäksi edellytetään, että ilmiänto on johtanut vähintään esitutinnan suorittamiseen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta halveksuntaa väitettyyn tekoon syyllistyminen on ollut omiaan loukattuun kohdistamaan
- miten uskottava väärä ilmiänto on ollut
- miten suurta julkisuutta asia on saanut

Väärässä ilmiäntössä loukkaus kohdistuu henkilön kunnian lisäksi myös hänen oikeudelliseen turvallisuuteensa. Tältä osin loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat vielä:

- miten vakava rangaistus loukattua on uhannut
- miten pitkälle asian käsittely on edennyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ilmoittanut esitutkinnassa loukatun syyllistyneen pahoinpitelyyn. Asia on edennyt rikosoikeudenkäyntiin asti, joka on päättynyt syytteiden hylkäämiseen. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on syyttänyt loukattua raiskauksesta sekä taivuttanut ystäväänsä vahvistamaan virheellisen kertomuksensa. Loukattu on ollut ilmiannon seurauksena kiinniotettuna vuorokauden. Asia on edennyt syytteen nostamiseen asti, minkä jälkeen tekijä on perunut ilmiantonsa. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on ilmoittanut poliisille totuudenvastaisesti, että loukattu on tunkeutunut hänen kotiinsa ja yrittänyt tapaa hänet. Loukattu on vangittu tutkinnan ajaksi. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on kertonut esitutkinnassa epäilevänsä, että loukattu on syyllistynyt tekijän ja loukatun yhteisen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Asiassa suoritettu esitutkinta ja sen käsittely on päättynyt syyttämättäjättämispäätökseen. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta ja törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
38	2480	1022	100	18000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
237	298	994	1482	3250	5100	6695

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat varsin vakavista teoista tehtyjä väärä ilmiantoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus väärästä ilmiannosta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan liian alhainen yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

4 Yksityisyys

Yksityisyyteen kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 24 luvun ja 38 luvun säännöksiin.

Yksityisyyttä loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- millaiseen yksityiselämää koskevaan seikkaan loukkaus on kohdistunut
- kuinka laajaa yksityiselämään kohdistunut loukkaus on ollut
- kuinka laajalle yksityiselämää koskevat tiedot ovat levinneet

Vakavimmillaan teko on esimerkiksi silloin, kun loukatun intiimejä terveyteen liittyviä asioita on levitetty laajan joukon tietoisuuteen tiedotusvälinettä käyttämällä. Lievimmillään teko on esimerkiksi silloin, kun tekijä on käyttänyt henkilörekisteriä rekisterin käyttötarkoituksen vastaisesti omiin tarkoituksiinsa.¹³

93 § Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Suositus käsittää yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- kuinka arkaluonteinen loukatun yksityiselämää koskeva tieto on ollut
- miten suurta julkisuutta tieto on saanut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on julkaissut dokumenttielokuvassa tietoja loukatun äidin itsemurhasta. Loukattu on selkeästi tunnistettavissa elokuvasta. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tekijä ottanut loukatusta kuvan loukatun ollessa manikyryssä. Tilanteesta otettu kuva on liitetty aikuisviihdelehdessä julkaistuuun sukupuolikorvoituksen värjäämistä käsittelevään kirjoitukseen. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tekijä on levittänyt internetissä valokuvia, joissa loukattu esiintyy vähissä pukeissa tai alasti. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
10	1763	815	600	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
600	600	791	1515	2638	3905	.

¹³ Ks. KKO 2011:11 ja alaviite 12.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat varsin epätyypillisiä tekoja, joskaan tekojen ei voida katsoa poikkeavan vakavuudeltaan tyyppillisenä pidettävästä tekomuodosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

94 § Salassapitorikos

Suositus käsittää salassapitorikoksen (RL 38:1) ja salassapitorikkomuksen (RL 38:2).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- salassa pidettävän tiedon arkaluonteisuus
- tiedon levinneisyys

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on antanut salassa pidettäväksi määrätyn esitutkintapöytäkirjan luettavaksi muulle kuin asianosaisena olevalle henkilölle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tekijä on käsitellyt loukatun potilastietojärjestelmään merkityä loukatun sairastamaa sukupuolitautia koskevaa tietoa ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta ja paljastanut hankkimansa tiedon useille henkilöille. Tekijä on tuomittu henkilökisteririkoksesta ja salassapitorikoksesta.

Tekijä on kertonut yksityiskohtaisesti työntekijän raskauden keskeytymisen syistä yhtiön noin 10 hengen henkilökunnalle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
4	883	606	500	1220

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	500	528	905	1215	.	.

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyyppillistä salassapitorikosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

95 § Salakuuntelu ja salakatselu

Suositus käsittää salakuuntelun (RL 24:6) ja salakatselun (RL 24:7).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaiseen loukatun toimintaan salakuuntelu tai -katselu on kohdistunut
- kuinka laajalti salakuuntelu tai -katselu on loukatun elämään kohdistunut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 95.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tallentanut loukatun kolmannen kanssa käymän keskustelun videokameralle sekä saattanut keskustelun muiden tietoon. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Tekijä tallentanut loukatun asunnossaan käymiä keskusteluja piilottamalla ääninauhurin loukatun asuntoon olleessaan siellä käymässä. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 95.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä kuvannut salaa loukattua videokameralla kylpy-, pesu- ja saunahuoneessa. Loukattu on ollut tekohetkellä alasti. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tekijä on kuvannut salaa loukattua matkapuhelimen videokameralla armeijan kasarmin suihkuhuoneessa. Loukattu on ollut tekohetkellä alasti. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tekijä on ottanut salaa valokuvan leirikeskuksen yöpymistiloissa majoittautuneesta loukatusta. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Useat tekijät ovat kuvanneet valvontakameralla loukattua pu-keutumistilassa. Tekijät on tuomittu salakatselusta.

Tutkimusaineistoon sisältyy kaksi salakuuntelun perusteella tuomittua korvausta (100 euroa, 100 euroa).

Tutkimusaineisto (salakatselu)

N	KA	±	MIN	MAX
20	965	358	100	3000

Salakatselusta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
103	155	213	927	1500	1687	2935

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä salakuuntelua ja salakatselua.

Salakuuntelun ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus salakatselusta tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan sen sijaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

96 § Viestintäsalaisuuden loukkaus

Suositus käsittää viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL 38:3) ja törkeän viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL38:4).

Viestintäsalaisuuden loukkaamista koskevat teot ovat harvinaisia. Toisaalta loukkauksen sisältö saattaa vaihdella suuresti, minkä vuoksi suosituksesta saattaa olla aihetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaisiin tietoihin viestintäsalaisuuden loukkauksella on päästy käsiksi
- kuinka laaja viestintäsalaisuuden loukkaus on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on avannut loukatulle osoitettuja kirjeitä. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Loukatun entinen puoliso on murtautunut loukatun sähköpostiin ja lukenut tämän sähköpostiviestejä. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
6	415	292	100	800

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	100	444	650	.	.

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä viestintäsalaisuuden loukkausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

97 § Henkilörekisteririkos

Suositus käsittää henkilörekisteririkoksen (RL 38:9). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttaa erityisesti se, millaisiin tietoihin loukkauksella on päästy käsiksi.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on käsitellyt loukatun tietoja poliisin tietojärjestelmässä yhteensä kymmeniä kertoja ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Tekijä käsitellyt loukatun potilastietojärjestelmään merkittävä sairasloman pituutta koskevaa tietoa ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tekijä on tuomittu henkilörekisteririkoksesta.

Tekijä käsitellyt loukatun potilastietojärjestelmään merkittävä loukatun sairastamaa sukupuolitautia koskevaa tietoa ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tekijä on tuomittu henkilörekisteririkoksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
17	578	214	100	1550

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	303	488	800	1286	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkilörekisteririkosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Syrjintä

Syrjinnässä loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 11 luvun 11 §:n ja rikoslain 47 luvun 3 §:n säännöksiin.

Yhdenvertaisuutta loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- elämäalue, jonka yhteydessä syrjintä ilmenee
- syrjinnän voimakkuus

Elämäalueella tarkoitetaan sitä asiayhteyttä, jossa syrjintä ilmenee. Mitä tärkeämpään asiaan syrjintä syrjityn näkökulmasta kohdistuu, sitä vakavammasta

teosta on kyse. *Syrjinnän voimakkuudella* tarkoitetaan puolestaan sitä, miten selkeästi syrjintä ilmenee.

98 § Syrjintä

Suositus käsittää syrjinnän (RL 11:11). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeästä palvelusta, julkisesta tehtävästä tai tilaisuudesta loukatun kannalta on ollut kyse
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Koska oikeuskäytäntö on varsin niukkaa ja keskittynyt käytännössä vain yhteen tapausryhmään, ei yleisiä syrjintää koskevia suosituksia voida antaa kuin tämän tapausryhmän osalta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä kieltäytynyt tarjoilemasta kahvia loukatulle tämän etnisen alkuperän vuoksi. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Ravintolan vahtimestarina toiminut tekijä on kieltäytynyt päästämästä loukattua ravintolaan tämän etnisen alkuperän vuoksi. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Ravintolan vahtimestarina toiminut tekijä on kieltäytynyt päästämästä loukattua ravintolaan tämän etnisen alkuperän vuoksi muiden ravintolaan pääsyä odottavien edessä. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Kaupungin isännöitsijänä toiminut tekijä todennut julkisesti vuokra-asunnon näytössä, että vuokra-asunnot on tarkoitettu valtaväestölle, ”ei teikäläisille”. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
22	413	105	122	1220

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
131	183	229	366	512	610	1129

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä syrjintää. Syrjinnän ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden. Oikeana pidettävä korvaustaso ei mahdu keskiarvon luottamusvälin sisään.

99 § Työsyryjintä

Suositus käsittää työsyryjinnän (RL 47:3), jossa loukattua on syrjitty joko työhön valittaessa tai työsuhteen aikana.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeään työelämää koskevaan etuun syrjintä on loukatun kannalta kohdistunut
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on irtisanonut vuokratyöntekijän työsopimuksen työtapaturmaa seuranneen sairauslomana vuoksi. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä.

Tekijä on koeaikana purkanut työsuhteen loukatun käsiin tulleiden iho-oireiden ja niiden vuoksi määrätyn sairauslomana johdosta. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä.

Tekijä on irtisanonut työsuhteen loukatun ollessa raskaana ja siitä johtuvasta syystä sairauslomalla. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä.

Tekijä on lomauttanut loukatun tämän kahden äitiysloman ja perhevapaan jälkeen. Loukatun sijaiseksi palkattu henkilö on samanaikaisesti vakinaistettu. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä.

Tekijä on häirinnyt loukattua seksuaalisesti ja ahdistellut tätä. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä ja työturvallisuusrikoksesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
9	1200	615	400	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
400	400	600	1000	1500	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä työsyryjintää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Henkilökohtainen koskemattomuus

Henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta voidaan tuomita kärsimyskorvaus silloin, kun henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu.

Loukkauksen vakavuutta arvioidaan ennen kaikkea sen perusteella, miten teko loukkaa ihmisarvoa. Korvausta ei siis tuomita suoraan aiheutettujen vammojen vaan sen kärsimyksen perusteella, jota henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkaus on omiaan aiheuttamaan.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksen korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädetyllä teolla.

Toisaalta korvattavuudelle on edellä mainituista lainkohdista poiketen asetettu tietty laadullinen vaatimus. Kärsimyskorvaus voidaan tuomita vain henkilökohtaisen koskemattomuuden *vakavasta* loukkauksesta.

Suosituksilla ei oteta kantaa siihen, merkitseekö tietynlaatuinen teko laissa tarkoitettua henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavaa loukkausta vai ei.

100 § Henkirikoksen yritys

Suositus käsittää kaikki henkirikoksen yritykset, joiden seurauksena loukatulle aiheutuu henkilövahinko.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on puukottanut loukattua veitsellä kylkeen. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on lyönyt loukattua kirveellä kaulaan. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tekijä on lyönyt loukattua useasti vasaralla päähän. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on puukottanut loukattua useita kertoja kaulan alueelle ja ylävartaloon. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on ampunut poliisina toiminutta loukattua haulikolla useasti n. 10 metrin etäisyydeltä. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tekijä on ampunut loukattua kohti kolmesti haulikolla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on potkinut loukattua ympäri vartaloa ja lyönyt tätä päähän useita kertoja pitkävartisella katuharjalla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä (KKO 2009:82).¹⁴

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
121	2949	316	100	12200

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
610	1000	2000	3000	3580	5000	6100

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkirikoksen yritystä.

Henkirikoksen yrityksen ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

101 § Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki ruumiillisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset, joiden tarkoituksena ei ole ollut loukatun surmaaminen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- vammojen aiheuttamistapa
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukatun entinen puoliso on lyönyt loukattua nyrkillä päähän, viiltänyt päätä veitsellä sekä leikannut loukatun hiuksia. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tekijä on hakannut uhrin päätä seinään, lyönyt käsiin, raahannut pitkin lattiaa ja potkinut eri puolille vartaloa. Teko on kestänyt lähes tunnin ajan. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

¹⁴ Korkein oikeus tuomitsi tapauksessa henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavasta loukkauksesta 8 000 euron kärsimyskorvauksen. Korkein oikeus totesi ratkaisun perusteluissa muun muassa seuraavaa: "Hovioikeuden oikeaksi arvioiman korvauksen määrä 8 000 euroa ylittää sen suositustason, jonka henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on esittänyt tapon yrityksen normaalitapauksia varten. A:n syyksi luetun teon loukkaavuutta kuitenkin lisäävät tekotavan edellä kuvattu erityinen raakuus ja julmuus samoin kuin teon arvaamattomuus ja sattumanvaraisuus."

Tekijä heittänyt loukattua pulloilla, lyönyt kasvoihin ja vartaloon, riisunut loukatun alasti, kaatanut maahan, viillellyt veitsellä selkään, sirotellut suolaa haavoihin ja polttanut savukkeella selkään. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tekijä on kaatanut raskaana olleen loukatun maahan sekä potkinut loukattua päähän ja vartaloon. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Loukatun puoliso on pahoinpidellyt loukattua useiden päivien ajan lyömällä, potkimalla jarepimällä tukasta sekä uhannut tappaa tämän. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijä on heittänyt kattilallisen kiehuva vettä loukatun päälle ja lyönyt useasti kattilalla päähän. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tekijä on tunkeutunut yöllä loukatun kotiin, vetänyt loukatun hiuksista ulos, kaatanut maahan, potkinut vartaloon sekä lyönyt nyrkein ja rautaputkella. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä ja törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on pahoinpidellyt loukattua toistuvasti 11 kuukauden ajan lyömällä, potkimalla, kuristamalla, hakkaamalla loukatun päätä sekä käyttämällä henkistä väkivaltaa. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijät ovat lyöneet loukattua ruuvimeisselillä ja veitsellä useasti eri puolille kehoa, polttaneet tupakansytyttimellä loukatun otsaa, kaulaa, korvaa ja kämmenselkää sekä potkineet ja lyöneet nyrkillä päähän, minkä jälkeen loukattu on sidottu ja jätetty ulos. Tekijät on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
964	1107	81	50	14000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
122	200	427	750	1220	2000	3000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan hyvin erilaiset teot. Aineisto on lisäksi selkeästi painottunut lievempänä pidettäviin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

102 § Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki henkisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi pitkään jatkunut koulu- tai työpaikkakiusaaminen.

Tutkimusaineistoon ei sisälly yhtään henkisen koskemattomuuden vakavaa loukkausta. Tutkimusaineiston ulkopuolelta on kuitenkin löydetty yksi henkisen koskemattomuuden loukkausta koskeva tapaus:

Varusmiespalveluksessa ollut tekijä on kiusannut palvelustoveriaan neljän kuukauden ajan vahingoittamalla tämän omaisuutta, käyttäytymällä sopimattomasti, nimittelemällä tätä sekä puhumalla halveksuvaan sävyyn tämän taustasta sekä taipumuksesta puhua unissaan. Tekijä on tuomittu palvelusrikoksesta. Korvaus kärsimyksestä 2 500 euroa.

7 Muu ihmisarvon vakava loukkaus

Myös muusta ihmisarvon loukkauksesta voidaan tuomita korvaus silloin, kun loukatun ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 ja 2 kohdassa, korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädetyllä teolla. Säännöksen soveltamisala on toisaalta tarkoitettu suppeaksi. Korvaukseen oikeuttavan loukkauksen tulisi kohdistua nimenomaan loukatun *ihmisarvoon*, loukkauksen tulisi olla rinnastettavissa vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin ja lisäksi loukkauksen tulisi olla vakava.

103 § Henkirikoksen yritys

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa henkirikoksen yrityksestä ei aiheudu loukatulle ruumiinvammaa. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on syyttänyt loukatun talon tuleen bensiinin avulla loukatun ollessa sisällä talossa. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on yrittänyt tappa loukatun ”pelaamalla venäläistä rulettia”. Tekijä on vetänyt liipaisimesta kolme kertaa aseensa laukeamatta. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on osoittanut loukattua aseella ja vetänyt toistuvasti liipaisimesta. Ase ei lauennut toimintahäiriön vuoksi. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on ampunut useasti kohti loukattua osumatta tähän. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
16	3748	774	1830	6100

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1830	1830	2250	4000	4000	6100	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyyppillistä henkirikoksen yritystä, jossa loukatulle ei ole aiheutunut ruumiinvammaa.

Ruumiinvammoja aiheuttamattoman henkirikoksen yrityksen ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian korkeana yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

104 § Vaaran aiheuttaminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukattua uhanneen ruumiinvamman vakavuus
- loukatun vahingoittumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ajanut moottoripyörällä kohti loukattua 150 kilometrin tuntinopeudella siten, että loukattu on välttänyt yhteentörmäyksen hyppäämällä sivuun. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on sytyttänyt loukatun asunnossa tulipalon tämän ollessa nukkumassa. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on ampunut ravintolan ikkunaan haulikolla loukatun ollessa ravintolassa ikkunan läheisyydessä. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on ampunut loukatun viereen maahan haulikolla. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
74	959	194	100	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
122	300	500	800	1000	1750	3125

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä vaaran aiheuttamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

105 § Heitteillepano

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on nauttinut alkoholia kunnes on menettänyt tajuntansa olleessaan vastuussa 11-kuukauden ikäisen lapsen hoidosta. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 3-vuotiaan lapsensa yksin kotiin ja lähtenyt ravintolaan puolen yön aikaan. Loukattu on herännyt yöllä ja poistunut kotoaan alusvaatteillaan. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 5-vuotiaan lapsensa ulos pakkassäällä useaksi tunniksi ja kieltäytynyt päästämästä lasta sisään. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 7-vuotiaan lapsensa yöksi ulos pakkassäällä. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
15	1177	1365	122	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
122	169	200	500	800	4732	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä heitteillepanoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

106 § Pelastustoimen laiminlyönti

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet

Suosituksessa tarkoitettusta loukkauksesta on kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa pelastustoimen laiminlyöntiin syyllistynyt on havainnut, kuinka kolmas henkilö on aiheuttanut loukatulle vakavan ruumiinvamman, mutta jättänyt hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.

Aineistoon ei sisälly yhtään pelastustoimen laiminlyönnin perusteella tuomittua korvausta.

107 § Määräysvallan väärinkäyttäminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa esimiehen, opettajan tai muun määräysvaltaa käyttävän henkilön menettely rikkoo olennaisella tavalla loukatun ihmisarvoa. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukkaajan ja loukatun aseman välinen ero
- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on käskyvaltaansa käyttäen määrännyt loukatun menemään vatsalleen maahan, nostamaan yläruumistaan ylös ja matkimaan hylkeen päästämiä ääniä muiden varusmiesten edessä. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Joukkueen johtajana toiminut, armeijan kantahenkilökuntaan kuulunut tekijä on käskyvaltaansa käyttäen määrännyt loukatun ottamaan kannettavakseen noin 40 kilogramman painoisen puunrangan noin 5 tunnin ajaksi rangaistuksena aseun unohattamisesta. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Varusmiesesimiehinä toimineet tekijät ovat käskyvaltaansa käyttäen määränneet loukatun riisuutumaan ja laskeutumaan polvilleen sekä määränneet tämän vuoron perään kylmään tai kuumaan suihkuun. Tekijät on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Opettajana toiminut tekijä on nöyryyttänyt ala-asteikäistä oppilastaan eri tavoin esimerkiksi seisottamalla luokan edessä tai nurkassa, röyhöttämällä sekä istuttamalla ”lasten tuolilla”. Tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
14	495	285	100	1220

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	105	110	183	1100	1220	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä määräysvallan väärinkäyttöä. Määräysvallan väärinkäytön ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella tuomittujen korvausten keskiarvoa on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden, joskin oikeana pidettävä korvaustaso mahtuu keskiarvon luottamusvälin sisään.

Surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys

Surmansa saaneen erityisen läheisellä henkilöllä on vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n perusteella oikeus korvaukseen kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Tuomitun korvauksen suuruuteen vaikuttavat surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen läheisyyden lisäksi teon laatu sekä muut olosuhteet. Ottaen huomioon, että tapausten välillä saattaa olla erittäin suuriakin eroja kaikkien edellä mainittujen seikkojen osalta, tuomittujen korvausten hajonta voi olla erittäin suuri.

Tyypillisesti sekä surmansa saanut että korvausta vaativat henkilöt ovat olleet täysi-ikäisiä. Surmansa saanut on menehtynyt henkirikoksen uhrina. Rikosnimikkeenä on useimmiten tappo tai törkeä kuolemantuottamus. Surmansa saaneen läheinen on saanut tiedon kuolemantapauksesta tyypillisesti viranomaisen välittämänä. Tapaukset, joissa surmansa saaneen läheinen on ollut läsnä tapahtumahetkellä tai joissa tämä on itse löytänyt surmansa saaneen, ovat harvinaisia.

Yksittäistapauksiin liittyy kuitenkin suurta vaihtelua. Tästä johtuen suosituksissa ei ole ollut mahdollista huomioida edellä mainittujen seikkojen erilaisia yhdistelmiä, vaan suositukset ovat yleispiirteiset ja tapausten luokittelu perustuu yksinomaan surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatuun. Edellä mainitut korvauksen suuruuteen vaikuttavat seikat on tarkoitettu huomioitavaksi suosituksen mukaisen vaihteluvälin sisällä. Mikäli tapauksessa on samanaikaisesti läsnä useampi korvausta korottava tekijä, esitettyjä suosituksia korkeampi korvaus voi olla perusteltu.

Suhteen läheisyys on paitsi korvauksen suuruuteen vaikuttava tekijä myös korvausvastuun edellytys. Vaikka surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatu toimii seuraavassa suositusten luokitteluperusteena, suosituksilla ei oteta kantaa siihen, täyttääkö tietynlaatuinen suhde korvausvastuun edellytyksen.

108 § Lapsen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen vanhemmalle tuomittavan korvauksen lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla tätä useasti ja lyömällä astalolla. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa erittäin läheiset välit.

Surmansa saanut on menehtynyt metsästysonnettomuudessa. Tekijä on tuomittu törkeästä kuolemantuottamuksesta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa läheiset välit.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativan äidin suhde aikuiseen lapseensa on ollut hyvin kiinteä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
90	5658	565	900	13000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1598	2275	4000	5000	7200	10000	10000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä lapsen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

109 § Vanhemman kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen lapselle tuomittavan korvauksen vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa lapsi on alaikäinen.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla, jonka jälkeen tekijä on kätkenyt surmansa saaneen ruumiin. Tekijä on tuomittu taposta. Surmansa saaneen aikuinen lapsi on pitänyt säännöllisesti yhteyttä surmansa saaneeseen äitiinsä ja huolehtinut tästä.

Surmansa saanut on tapettu ampumalla. Tekijä on tuomittu taposta. Surmansa saaneen alaikäisen lapsen suhde surmansa saaneeseen isäänsä on ollut tiivis ja yhteydenpito päivittäistä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
139	6334	732	900	27000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2000	2500	3500	4950	9000	12000	14000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä vanhemman kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

110 § Sisaruksen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen sisarukselle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on menehtynyt paleltumiseen. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Surmansa saanut on menehtynyt auto-onnettomuudessa. Tekijä on tuomittu törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja törkeästä kuolemantuottamuksesta.

Surmansa saanut on tapettu ampumalla. Tekijä on tuomittu murhasta syntyneenä.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
50	3727	550	500	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
900	1638	2438	3000	5100	6300	7000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä sisaruksen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

111 § Puolison kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen puolisolalle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä. Puolisolla tarkoitetaan suosituksessa surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu ampumalla pahoinpitelyn päätteenä. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa aviopuoliso on asunut erillään surmansa saaneesta tämän alkoholinkäytön vuoksi, mutta on tavannut surmansa saanutta useamman kerran viikossa.

Surmansa saanut on tapettu ampumalla kaveriporukan kesken syntyneen riidan päätteenä. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa avopuoliso odottaa surmansa saaneen lasta.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla, minkä jälkeen tekijä on kätkenyt surmansa saaneen ruumiin. Tekijä on tuomittu taposta.

Tutkimusaineisto

N	KA	±	MIN	MAX
15	5755	1660	1350	13500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktoileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1350	2160	3600	6000	7000	10800	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyyppillistä puolison kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten keskiarvon voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

LIITE: ICD-10-KOODIT

Suosituksissa esiintyvät ICD-10-koodit

M79.1	Lihassärky
M79.2	Määrittämätön hermosärky tai hermotulehdus
M79.6	Raajakipu
F32	Masennustila
F43.0	Akuutti stressireaktio
F43.00	Akuutti stressireaktio lieväasteinen häiriö
F43.01	Akuutti stressireaktio keskivaikea häiriö
F43.02	Akuutti stressireaktio vaikea-asteinen häiriö
F43.1	Traumaperäinen stressireaktio
F43.2	Sopeutumishäiriöt
M79.1	Lihassärky
R52.0	Akuutti kipu
R52.1	Pitkäaikainen sietämätön kipu
R52.2	Muu pitkäaikainen kipu
R52.9	Määrittämätön kipu
S00	Pinnallinen päävamma
S00.0	Pinnallinen päänahan vamma
S00.1	Silmäluomien ja silmän seudun ruhje
S00.2	Muu pinnallinen silmäluomien ja silmän seudun vamma
S00.3	Pinnallinen nenävamma
S00.4	Pinnallinen korvavamma
S00.5	Pinnalliset huuli- ja/tai suuontelovammat
S00.50	Pinnallinen posken limakalvon vamma
S00.51	Pinnallinen suuontelon muun osan vamma
S00.52	Pinnallinen huulen vamma
S00.59	Tarkemmin määrittämätön pinnallinen huulen tai suuontelon vamma
S00.7	Useat pinnalliset päävammat
S00.8	Pään muun osan pinnallinen vamma
S00.9	Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma
S01	Pään haava
S01.0	Päänahan haava
S01.1	Silmäluomen tai silmän seudun haava
S01.2	Nenän haava
S01.3	Korvan haava
S01.4	Posken ja/tai ohimo-leukaseudun haava
S01.40	Posken haava
S01.41	Ohimo-leukaseudun haava
S01.50	Suuontelon haava
S01.51	Huulen haava
S01.59	Huulen ja suuontelon haava
S01.7	Useat pään haavat
S01.8	Pään muun osan haava
S01.9	Sijainniltaan määrittämätön pään haava
S02	Kallon ja kasvojen luiden murtumat
S02.0	Kallonlaen murtuma
S02.1	Kallonpohjan murtuma
S02.2	Nenäluun murtuma

- S02.3 Silmäkuopan pohjan murtuma
- S02.4 Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma
- S02.5 Hampaan murtuma
- S02.6 Alaleukaluun murtuma
- S03 Pään nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S03.2 Hampaan siirtymä
- S03.4 Leuan nyrjähdys tai venähdys
- S04 Aivohermojen vammat
- S04.0 Näköhermon ja/tai näköradan vamma
- S04.1 Silmän liikehermon vamma
- S04.2 Telahermon vamma
- S04.3 Kolmoishermon vamma
- S04.4 Loitontajahermon vamma
- S04.5 Kasvohermon vamma
- S04.6 Kuulo-tasapainohermon vamma
- S04.7 Lisähermon vamma
- S04.80 Kieli-kitahermon vamma
- S04.81 Kielen liikehermon vamma
- S04.88 Muun aivohermon vamma
- S04.9 Määrittämättömän aivohermon vamma
- S05 Silmän ja/tai silmäkuopan vamma
- S05.0 Sidekalvon vamma tai sarveiskalvon naarmu ilman mainintaa vierasesineestä
- S05.3 Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudosten esiin työntymistä tai menetystä
- S06 Kallonsisäinen vamma
- S06.0 Aivotärähdys
- S06.1 Traumaattinen aivoturvotus
- S06.2 Diffuusi aivovamma
- S06.3 Paikallinen aivovamma
- S06.4 Traumaattinen epiduraaliverenvuoto
- S06.5 Traumaattinen kovakalvonalainen verenvuoto
- S06.6 Traumaattinen lukinkalvonalainen verenvuoto
- S06.7 Kallonsisäinen vamma ja pitkittänyt tajuttomuus
- S06.8 Muu kallonsisäinen vamma
- S06.9 Määrittämätön kallonsisäinen vamma
- S08 Pään osan irti repeäminen
- S08.0 Päänahan irti repeäminen
- S08.1 Korvolehden irti repeäminen
- S09 Muut tai määrittämättömät päävammat
- S09.2 Tärykalvon traumaattinen repeämä
- S10 Kaulan pinnallinen vamma
- S10.0 Kaulan etuosan ruhje
- S10.1 Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
- S10.7 Useat kaulan pinnalliset vammat
- S10.8 Kaulan muun osan pinnallinen vamma
- S10.9 Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
- S11 Kaulan haava
- S11.0 Kurkunpään ja/tai henkitorveen ulottuva kaulahaava
- S11.1 Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava
- S11.2 Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosaan ulottuva kaulahaava
- S11.7 Useat kaulan haavat

- S11.8 Kaulan muun osan haava
- S11.9 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava
- S12 Kaularanganmurtuma
- S12.0 Kannattajanikaman murtuma
- S12.1 Kiertonikaman murtuma
- S12.2 Muun kaulanikaman murtuma
- S12.7 Useat kaulanikamamurtumat
- S12.8 Kaulan muun osan murtuma
- S12.9 Määrittämätön kaulan alueen murtuma
- S13.0 Traumaattinen kaularangan nikamavälilevyn repeämä
- S13.1 Kaulanikaman sijoiltaanmeno
- S13.2 Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno
- S13.4 Kaularangan nyrjähdys tai venähdys
- S14 Kaulan alueen hermojen ja selkäytimen vammat
- S14.0 Selkäytimen kaulaosan vamma ja turpoaminen
- S14.1 Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma
- S14.2 Kaularangan hermojuurivamma[t]
- S15 Kaulan verisuonivamma
- S15.0 Kaulavaltimon vamma
- S15.1 Nikamavaltimon vamma
- S15.2 Ulomman kaulalaskimon vamma
- S15.3 Sisemmän kaulalaskimon vamma
- S15.7 Useiden kaulan alueen verisuonien vamma
- S15.8 Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma
- S15.9 Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma
- S16 Kaulan lihaksen ja/tai janteen vamma
- S20 Rintakehän pinnallinen vamma
- S20.0 Rinnan tai rintarauhasen ruhje
- S20.1 Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma
- S20.2 Rintakehän ruhje
- S20.3 Muu pinnallinen rintakehän etuseinän vamma
- S20.4 Muu pinnallinen rintakehän takaseinän vamma
- S20.7 Useat pinnalliset rintakehän vammat
- S20.8 Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma
- S21 Rintakehän haava
- S21.0 Rintarauhasen haava
- S21.1 Rintakehän etuseinämän haava
- S21.2 Rintakehän takaseinän haava
- S21.7 Useat rintakehän seinämän haavat
- S21.8 Rintakehän muun osan haava
- S21.9 Määrittämättömän rintakehän osan haava
- S22 Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan ja/tai selkärangan rintakehäosan (rintarangan) murtuma
- S22.0 Rintanikaman murtuma
- S22.1 Useat rintarangan murtumat
- S22.2 Rintalastan murtuma
- S22.3 Kylkiluun murtuma
- S22.4 Useat kylkiluunmurtumat
- S22.5 Varstarinta
- S23 Rintakehän alueen nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys

- S23.0 Rintarangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
- S23.1 Rintanikaman sijoiltaanmeno
- S23.3 Rintarangan nyrjähdys tai venähdys
- S24 Rintakehän alueen hermojen ja selkäytimen vammat
- S24.0 Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen
- S24.1 Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma
- S24.2 Rintarangan hermojuurivamma
- S24.3 Rintakehän ääreishermon vamma
- S24.4 Rintakehän sympaattisten hermojen vamma
- S24.5 Muun rintakehän hermon vamma
- S24.6 Määrittämättömän rintakehän hermon vamma
- S25 Rintakehän verisuonien vamma
- S25.0 Rinta-aortan vamma
- S25.1 Käden ja pään valtimorungon ja/tai solisvaltimon vamma
- S25.2 Yläonttolaskimon vamma
- S25.3 Käsivarren ja pään laskimon ja/tai solislaskimon vamma
- S25.4 Keuhkoverisuonien vamma
- S25.5 Kylkivälisuonten vamma
- S25.7 Useiden rintakehän verisuonien vamma
- S25.8 Muun rintakehän verisuonen vamma
- S25.9 Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma
- S26 Sydämen vamma
- S26.0 Sydämen vamma ja verenvuoto sydänpussiin (hemoperikardium)
- S26.8 Muu sydämen vamma
- S26.9 Määrittämätön sydämen vamma
- S27 Muiden tai määrittämättömien rintaontelon elinten vamma
- S27.0 Traumaattinen ilmarinta
- S27.1 Traumaattinen veririnta
- S27.2 Traumaattinen veri-ilmarinta
- S27.3 Muu keuhkon vamma
- S27.4 Keuhkoputkien vamma
- S27.5 Henkitorven rintakehäosan vamma
- S27.6 Keuhkopussin vamma
- S27.7 Useat rintakehän sisäelinten vammat
- S27.8 Muun rintakehän sisäelimen vamma
- S27.9 Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma
- S30 Vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnallinen vamma
- S30.0 Alaselän ja/tai lantion ruhje
- S30.1 Vatsanpeitteiden ruhje
- S30.2 Ulkoisten sukupuolielinten ruhje
- S30.7 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnalliset vammat
- S30.8 Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma
- S30.9 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämätön pinnallinen vamma
- S31 Vatsan, alaselän tai lantion haava
- S31.0 Alaselän ja/tai lantion haava
- S31.1 Vatsanpeitteiden haava
- S31.2 Siittimen haava
- S31.3 Kivespussin [ja kiveksen/kivesten] haava
- S31.4 Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava
- S31.5 Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava
- S31.7 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion haavat

- S31.8 Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava
- S32 Lannerangan tai lantion murtuma
- S32.0 Lannenikaman murtuma
- S32.7 Useat lannerangan ja/tai lantion murtumat
- S32.8 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma
- S33 Lannerangan ja/tai lantion nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S33.0 Lannerangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
- S33.1 Lannenikaman sijoiltaanmeno
- S33.3 Lannerangan ja/tai lantion muun tai määrittämättömän osan sijoiltaanmeno
- S33.5 Lannerangan nyrjähdys
- S33.7 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys
- S34 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen hermojen tai selkäytimen lanneosan vamma
- S34.0 Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen
- S34.1 Muu selkäytimen lanneosan vamma
- S34.2 Lanne- ja alaselän hermojuurivamma
- S34.3 Cauda equina -alueen vamma
- S34.4 Lanne-ristipunoksen vamma
- S34.5 Lanne- tai ristirangan alueen tai lantion sympaattisten hermojen vamma
- S34.6 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen ääreishermovamma
- S34.8 Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma
- S35 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen verisuonivamma
- S35.0 Vatsa-aortan vamma
- S35.1 Alaonttolaskimon vamma
- S35.2 Sisusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma
- S35.3 Porttilaskimon tai pernalaskimon vamma
- S35.4 Munuaisen verisuonivamma
- S35.5 Lonkkaverisuonien vamma
- S35.7 Vatsan, alaselän ja/tai lantion useiden verisuonien vamma
- S35.8 Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun verisuonen vamma
- S35.9 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämättömän verisuonen vamma
- S36 Vatsansisäisten elinten vamma
- S36.0 Pernan vamma
- S36.1 Maksan ja/tai sappirakon vamma
- S36.2 Haiman vamma
- S36.3 Mahalaukun vamma
- S36.4 Ohutsuolen vamma
- S36.5 Umpisuolen ja/tai koolonin vamma
- S36.6 Peräsuolen vamma
- S36.7 Useiden vatsaontelon elinten vamma
- S36.8 Muun vatsaontelon elimen vamma
- S36.9 Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma
- S40 Pinnallinen hartianseudun ja/tai olkavarren vamma
- S40.0 Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje
- S40.7 Useat pinnalliset hartianseudun ja olkavarren vammat
- S40.8 Muu pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
- S40.9 Määrittämätön pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
- S41 Hartianseudun ja/tai olkavarren haava
- S41.0 Hartianseudun haava

- S41.1 Olkavarren haava
- S41.7 Useat hartianseudun ja/tai olkavarren haavat
- S41.8 Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava
- S42 Hartianseudun tai olkavarren murtuma
- S42.0 Solisluun murtuma
- S42.3 Olkaluun varren murtuma
- S43 Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S43.0 Olkanivelen sijoiltaanmeno
- S43.1 Olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmeno
- S44 Hartianseudun ja olkavarren hermovammat
- S44.0 Kyynärhermon vamma olkavarren alueella
- S44.1 Keskihermon vamma olkavarren alueella
- S44.2 Värttinähermon vamma olkavarren alueella
- S44.3 Kainalohermon vamma
- S44.4 Lihäs-ihohermon vamma
- S44.5 Ihon tuntohermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S44.7 Useiden hermojen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S44.8 Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
- S44.9 Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45 Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat
- S45.0 Kainalovaltimon vamma
- S45.1 Olkavarsivaltimon vamma
- S45.2 Kainalolaskimon tai olkavarsilaskimon vamma
- S45.3 Pinnallisen laskimon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45.7 Useiden verisuonien vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45.8 Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
- S45.9 Määrittämättömän verisuonen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S46 Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat
- S46.0 Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä
- S46.1 Hauislihaksen pitkän pään lihas- tai jännevamma
- S46.2 Hauislihaksen muun osan lihas- tai jännevamma
- S46.3 Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai jännevamma
- S46.7 Useiden hartianseudun ja/tai olkavarren lihasten ja/tai jänteiden vamma
- S46.8 Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai jänteen vamma
- S46.9 Määrittämätön hartianseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma
- S50 Kyynärvarren pinnallinen vamma
- S50.0 Kyynärpäähän ruhje
- S50.1 Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje
- S50.7 Useat kyynärvarren pinnalliset vammat
- S50.8 Muu kyynärvarren pinnallinen vamma
- S50.9 Määrittämätön kyynärvarren pinnallinen vamma
- S51 Kyynärvarren haava
- S51.0 Kyynärpäähän haava
- S51.7 Useat kyynärvarren haavat
- S51.8 Kyynärvarren muun osan haava
- S51.9 Määrittämättömän kyynärvarren osan haava
- S52 Kyynärvarren murtuma
- S52.0 Kyynärluun yläosan murtuma
- S52.1 Värttinäluun yläosan murtuma
- S52.2 Kyynärluun varren murtuma

- S52.3 Värttinäluun varren murtuma
- S52.4 Kyynärluun ja värttinäluun varren murtuma
- S52.5 Värttinäluun alaosan murtuma
- S52.6 Kyynärluun ja värttinäluun alaosan murtuma
- S52.7 Useat kyynärvarren murtumat
- S52.8 Kyynärvarren muun osan murtuma
- S52.9 Määrittämätön kyynärvarren murtuma
- S54 Kyynärvarren alueen hermovammat
- S54.0 Kyynärhermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.1 Keskihermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.2 Värttinähermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.3 Ihon tuntohermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.7 Useiden hermojen vamma kyynärvarren alueella
- S54.8 Muun hermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.9 Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella
- S55 Kyynärvarren alueen verisuonivammat
- S55.0 Kyynärvaltimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.1 Värttinävaltimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.2 Laskimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.7 Useiden verisuonien vamma kyynärvarren alueella
- S55.8 Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella
- S55.9 Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella
- S56 Kyynärvarren lihas- ja/tai jännevamma
- S56.0 Peukalon pitkän koukistajalihaksen ja/tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.1 Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.2 Muun koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.3 Peukalon ojentaja- ja/tai loitontajalihasten [jänneiden] vamma kyynärvarren alueella
- S56.4 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.5 Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihaskjänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.7 Useiden lihasten ja/tai jänneiden vamma kyynärvarren alueella
- S56.8 Muun tai määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S60 Ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
- S60.0 Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa
- S60.1 Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma
- S60.2 Ranteen ja käden muun osan ruhje
- S60.7 Useat ranteen ja/tai käden pinnalliset vammat
- S60.8 Muu ranteen tai käden pinnallinen vamma
- S60.9 Määrittämätön ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
- S61 Ranteen tai käden haava
- S61.0 Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa
- S61.1 Sormen tai sormien haava ja kynsivamma
- S61.7 Useat ranteen ja/tai käden haavat
- S61.8 Ranteen tai käden muun osan haava
- S61.9 Määrittämätön ranteen ja/tai käden haava
- S62 Ranteen tai käden murtuma
- S62.0 Ranteen veneluun murtuma
- S62.2 Ensimmäisen kämmenluun murtuma
- S62.3 Muun kämmenluun murtuma

- S62.4 Useat kämmenluiden murtumat
- S62.5 Peukalon murtuma
- S62.6 Muun sormen murtuma
- S62.7 Useat sormimurtumat
- S63 Ranteen ja käden nivelten ja siteiden sijoiltaanmenot, nyrjähdykset ja/tai venähdykset
- S63.1 Sormen sijoiltaanmeno
- S63.5 Ranteen nyrjähdys tai venähdys
- S63.6 Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys
- S64 Ranteen ja/tai käden hermovamma
- S64.0 Kyynärhermon vamma ranteen tai käden alueella
- S64.1 Keskihermon vamma ranteen tai käden alueella
- S64.2 Värttinähermon vamma ranteen tai käden alueella
- S64.3 Peukalon hermovamma
- S64.4 Muun sormen hermovamma
- S64.7 Useiden hermojen vamma ranteen tai käden alueella
- S64.8 Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella
- S64.9 Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella
- S65 Ranteen tai käden verisuonivamma
- S65.0 Kyynärvaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
- S65.1 Värttinävaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
- S65.2 Pinnallisen valtimokaaren vamma
- S65.3 Syvän valtimokaaren vamma
- S65.4 Peukalon verisuon[i]en vamma
- S65.5 Muun sormen verisuonivamma
- S65.7 Useiden verisuonien vamma ranteen ja/tai käden alueella
- S65.8 Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella
- S65.9 Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella
- S66 Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
- S66 Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
- S66.0 Peukalon pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
- S66.1 Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
- S66.2 Peukalon ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
- S66.3 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
- S66.4 Peukaloon tai sen kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen [jänteen] vamma
- S66.5 Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen tai sen jänteen vamma
- S66.6 Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjänteen vamma ranteen tai käden alueella
- S66.7 Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma ranteen ja/tai käden alueella
- S66.8 Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella
- S66.9 Määrittämätön lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella
- S68 Ranteen tai käden amputoituminen
- S68.0 Peukalon täydellinen tai osittainen amputoituminen
- S68.1 Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
- S68.2 Kahden tai useamman sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
- S68.3 Yhden tai useamman sormen tai sormen osan amputoituminen yhdessä käden tai ranteen muun osan kanssa

- S68.4 Käden amputoituminen ranteesta
- S68.8 Ranteen tai käden muun osan amputoituminen
- S68.9 Tasoltaan määrittämätön ranteen tai käden amputoituminen
- S70 Lonkan ja/tai reiden pinnallinen vamma
- S70.0 Lonkan ruhje
- S70.1 Reiden ruhje
- S70.7 Useat lonkan ja/tai reiden pinnalliset vammat
- S70.8 Muu lonkan tai reiden pinnallinen vamma
- S70.9 Määrittämätön pinnallinen lonkan tai reiden vamma
- S71 Lonkan ja/tai reiden haava
- S71.0 Lonkan haava
- S71.1 Reiden haava
- S71.7 Useat lonkan ja/tai reiden haavat
- S71.8 Lonkan tai reiden alueen muun tai määrittämättömän osan haava
- S72 Reisiluun murtuma
- S72.0 Reisiluun kaulan murtuma
- S72.1 Reisiluun sarvennoisten kautta kulkeva (pertrokanteerinen) murtuma
- S72.3 Reisiluun varren murtuma
- S72.4 Reisiluun alaosan murtuma
- S74 Lonkan ja/tai reiden alueen hermovamma
- S74.0 Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S74.1 Reisihermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S74.2 Ihon tuntohermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S74.7 Usean hermon vamma lonkan tai reiden alueella
- S74.8 Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella
- S74.9 Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S75 Lonkan ja/tai reiden verisuonivamma
- S75.0 Reisivaltimon vamma
- S75.1 Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S75.2 Isosafeenan vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S75.7 Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella
- S75.8 Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella
- S75.9 Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella
- S76 Lonkan tai reiden lihas- tai jännevamma
- S76.0 Lonkan lihas- tai jännevamma
- S76.1 Nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen vamma
- S76.2 Reiden lähentäjälihasten tai niiden jänneiden vamma
- S76.3 Reiden takaosan lihasten tai niiden jänneiden vamma
- S76.4 Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai jänteen vamma
- S76.7 Useat lonkan ja/tai reiden lihas- ja/tai jännevammat
- S78 Lonkan tai reiden amputoituminen
- S78.0 Alaraajan amputoituminen lonkkanivelestä
- S78.1 Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä
- S78.9 Tasoltaan määrittämätön lonkan tai reiden amputoituminen
- S80 Polven ja/tai säären pinnallinen vamma
- S80.0 Polven ruhje
- S80.1 Säären ruhje tai polven ja säären alueen määrittämätön ruhje
- S80.7 Useat pinnalliset polven ja/tai säären vammat
- S80.8 Muu pinnallinen polven tai säären vamma
- S80.9 Määrittämätön pinnallinen polven tai säären vamma
- S81 Polven ja/tai säären haava

- S81.0 Polven haava
- S81.7 Useat polven ja/tai säären haavat
- S81.8 Säären muun osan haava
- S81.9 Määrittämätön polven ja/tai säären haava
- S82 Polven ja/tai säären murtuma
- S82.0 Polvilumpion murtuma
- S82.1 Sääriluun yläosan murtuma
- S82.2 Sääriluun varren murtuma
- S82.3 Sääriluun alaosan murtuma
- S82.5 Sisäkehräksen murtuma
- S82.6 Ulkokehräksen murtuma
- S82.7 Useat polven ja/tai säären murtumat
- S82.8 Polven tai säären muun osan murtuma
- S82.9 Määrittämätön polvi- ja/tai säärimurtuma
- S83 Polven alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S83.0 Polvilumpion sijoiltaanmeno
- S83.4 Polven sisäivusiteen/ulkosivusiteen revähdys
- S83.5 Polven eturistisiteen/takaristisiteen revähdys
- S83.6 Muun tai määrittämättömän polven osan revähdys
- S83.7 Useiden polven osien vamma
- S84 Polven ja/tai säären alueen hermovamma
- S84.0 Säärinhermon vamma polven tai säären alueella
- S84.1 Pohjehermon vamma polven tai säären alueella
- S84.2 Ihon tuntohermon vamma polven tai säären alueella
- S84.7 Usean hermon vamma polven tai säären alueella
- S84.8 Muun hermon vamma polven tai säären alueella
- S84.9 Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella
- S85 Polven ja säären alueen verisuonivammat
- S85.0 Polvitaivevaltimon vamma
- S85.1 Säärivaltimon vamma
- S85.2 Pohjevaltimon vamma
- S85.3 Isosafeenan vamma polven tai säären alueella
- S85.4 Pikkusafeenan vamma
- S85.5 Polvitaivelaskimon vamma
- S85.7 Useiden verisuonien vamma polven ja/tai säären alueella
- S85.8 Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella
- S85.9 Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella
- S86 Polven ja/tai säären alueen lihas- ja/tai jännevamma
- S86.0 Kantajänteen (akillesjänteen) vamma
- S86.1 Muu takimmaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
- S86.2 Etumaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
- S86.3 Pohjelihasyhmän lihas- tai jännevamma
- S86.7 Usean lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
- S86.8 Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
- S86.9 Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
- S88 Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta
- S88.0 Alaraajan amputoituminen polvesta
- S88.1 Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä
- S88.9 Tasoltaan määrittämätön amputoituminen polvesta tai säärestä
- S90 Nilkan ja jalkaterän pinnalliset vammat
- S90.0 Nilkan alueen ruhje

- S90.1 Varpaan tai varpaiden ruhje ilman kynsivammaa
- S90.2 Varpaan tai varpaiden ruhje ja kynsivamma
- S90.3 Muun tai määrittämättömän jalkaterän osan ruhje
- S90.7 Useat nilkan ja/tai jalkaterän pinnalliset vammat
- S90.8 Muu nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
- S90.9 Määrittämätön nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
- S91 Nilkan ja jalkaterän alueen haavat
- S91.0 Nilkan alueen haava
- S91.1 Varpaan tai varpaiden haava ilman kynsivammaa
- S91.2 Varpaan tai varpaiden haava ja kynsivamma
- S91.3 Jalkaterän muun osan haava
- S91.7 Nilkan tai jalkaterän useat haavat
- S93 Nilkan ja jalkaterän nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S93.4 Nilkan nyrjähdys
- S94 Nilkan ja jalkaterän alueen hermovammat
- S94.0 Ulomman jalkapohjahermon vamma
- S94.1 Sisemmän jalkapohjahermon vamma
- S94.2 Syvän pohjehermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
- S94.3 Nilkan tai jalkaterän alueen ihon tuntohermon vamma
- S94.7 Usean hermon vamma nilkan ja jalkaterän alueella
- S94.8 Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S94.9 Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
- S95 Nilkan ja jalkaterän alueen verisuonivammat
- S95.0 Jalanselän valtimon vamma
- S95.1 Ulomman tai sisemmän jalkapohjavaltimon vamma
- S95.2 Jalan selän laskimon vamma
- S95.7 Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S95.8 Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S95.9 Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S96 Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja jännevammat
- S96.0 Varpaiden pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.1 Varpaiden pitkän ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.2 Nilkan tai jalkaterän luuhun liittyvän pikkulihaksen tai pikkulihasjänteen vamma
- S96.7 Usean lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.8 Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.9 Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S98 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä
- S98.0 Jalkaterän amputoituminen nilkasta
- S98.1 Yhden varpaan amputoituminen
- S98.2 Kahden tai useamman varpaan amputoituminen
- S98.3 Jalkaterän muiden osien amputoituminen
- S98.4 Tasoltaan määrittämätön jalkaterän amputoituminen
- T00 Useiden kehonosien pinnalliset vammat
- T00.0 Pintavamma pään ja kaulan alueella
- T00.1 Pintavamma rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion alueella
- T00.2 Pintavamma usealla alueella yläraajoissa
- T00.3 Pintavamma usealla alueella alaraajoissa

- T00.6 Pintavamma sekä yläraajoissa että alaraajoissa
- T00.8 Muun kehonosien yhdistelmän käsittävä pintavamma
- T00.9 Lukuisat määrittämättömät pinnalliset vammat
- T01 Vammat, joihin liittyy useisiin kehonalueisiin ulottuvia syviä haavoja
- T01.0 Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä
- T01.1 Rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion haavojen yhdistelmä
- T01.2 Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä
- T01.3 Usean alaraajojen alueen haavojen yhdistelmä
- T01.6 Yläraajojen ja alaraajojen haavojen yhdistelmä
- T01.8 Muu eri alueiden haavojen yhdistelmä
- T01.9 Lukuisten määrittämättömien haavojen yhdistelmä
- T09 Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat
- T09.3 Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma
- T09.5 Vartalon alueen määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen vamma
- T11 Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat
- T11.3 Yläraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
- T11.4 Yläraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T11.5 Yläraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T13 Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat
- T13.3 Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
- T13.4 Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T13.5 Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T14 Määrittämättömän kehonosan vamma
- T14.4 Määrittämättömän kehonosan hermovamma
- T14.5 Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma
- T14.6 Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma
- T20 Pään ja kaulan palovammat ja syöpymät
- T20.0 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T20.1 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen palovamma
- T20.2 Pään tai kaulan toisen asteen palovamma
- T20.3 Pään tai kaulan kolmannen asteen palovamma
- T20.4 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T20.5 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen syöpymä
- T20.6 Pään tai kaulan toisen asteen syöpymä
- T20.7 Pään tai kaulan kolmannen asteen syöpymä
- T21 Vartalon palovammat ja syöpymät
- T21.0 Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T21.1 Vartalon ensimmäisen asteen palovamma
- T21.2 Vartalon toisen asteen palovamma
- T21.3 Vartalon kolmannen asteen palovamma
- T21.4 Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T21.5 Vartalon ensimmäisen asteen syöpymä
- T21.6 Vartalon toisen asteen syöpymä
- T21.7 Vartalon kolmannen asteen syöpymä
- T22 Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät
- T22.0 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T22.1 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma

- T22.2 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen palovamma
- T22.3 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma
- T22.4 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T22.5 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä
- T22.6 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen syöpymä
- T22.7 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä
- T23 Ranteen ja käden alueen palovammat ja syöpymät
- T23.0 Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T23.1 Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen palovamma
- T23.2 Ranteen tai käden alueen toisen asteen palovamma
- T23.3 Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen palovamma
- T23.4 Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T23.5 Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
- T23.6 Ranteen tai käden alueen toisen asteen syöpymä
- T23.7 Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen syöpymä
- T24 Lonkan, reiden ja säären palovammat ja syöpymät
- T24.0 Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T24.1 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen palovamma
- T24.2 Lonkan tai alaraajan toisen asteen palovamma
- T24.3 Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen palovamma
- T24.4 Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T24.5 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen syöpymä
- T24.6 Lonkan tai alaraajan toisen asteen syöpymä
- T24.7 Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen syöpymä
- T25 Nilkan ja jalkaterän palovammat ja syöpymät
- T25.0 Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T25.1 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen palovamma
- T25.2 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen palovamma
- T25.3 Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen palovamma
- T25.4 Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T25.5 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen syöpymä
- T25.6 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen syöpymä
- T25.7 Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen syöpymä
- T26 Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät
- T26.0 Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma
- T26.1 Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin palovamma
- T26.2 Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma
- T26.3 Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma
- T26.4 Määrittämätön silmän tai sen apuelinten palovamma
- T26.5 Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä
- T26.6 Sarveiskalvon tai sidekalvopussin syöpymä
- T26.7 Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä
- T26.8 Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä
- T26.9 Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä
- T27 Hengityselinten palovammat ja syöpymät
- T27.0 Kurkunpään ja/tai henkitorven palovamma
- T27.1 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n palovamma
- T27.2 Hengityselinten muiden osien palovamma

- T27.3 Määrittämätön hengityselinten palovamma
- T27.4 Kurkunpään ja/tai henkitorven syöpymä
- T27.5 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n syöpymä
- T27.6 Hengityselinten muiden osien syöpymä
- T27.7 Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä
- T28 Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä
- T28.0 Suun tai nielun palovamma
- T28.1 Ruokatorven palovamma
- T28.2 Ruuansulatuselinten muun osan palovamma
- T28.3 Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma
- T28.4 Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma
- T28.5 Suun tai nielun syöpymä
- T28.6 Ruokatorven syöpymä
- T28.7 Ruuansulatuselinten muun osan syöpymä
- T28.8 Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä
- T28.9 Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä
- T29 Useiden kehonosien palovammat ja syöpymät
- T29.0 Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen palovamma
- T29.1 Usean alueen ensimmäisen asteen palovamma
- T29.2 Usean alueen osittain toisen asteen palovamma
- T29.3 Usean alueen osittain kolmannen asteen palovamma
- T29.4 Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen syöpymä
- T29.5 Useiden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
- T29.6 Usean alueen osittain toisen asteen syöpymä
- T29.7 Usean alueen osittain kolmannen asteen syöpymä
- T30 Sijainniltaan määrittämättömät palovammat ja syöpymät
- T30.0 Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön palovamma
- T30.1 Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen palovamma
- T30.2 Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen palovamma
- T30.3 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen palovamma
- T30.4 Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön syöpymä
- T30.5 Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen syöpymä
- T30.6 Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen syöpymä
- T30.7 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen syöpymä
- T31 Palaneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut palovammat
- T31.0 Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.1 10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.2 20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.3 30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.4 40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.5 50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.6 60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.7 70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.8 80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.9 90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T32 Syöpyneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut syöpymät
- T32.0 Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.1 10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.2 20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.3 30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.4 40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä

T32.5	50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.6	60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.7	70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.8	80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.9	90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T95	Palovammojen, syöpymien ja paleltumavammojen myöhäisvaikutukset
X74	Tahallinen itsensä ampuminen
X95	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely aseella ampumalla
Y24	Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä

LIITE: SUOSITUSTEN VASTAAVUUSTAULUKKO

1. p. §	2. p. §	1. p. §	2. p. §
1	65	57	59
2	66	58	60
3	1	59	61
4	2	60	62
5	3	61	63
6	4	62	64
7	5	63	67
8	6	64	68
9	7	65	69
10	8	66	70
11	9	67	71
12	10	68	72
13	11	69	73
14	12	70	74
15	13	71	75
16	14	72	76
17	15	73	77
18	16	74	78
19	17	75	79
20	18	76	80
21	19	77	81
22	20	78	82
23	21	79	83
24	22	80	84
25	23	81	85
26	24	82	86
27	25	83	87
28	34	84	88
29	35	85	89
30	32	86	90
31	36	87	91
32	37	88	92
33	26	89	93
34	27	90	94
35	28	91	95
36	29	92	96
37	30	93	97
38	40	94	98
39	41	95	99
40	42	96	100
41	43	97	101
42	44	98	102
43	45	99	103
44	46	100	104
45	47	101	105
46	48	102	106
47	49	103	107
48	50	104	108
49	51	105	109
50	52	106	110
51	53	107	111
52	54	Ei vastinetta	31
53	55	Ei vastinetta	33
54	56	Ei vastinetta	38
55	57	Ei vastinetta	39
56	58		

HAKEMISTO

- Ainoastaan ihoalueen laajuuden suhteen luokiteltavissa olevan palovamman tai syöpymän myöhäisvaikutukset, 4
- Aivohermojen vammat, 3
- Aivotärähdys, 9
- Akuutti kipu, 25
- Akuutti stressireaktio, 27
- Alaleukaluun murtuma, 7
- Alaonttolaskimon vamma, 4
- Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä, 25
- Alaraajan amputoituminen lonkkanivelestä, 25
- Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä, 24
- Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä, 25
- Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta, 25
- Alaraajan amputoituminen polvesta, 25
- Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma, 3
- Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen sijainniltaan määrittämätön vamma, 2
- Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma, 4
- Alaraajan palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
- Alaselän ja/tai lantion haava, 2
- Alaselän ja/tai lantion ruhje, 1
- Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä, 5
- Cauda equina -alueen vamma, 3
- Diffuusi aiovamma, 9
- Elimellisoireiset (somatoformiset) häiriöt, 26
- Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava, 2
- Ensimmäisen kämmenluun murtuma, 14
- Esimiesaseman väärinkäyttäminen, 40
- Etumaisen säärilihasryhmän lihastai jännevamma, 2
- Haiman vamma, 23, 94
- Hampaan murtuma, 8
- Hampaan siirtymä, 8
- Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys, 12
- Hartianseudun haava, 2
- Hartianseudun ja olkavarren hermovammat, 3
- Hartianseudun ja olkavarren lihastai jännevammat, 2
- Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat, 4
- Hartianseudun ja/tai olkavarren haava, 2
- Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje, 1
- Hartianseudun tai olkavarren murtuma, 12, 13
- Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma, 4

Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen kolmannen
 asteen syöpymä, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen toisen asteen
 palovamma, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen toisen asteen
 syöpymä, 4
 Haislihaksen muun osan lihas- tai
 jännevamma, 2
 Haislihaksen pitkän pään lihas- tai
 jännevamma, 2
 Heitteillepano, 40
 Hengityselinten muiden osien
 palovamma, 4
 Hengityselinten muiden osien
 syöpymä, 4
 Hengityselinten palovammat ja
 syöpymät, 4
 Henkilörekisteririkos, 38
 Henkitorven rintakehäosan vamma,
 23
 Huulen haava, 2
 Huulen ja suuontelon haava, 2
 Ihmiskauppa, 35
 Ihon tuntohermon vamma
 hartianseudun ja/tai olkavarren
 alueella, 3
 Ihon tuntohermon vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Ihon tuntohermon vamma lonkan
 ja/tai reiden alueella, 3
 Ihon tuntohermon vamma polven
 tai säären alueella, 3
 Isosafeenan vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella, 4
 Isosafeenan vamma polven tai
 säären alueella, 4
 Jalan selän laskimon vamma, 4
 Jalanselän valtimon vamma, 4
 Jalkaterän amputoituminen nilkasta,
 24
 Jalkaterän muiden osien
 amputoituminen, 24
 Jalkaterän muun osan haava, 2
 Kahden tai useamman sormen
 täydellinen tai osittainen
 amputoituminen, 24
 Kahden tai useamman varpaan
 amputoituminen, 24
 Kainalohermon vamma, 3
 Kainalolaskimon tai
 olkavarsilaskimon vamma, 4
 Kainalovaltimon vamma, 4
 Kallon ja kasvojen luiden murtumat,
 5, 6, 7, 8
 Kallonlaen murtuma, 5
 Kallonpohjan murtuma, 6
 Kallonsisäinen vamma, 9, 70
 Kannattajanikaman murtuma, 21
 Kantajänteen (akillesjänteen)
 vamma, 2
 Kasvohermon vamma, 3
 Kaulan alueen hermojen ja
 selkäytimen vammat, 3, 22
 Kaulan alueen nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai
 venähdys, 21
 Kaulan etuosan ruhje, 1
 Kaulan haava, 2
 Kaulan lihaksen ja/tai jänteen
 vamma, 2
 Kaulan muun osan haava, 2
 Kaulan muun osan murtuma, 21
 Kaulan muun osan pinnallinen
 vamma, 1
 Kaulan muun tai määrittämättömän
 hermon vamma, 3
 Kaulan pinnallinen vamma, 1
 Kaulan sympaattisten hermojen
 vamma, 3
 Kaulan verisuonivamma, 4
 Kaulan ääreishermovamma[t], 3
 Kaulanikaman sijoiltaanmeno, 21

Kaularangan hermojuurivamma[t],
 3, 22
 Kaularangan nyrjähdys tai venähdys,
 21
 Kaularanganmurtuma, 21
 Kaulavaltimon vamma, 4
 Keskihermon vamma kyynärvarren
 alueella, 3
 Keskihermon vamma olkavarren
 alueella, 3
 Keskihermon vamma ranteen tai
 käden alueella, 3
 Keuhkopussin vamma, 23
 Keuhkoputkien vamma, 23
 Keuhkoverisuonien vamma, 4
 Kielen liikehermon vamma, 3
 Kieli-kitahermon vamma, 3
 Kiertonikaman murtuma, 21
 Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff)
 kuuluvan jänteen vamma
 olkapäessä, 2
 Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava,
 2
 Kiristys, 36
 Kivespussin [ja kiveksen/kivesten]
 haava, 2
 Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai
 jännevamma, 2
 Kolmoishermon vamma, 3
 Korvalehden irti repeäminen, 25
 Korvan haava, 2
 Kotirauhan rikkominen, 36, 37
 Kunnianloukkaus, 37
 Kurkunpään ja/tai henkitorveen
 ulottuva kaulahaava, 2
 Kurkunpään ja/tai henkitorven
 palovamma, 4
 Kurkunpään ja/tai henkitorven
 syöpymä, 4
 Kurkunpään, henkitorven ja
 keuhko[je]n palovamma, 4
 Kurkunpään, henkitorven ja
 keuhko[je]n syöpymä, 4
 Kuulo-tasapainohermon vamma, 3
 Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan
 ja/tai selkärangan rintakehäosan
 (rintarangan) murtuma, 11, 22
 Kylkiluun murtuma, 11
 Kylkivälisuonten vamma, 4
 Kyynärhermon vamma kyynärvarren
 alueella, 3
 Kyynärhermon vamma olkavarren
 alueella, 3
 Kyynärhermon vamma ranteen tai
 käden alueella, 3
 Kyynärluun ja värttinäluun alaosan
 murtuma, 13
 Kyynärluun ja värttinäluun varren
 murtuma, 13
 Kyynärluun varren murtuma, 13
 Kyynärluun yläosan murtuma, 13
 Kyynärpään haava, 2
 Kyynärpään ruhje, 1
 Kyynärvaltimon vamma
 kyynärvarren alueella, 4
 Kyynärvaltimon vamma ranteen
 ja/tai käden alueella, 4
 Kyynärvarren alueen hermovammat,
 3
 Kyynärvarren alueen
 verisuonivammat, 4
 Kyynärvarren haava, 2
 Kyynärvarren lihas- ja/tai
 jännevamma, 2
 Kyynärvarren murtuma, 13
 Kyynärvarren muun osan haava, 2
 Kyynärvarren muun osan murtuma,
 13
 Kyynärvarren pinnallinen vamma, 1
 Käden amputoituminen ranteesta,
 24
 Käden ja pään valtimorungon ja/tai
 solisvaltimon vamma, 4
 Käsivarren ja pään laskimon ja/tai
 solislaskimon vamma, 4
 Laiton uhkaus, 35
 Lanne- ja alaselän
 hermojuurivamma, 3
 Lanne- tai ristirangan alueen tai
 lantion sympaattisten hermojen
 vamma, 3
 Lannenikaman murtuma, 22
 Lannenikaman sijoiltaanmeno, 22

Lannerangan ja/tai lantion muun tai
 määrittämättömän osan
 sijoiltaanmeno, 22
 Lannerangan ja/tai lantion nivelten
 tai siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys, 22
 Lannerangan nikamavälilevyn
 traumaattinen repeämä, 22
 Lannerangan nyrjähdys, 22
 Lannerangan tai lantion murtuma,
 22
 Lanne-ristipunoksen vamma, 3
 Lantion elinten vamma, 94
 Lapsen omavaltainen huostaanotto,
 35
 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö,
 34
 Lapsikaappaus, 35
 Laskimon vamma kyynärvarren
 alueella, 4
 Leuan nyrjähdys tai venähdys, 7
 Lievä pahoinpitely, 39
 Lihas-ihohieron vamma, 3
 Lihassarkey, 26
 Lisähermon vamma, 3
 Loitontajahermon vamma, 3
 Lonkan haava, 2
 Lonkan ja/tai reiden alueen
 hermovamma, 3
 Lonkan ja/tai reiden haava, 2
 Lonkan ja/tai reiden pinnallinen
 vamma, 1
 Lonkan ja/tai reiden
 verisuonivamma, 4
 Lonkan lihas- tai jännevamma, 2
 Lonkan ruhje, 1
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen
 asteen palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen
 asteen syöpymä, 4
 Lonkan tai alaraajan kolmannen
 asteen palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan kolmannen
 asteen syöpymä, 4
 Lonkan tai alaraajan
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen
 palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen
 syöpymä, 4
 Lonkan tai reiden alueen muun tai
 määrittämättömän osan haava, 2
 Lonkan tai reiden amputoituminen,
 25
 Lonkan tai reiden lihas- tai
 jännevamma, 2
 Lonkan, reiden ja säären
 palovammat ja syöpymät, 4
 Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella, 3
 Lonkkaverisuonien vamma, 4
 Lukuisat määrittämättömät
 pinnalliset vammat, 1
 Lukuisten määrittämättömien
 haavojen yhdistelmä, 2
 Lähestymiskiellon rikkominen, 36
 Mahalaukun vamma, 23
 Maksan ja/tai sappirakon vamma,
 23, 94
 Masennustila, 27, 102
 Muiden tai määrittämättömien
 rintaontelon elinten vamma, 23
 Munuaisen verisuonivamma, 4
 Munuaisvamma, 94
 Murha, tappo tai muu tahallinen
 pahoinpitely aseella ampumalla, 5
 Murhan yritys, 39
 Muu eri alueiden haavojen
 yhdistelmä, 2
 Muu keuhkon vamma, 23
 Muu kyynärvarren pinnallinen
 vamma, 1
 Muu lonkan tai reiden pinnallinen
 vamma, 1
 Muu nilkan tai jalkaterän
 pinnallinen vamma, 1
 Muu pinnallinen hartianseudun tai
 olkavarren vamma, 1
 Muu pinnallinen polven tai säären
 vamma, 1

Muu pinnallinen rintakehän etuseinän vamma, 1

Muu pinnallinen rintakehän takaseinän vamma, 1

Muu pinnallinen silmäluomien ja silmän seudun vamma, 1

Muu pitkäaikainen kipu, 26

Muu ranteen tai käden pinnallinen vamma, 1

Muu selkäytimen lanneosan vamma, 3

Muu sydämen vamma, 22

Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma, 1

Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma, 1

Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma, 3, 22

Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma, 3

Muu takimmaisesta sääri- ja käsilyhyksien lihas- tai jännevamma, 2

Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma, 1

Muualla luokittamaton kipu, 25, 26

Muualla luokittamattomat muut pehmytkudossairaudet, 26

Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen tai sen jänteen vamma, 2, 15

Muun aivohermon vamma, 3

Muun hartianseudun tai olkapään lihaksen tai jänteen vamma, 2

Muun hermon vamma hartianseudun tai olkapään alueella, 3

Muun hermon vamma kyynärvarren alueella, 3

Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella, 3

Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 3

Muun hermon vamma polven tai säären alueella, 3

Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella, 3

Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma, 4

Muun kaulanikaman murtuma, 21

Muun kehonosien yhdistelmän käsittävä pintavamma, 1

Muun koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2

Muun kämmenluun murtuma, 14

Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 2

Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella, 2

Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 15

Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma, 4

Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma kyynärvarren alueella, 2

Muun palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4

Muun rintakehän hermon vamma, 3

Muun rintakehän sisäelimen vamma, 23

Muun rintakehän verisuonen vamma, 4

Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä, 4

Muun sormen hermovamma, 3

Muun sormen murtuma, 15

Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2

Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 15

Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2

Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 15

- Muun sormen verisuonivamma, 4
- Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava, 2
- Muun tai määrittämättömän jalkaterän osan ruhje, 1
- Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno, 21
- Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje, 1
- Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma, 22
- Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys, 22
- Muun tai määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2
- Muun tai määrittämättömän polven osan revähdys, 18
- Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai jänteen vamma, 2
- Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma, 1
- Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma, 4
- Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä, 4
- Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava, 2
- Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma, 3
- Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava, 2
- Muun vatsaontelon elimen vamma, 23
- Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella, 4
- Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella, 4
- Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella, 4
- Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella, 4
- Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella, 4
- Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen, 24
- Muut ahdistuneisuushäiriöt, 102
- Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat, 2, 3, 4
- Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat, 2, 3
- Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat, 2, 3, 4
- Muut tai määrittämättömät päävammat, 11
- Määrittämättömän aivohermon vamma, 3
- Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella, 3
- Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella, 3
- Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella, 3
- Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella, 3
- Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella, 3
- Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella, 3
- Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma, 4
- Määrittämättömän kehonosan hermovamma, 3
- Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma, 2
- Määrittämättömän kehonosan vamma, 2, 3, 4
- Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma, 4
- Määrittämättömän kyynärvarren osan haava, 2

- Määrittämättömän lihaksen tai janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 2
- Määrittämättömän lihaksen tai janteen vamma polven tai säären alueella, 2
- Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma, 4
- Määrittämättömän palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
- Määrittämättömän rintakehän hermon vamma, 3
- Määrittämättömän rintakehän osan haava, 2
- Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma, 23
- Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma, 4
- Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma, 23
- Määrittämättömän verisuonen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella, 4
- Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella, 4
- Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella, 4
- Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella, 4
- Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella, 4
- Määrittämättömän hartianseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma, 2
- Määrittämättömän hengityselinten palovamma, 4
- Määrittämättömän hermosärky tai hermotulehdus, 26
- Määrittämättömän kaulan alueen murtuma, 21
- Määrittämättömän kipu, 25, 26
- Määrittämättömän kyynärvarren murtuma, 13
- Määrittämättömän kyynärvarren pinnallinen vamma, 1
- Määrittämättömän lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella, 2, 15
- Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma, 1
- Määrittämättömän pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma, 1
- Määrittämättömän pinnallinen lonkan tai reiden vamma, 1
- Määrittämättömän pinnallinen polven tai säären vamma, 1
- Määrittämättömän polven ja/tai säären haava, 2
- Määrittämättömän ranteen ja/tai käden haava, 2
- Määrittämättömän ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma, 1
- Määrittämättömän silmän tai sen apuelinten palovamma, 4
- Määrittämättömän sydämen vamma, 22
- Nelipäisen reisilihaksen tai sen janteen vamma, 2
- Nenäluun murtuma, 6
- Nenän haava, 2
- Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosaan ulottuva kaulahaava, 2
- Nikamavaltimon vamma, 4
- Nilkan alueen haava, 2
- Nilkan alueen ruhje, 1
- Nilkan ja jalkaterän alueen haavat, 2
- Nilkan ja jalkaterän alueen hermovammat, 3
- Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja jännevammat, 2
- Nilkan ja jalkaterän alueen verisuonivammat, 4
- Nilkan ja jalkaterän nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys, 21
- Nilkan ja jalkaterän palovammat ja syöpymät, 4
- Nilkan ja jalkaterän pinnalliset vammat, 1
- Nilkan nyrjähdys, 21

Nilkan tai jalkaterän alueen ihon
 tuntohermon vamma, 3
 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen
 asteen palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen
 asteen syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen
 asteen palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen
 asteen syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän luuhun
 liittyvän pikkulihaksen tai
 pikkulihasjänteen vamma, 2
 Nilkan tai jalkaterän
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen
 palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen
 syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän useat haavat, 2
 Näköhermon ja/tai näköradan
 vamma, 3
 Ohimo-leukaseudun haava, 2
 Ohutsuolen vamma, 23
 Oikeudenkäytössä kuultavan
 uhkaaminen, 35
 Olkalisäke-solisluunivelen
 sijoiltaanmeno, 12
 Olkaluun varren murtuma, 13
 Olkanivelen sijoiltaanmeno, 12
 Olkapunoksen vamma, 3
 Olkavarren haava, 2
 Olkavarsivaltimon vamma, 4
 Pahoinpitely, 39
 Paikallinen aivovamma, 9, 70
 Pakottaminen, 35
 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon,
 33
 Pakottaminen sukupuoliyhteyteen,
 33
 Palovammojen, syöpymien ja
 paleltumavammojen
 myöhäisvaikutukset, 4
 Panttivangin ottaminen, 34
 Pelastustoimen laiminlyönti, 40
 Pernan vamma, 23, 94
 Peräsuolen vamma, 23
 Peukalon hermovamma, 3
 Peukalon murtuma, 15
 Peukalon ojentaja- ja/tai
 loitontajalihasten [jänteiden]
 vamma kyynärvarren alueella, 2
 Peukalon ojentajalihaksen tai sen
 jänteen vamma ranteen tai käden
 alueella, 2, 15
 Peukalon pitkän koukistajalihaksen
 ja/tai sen jänteen vamma
 kyynärvarren alueella, 2
 Peukalon pitkän koukistajalihaksen
 tai sen jänteen vamma ranteen tai
 käden alueella, 2, 15
 Peukalon täydellinen tai osittainen
 amputoituminen, 24
 Peukalon verisuon[i]en vamma, 4
 Peukaloon tai sen kämmenluuhun
 liittyvän pikkulihaksen [jänteen]
 vamma, 2, 15
 Pikkusafeenan vamma, 4
 Pinnallinen hartianseudun ja/tai
 olkavarren vamma, 1
 Pinnallinen korvavamma, 1
 Pinnallinen nenävamma, 1
 Pinnallinen päänahan vamma, 1
 Pinnallinen päävamma, 1, 10
 Pinnallisen laskimon vamma
 hartianseudun ja/tai olkavarren
 alueella, 4
 Pinnallisen valtimokaaren vamma, 4
 Pinnalliset huuli- ja/tai
 suuontelovammat, 1
 Pintavamma pään ja kaulan alueella,
 1
 Pintavamma rintakehän ja vatsan,
 alaselän tai lantion alueella, 1
 Pintavamma sekä yläraajoissa että
 alaraajoissa, 1
 Pintavamma usealla alueella
 alaraajoissa, 1
 Pintavamma usealla alueella
 yläraajoissa, 1

Pitkäaikainen kipuoireyhtymä, 26
 Pitkäaikainen sietämätön kipu, 26
 Pohjhermon vamma polven tai säären alueella, 3
 Pohjelihhasryhmän lihas- tai jännevamma, 2
 Pohjevaltimon vamma, 4
 Polven alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys, 18
 Polven eturistisiteen/takaristisiteen revähdys, 18
 Polven haava, 2
 Polven ja säären alueen verisuonivammat, 4
 Polven ja/tai säären alueen hermovamma, 3
 Polven ja/tai säären alueen lihas- ja/tai jännevamma, 2
 Polven ja/tai säären haava, 2
 Polven ja/tai säären murtuma, 18, 19, 20
 Polven ja/tai säären pinnallinen vamma, 1
 Polven nivelruston repeämä (tuore), 18
 Polven ruhje, 1
 Polven sisäsivusiteen/ulkosivusiteen revähdys, 18
 Polvilumpion murtuma, 18
 Polvilumpion sijoiltaanmeno, 18
 Polvitaivelaskimon vamma, 4
 Polvitaivevaltimon vamma, 4
 Porttilaskimon tai pernalaskimon vamma, 4
 Posken haava, 2
 Posken ja/tai ohimo-leukaseudun haava, 2
 Pään haava, 2
 Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä, 2
 Pään ja kaulan palovammat ja syöpymät, 4
 Pään muun määritetyn osan irti repeäminen, 25
 Pään muun osan haava, 2
 Pään muun osan pinnallinen vamma, 1
 Pään nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys, 7, 8
 Pään osan irti repeäminen, 25
 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen palovamma, 4
 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen syöpymä, 4
 Pään tai kaulan kolmannen asteen palovamma, 4
 Pään tai kaulan kolmannen asteen syöpymä, 4
 Pään tai kaulan palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma, 4
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä, 4
 Pään tai kaulan toisen asteen palovamma, 4
 Pään tai kaulan toisen asteen syöpymä, 4
 Päänahan haava, 2
 Päänahan irti repeäminen, 25
 Raajakipu, 26
 Raiskaus, 33
 Ranteen ja käden alueen palovammat ja syöpymät, 4
 Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma, 2, 15
 Ranteen ja käden muun osan ruhje, 1
 Ranteen ja käden nivelten ja siteiden sijoiltaanmenot, nyrjähdykset ja/tai venähdykset, 14
 Ranteen ja/tai käden hermovamma, 3
 Ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma, 1
 Ranteen nyrjähdys tai venähdys, 14
 Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen palovamma, 4

Ranteen tai käden alueen
ensimmäisen asteen syöpymä, 4
Ranteen tai käden alueen
kolmannen asteen palovamma, 4
Ranteen tai käden alueen
kolmannen asteen syöpymä, 4
Ranteen tai käden alueen
syvyysasteeltaan määrittämätön
palovamma, 4
Ranteen tai käden alueen
syvyysasteeltaan määrittämätön
syöpymä, 4
Ranteen tai käden alueen toisen
asteen palovamma, 4
Ranteen tai käden alueen toisen
asteen syöpymä, 4
Ranteen tai käden amputoituminen,
24
Ranteen tai käden haava, 2
Ranteen tai käden murtuma, 15
Ranteen tai käden muun osan
amputoituminen, 24
Ranteen tai käden muun osan
haava, 2
Ranteen tai käden verisuonivamma,
4
Ranteen veneluun murtuma, 13
Reaktiot vaikeaan stressiin ja
sopeutumishäiriöt, 27, 102
Reiden haava, 2
Reiden lähentäjälihasten tai niiden
jänteiden vamma, 2
Reiden ruhje, 1
Reiden takaosan lihasten tai niiden
jänteiden vamma, 2
Reisihermon vamma lonkan ja/tai
reiden alueella, 3
Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai
reiden alueella, 4
Reisiluun alaosan murtuma, 17
Reisiluun kaulan murtuma, 16
Reisiluun murtuma, 16, 17
Reisiluun sarvennoisten kautta
kulkeva (pertrokanteerinen)
murtuma, 16
Reisiluun varren murtuma, 17
Reisivalentimon vamma, 4
Rinnan tai rintarauhasen ruhje, 1
Rinta-aortan vamma, 4
Rintakehän alueen hermojen ja
selkäytimen vammat, 3
Rintakehän alueen nivelten tai
siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys
ja/tai venähdys, 21, 22
Rintakehän etuseinämän haava, 2
Rintakehän haava, 2
Rintakehän ja vatsan, alaselän tai
lantion haavojen yhdistelmä, 2
Rintakehän muun osan haava, 2
Rintakehän pinnallinen vamma, 1
Rintakehän ruhje, 1
Rintakehän sympaattisten hermojen
vamma, 3
Rintakehän takaseinän haava, 2
Rintakehän verisuonien vamma, 4
Rintakehän ääreishermon vamma, 3
Rintalastan murtuma, 11
Rintanikaman murtuma, 22
Rintanikaman sijoiltaanmeno, 22
Rintarangan hermojuurivamma, 3
Rintarangan nikamavälilevyn
traumaattinen repeämä, 22
Rintarangan nyrjähdys tai venähdys,
21
Rintarauhasen haava, 2
Ruokatorven palovamma, 4
Ruokatorven syöpymä, 4
Ruuansulatuselinten muun osan
palovamma, 4
Ruuansulatuselinten muun osan
syöpymä, 4
Ryöstö, 35
Salakatselu, 38
Salakuuntelu, 38
Salassapitorikos, 38
Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin
palovamma, 4
Sarveiskalvon tai sidekalvopussin
syöpymä, 4
Sarvennoisten alapuolinen reisiluun
murtuma, 16
Seksuaalinen hyväksikäyttö, 33
Selkäytimen kaulaosan vamma ja
turpoaminen, 3, 22

Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen, 3

Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen, 3

Sidekalvon vamma tai sarveiskalvon naarmu ilman mainintaa vierasesineestä, 10

Siittimen haava, 2

Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä, 4

Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma, 1

Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma, 1

Sijainniltaan määrittämätön pään haava, 2

Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma, 3

Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä, 4

Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava, 2

Silmäkuopan pohjan murtuma, 7

Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma, 4

Silmäluomen tai silmän seudun haava, 2

Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä, 4

Silmäluomien ja silmän seudun ruhje, 10

Silmämunaan tunkeutuva haava ilman vierasesinettä, 10

Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma, 4

Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä, 4

Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudosten esiintyöntymistä tai menetystä, 10

Silmämunan ruhje ja/tai silmäkuopan kudosten ruhje, 10

Silmän ja/tai silmäkuopan vamma, 10

Silmän liikehermon vamma, 3

Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma, 4

Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä, 4

Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät, 4

Sisemmän jalkapohjahermon vamma, 3

Sisemmän kaulalaskimon vamma, 4

Sisusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma, 4

Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma, 4

Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä, 4

Sisäkehräksen murtuma, 20

Solislun murtuma, 12

Sopeutumishäiriöt, 27

Sormen sijoiltaanmeno, 14

Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa, 2

Sormen tai sormien haava ja kynsivamma, 2

Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys, 14

Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa, 1

Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma, 1

Surman yritys, 39

Suun tai nielun palovamma, 4

Suun tai nielun syöpymä, 4

Suuontelon haava, 2

Sydämen vamma, 22

Syrjintä, 38

Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen palovamma, 4

Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen syöpymä, 4

Syvän pohjehermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella, 3

Syvän valtimokaaren vamma, 4

Säären muun osan haava, 2

Säären ruhje tai polven ja säären alueen määrittämätön ruhje, 1

Säarihermon vamma polven tai säären alueella, 3
 Sääriluun alaosan murtuma, 20
 Sääriluun varren murtuma, 19
 Sääriluun yläosan murtuma, 18
 Säärivaltimon vamma, 4
 Tahallinen itsensä ampuminen, 5
 Tapon yritys, 39, 40
 Tasoltaan määrittämätön amputoituminen polvesta tai säärestä, 25
 Tasoltaan määrittämätön jalkaterän amputoituminen, 24
 Tasoltaan määrittämätön lonkan tai reiden amputoituminen, 25
 Tasoltaan määrittämätön ranteen tai käden amputoituminen, 24
 Telahermon vamma, 3
 Toistuva masennus, 102
 Traumaattinen aivoturvotus, 9
 Traumaattinen epiduraaliverenvuoto, 9, 70
 Traumaattinen ilmarinta, 23
 Traumaattinen kaularangan nikamavälilevyn repeämä, 21
 Traumaattinen kovakalvonalainen verenvuoto, 9, 70
 Traumaattinen lukinkalvonalainen verenvuoto, 9
 Traumaattinen veri-ilmarinta, 23
 Traumaattinen veririnta, 23
 Traumaperäinen stressireaktio, 27, 102
 Tuottamuksellinen vapaudenriisto, 34
 TyösyRJintä, 38
 Tärykalvon traumaattinen repeämä, 11
 Törkeä esimiesaseman väärinkäyttäminen, 40
 Törkeä ihmiskauppa, 35
 Törkeä kiristys, 36
 Törkeä kotirauhan rikkominen, 36
 Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, 34
 Törkeä pahoinpitely, 39
 Törkeä raiskaus, 33
 Törkeä ryöstö, 35
 Törkeä vammantuottamus, 39
 Törkeä vapaudenriisto, 34
 Törkeä varkaus, 36
 Ulkoisten sukupuolielinten ruhje, 1
 Ulkokehräksen murtuma, 20
 Ulomman jalkapohjahermon vamma, 3
 Ulomman kaulalaskimon vamma, 4
 Ulomman tai sisemmän jalkapohjavaltimon vamma, 4
 Umpisuolen ja/tai koolonin vamma, 23
 Usean alaraajojen alueen haavojen yhdistelmä, 2
 Usean alueen ensimmäisen asteen palovamma, 4
 Usean alueen osittain kolmannen asteen palovamma, 4
 Usean alueen osittain kolmannen asteen syöpymä, 4
 Usean alueen osittain toisen asteen palovamma, 4
 Usean alueen osittain toisen asteen syöpymä, 4
 Usean hermon vamma lonkan tai reiden alueella, 3
 Usean hermon vamma nilkan ja jalkaterän alueella, 3
 Usean hermon vamma polven tai säären alueella, 3
 Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 15
 Usean lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 2
 Usean lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella, 2
 Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma, 4
 Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma ranteen ja/tai käden alueella, 2, 15
 Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella, 4
 Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä, 2

Useat hartianseudun ja/tai
 olkavarren haavat, 2
 Useat kaulan haavat, 2
 Useat kaulan pinnalliset vammat, 1
 Useat kaulanikamamurtumat, 21
 Useat kylkiluunmurtumat, 11
 Useat kyynärvarren haavat, 2
 Useat kyynärvarren murtumat, 13
 Useat kyynärvarren pinnalliset
 vammat, 1
 Useat kämmenluiden murtumat, 14
 Useat lannerangan ja/tai lantion
 murtumat, 22
 Useat lonkan ja/tai reiden haavat, 2
 Useat lonkan ja/tai reiden lihas-
 ja/tai jännevammat, 2
 Useat lonkan ja/tai reiden
 pinnalliset vammat, 1
 Useat nilkan ja/tai jalkaterän
 pinnalliset vammat, 1
 Useat pinnalliset hartianseudun ja
 olkavarren vammat, 1
 Useat pinnalliset polven ja/tai säären
 vammat, 1
 Useat pinnalliset päävammat, 1
 Useat pinnalliset rintakehän
 vammat, 1
 Useat polven ja/tai säären haavat, 2
 Useat pään haavat, 2
 Useat ranteen ja/tai käden haavat, 2
 Useat ranteen ja/tai käden
 pinnalliset vammat, 1
 Useat rintakehän seinämän haavat, 2
 Useat rintakehän sisäelinten
 vammat, 23
 Useat rintarangan murtumat, 22
 Useat sormimurtumat, 15
 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion
 haavat, 2
 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion
 pinnalliset vammat, 1
 Useiden alueen ensimmäisen asteen
 syöpymä, 4
 Useiden hartianseudun ja/tai
 olkavarren lihasten ja/tai
 jänteiden vamma, 2
 Useiden hermojen vamma
 hartianseudun ja/tai olkavarren
 alueella, 3
 Useiden hermojen vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Useiden hermojen vamma ranteen
 tai käden alueella, 3
 Useiden kaulan alueen verisuonien
 vamma, 4
 Useiden kehonosien palovammat ja
 syöpymät, 4
 Useiden kehonosien pinnalliset
 vammat, 1
 Useiden lihasten ja/tai jänteiden
 vamma kyynärvarren alueella, 2
 Useiden polven osien vamma, 18
 Useiden rintakehän verisuonien
 vamma, 4
 Useiden vatsaontelon elinten
 vamma, 23
 Useiden verisuonien vamma
 hartianseudun ja/tai olkavarren
 alueella, 4
 Useiden verisuonien vamma
 kyynärvarren alueella, 4
 Useiden verisuonien vamma polven
 ja/tai säären alueella, 4
 Useiden verisuonien vamma ranteen
 ja/tai käden alueella, 4
 Vaaran aiheuttaminen, 39
 Vammantuottamus, 39
 Vammat, joihin liittyy useisiin
 kehonalueisiin ulottuvia syviä
 haavoja, 2
 Vapaudenriisto, 34
 Varkaus, 36
 Varpaan tai varpaiden haava ilman
 kynsivammaa, 2
 Varpaan tai varpaiden haava ja
 kynsivamma, 2
 Varpaan tai varpaiden ruhje ilman
 kynsivammaa, 1
 Varpaan tai varpaiden ruhje ja
 kynsivamma, 1
 Varpaiden pitkän koukistajalihaksen
 tai sen jänteen vamma nilkan tai
 jalkaterän alueella, 2

- Varpaiden pitkän ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 2
- Varstarinta, 11
- Vartalon alueen määrittämättömän hermon, hermojuuren tai hermopunoksen vamma, 3
- Vartalon alueen määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen vamma, 2
- Vartalon ensimmäisen asteen palovamma, 4
- Vartalon ensimmäisen asteen syöpymä, 4
- Vartalon kolmannen asteen palovamma, 4
- Vartalon kolmannen asteen syöpymä, 4
- Vartalon palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
- Vartalon palovammat ja syöpymät, 4
- Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma, 4
- Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä, 4
- Vartalon toisen asteen palovamma, 4
- Vartalon toisen asteen syöpymä, 4
- Vatsa-aortan vamma, 4
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen hermojen tai selkäytimen lanneosan vamma, 3, 22
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen verisuonivamma, 4
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen ääreishermovamma, 3
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun verisuonen vamma, 4
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämättömän verisuonen vamma, 4
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämätön pinnallinen vamma, 1
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnallinen vamma, 1
- Vatsan, alaselän ja/tai lantion useiden verisuonien vamma, 4
- Vatsan, alaselän tai lantion haava, 2
- Vatsanpeitteiden haava, 2
- Vatsanpeitteiden ruhje, 1
- Vatsansisäisten elinten vamma, 23, 94
- Viestintäsalaisuuden loukkaus, 38
- Värttinähermon vamma kyynärvarren alueella, 3
- Värttinähermon vamma olkavarren alueella, 3
- Värttinähermon vamma ranteen tai käden alueella, 3
- Värttinäluun alaosan murtuma, 13
- Värttinäluun varren murtuma, 13
- Värttinäluun yläosan murtuma, 13
- Värttinävaltimon vamma kyynärvarren alueella, 4
- Värttinävaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella, 4
- Väärä ilmianto, 37
- Yhden tai useamman sormen tai sormen osan amputoituminen yhdessä käden tai ranteen muun osan kanssa, 24
- Yhden varpaan amputoituminen, 24
- Yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen, 37
- Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma, 6
- Yläonttolaskimon vamma, 4
- Yläraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma, 3
- Yläraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma, 2
- Yläraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma, 4
- Yläraajan palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
- Yläraajojen ja alaraajojen haavojen yhdistelmä, 2

